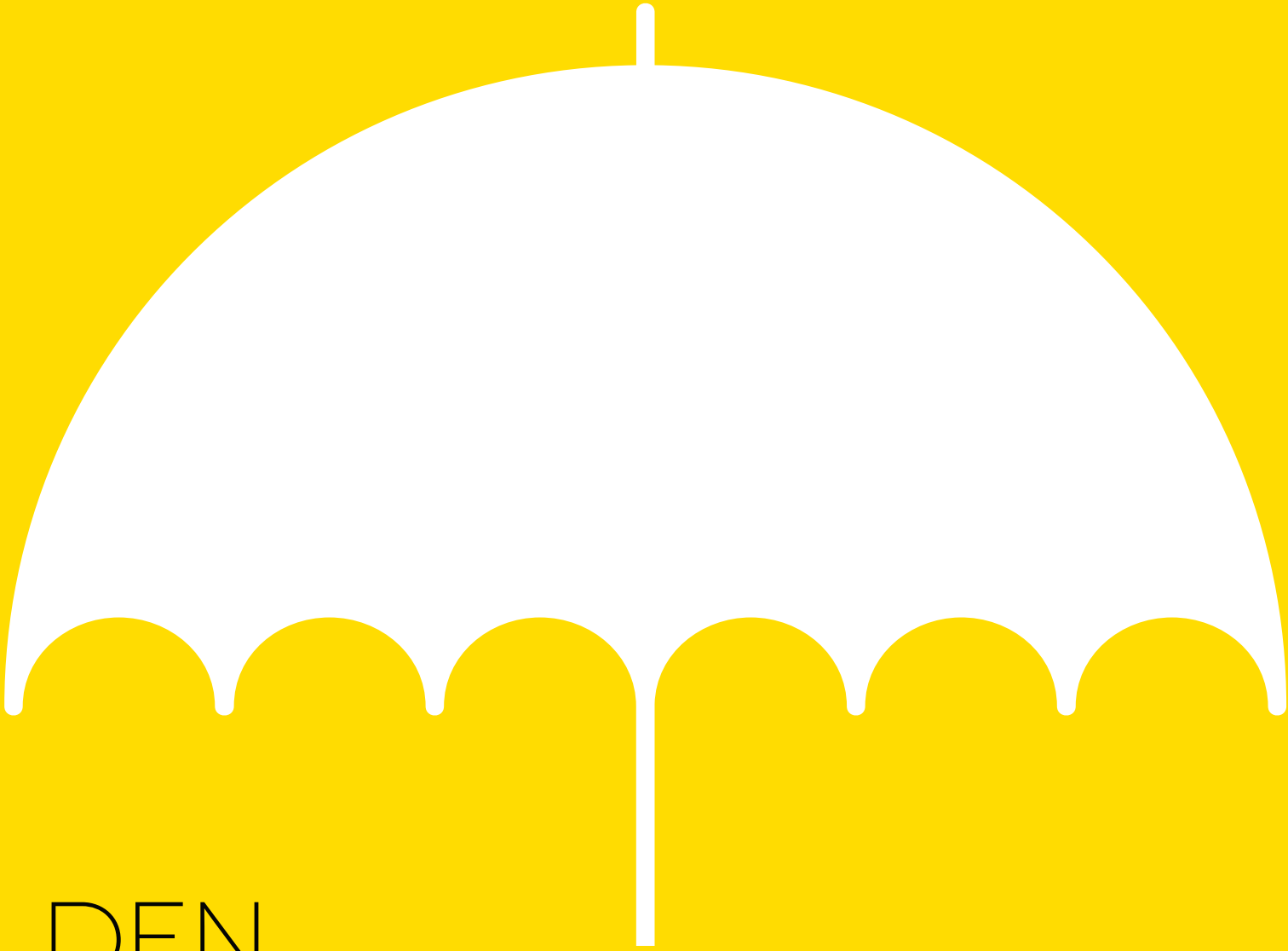

DEN KOSMOPOLITISKA BALDAKINEN

INTERSTRUKTURKARTLÄGGNING OCH MÖTESPLATSANALYS FÖR

KULTURHUS BACKAPLAN

inobi
ANALYS → ARKITEKTUR

DEN KOSMOPOLITISKA BALDAKINEN –

INTERSTRUKTURKARTLÄGGNING OCH MÖTESPLATSANALYS FÖR KULTURHUS BACKAPLAN

UNDERLAG TILL FÖRDJUPAD FÖRSTUDIE

LÄSINSTRUKTION

DENNA RAPPORT BÖR LÄSAS MED DUBBELSIDIG VISNING (UPPSLAG).

Innehåll

1. Introduktion och bakgrund 4
2. Sammanfattning 8
3. Att planera för möten 12
4. Genomförande 18
5. Tidigare utredningar och underlag 22

DEL 1 – INTERSTRUKTURKARTLÄGGNING

6. Stadsdelens förutsättningar 30
7. Befintliga mötesplatser 36
8. Aktörer, intressen, behov 66

DEL 2 – MÖTESPLATSANALYS KULTURHUS BACKAPLAN

9. Kulturhus Backaplan i Interstrukturen 80
10. Strategier för utformning och innehåll 86

11. Källor och referenser 116

1

Introduktion och bakgrund

SDF Lundby, Sektor Kultur och Samhälle har anlitat Inobi för att kartlägga och beskriva förutsättningarna för att Kulturhus Backaplan ska bli en välfungerande mötesplats som bidrar till att stärka den kulturella interstrukturen i Lundby.

Kultur är beroende av möten - det är genom ständiga möten som kulturens uttryck överförs, utmanas, förnyas, omformas och därigenom behåller sin vitalitet. Kulturutövaren är beroende av att låta sitt verk möta åskådaren. Filmälskaren är beroende av det finns platser där hen kan möta filmen.

Kulturen behöver alltså möten. Men kultur kan också i sig vara ett bränsle som *driver möten* mellan människor. I ett segregerat samhälle där olika grupper inte kommer i spontan kontakt med varandra i vardagen, är kulturen ett kraftfullt verktyg som kan skära genom sådana uppdelningar som ålder, kön, bakgrund, klass, sysselsättning. I musiken finns en självklar gemenskap runt uppskattningen av en tung basgång. Intresset för abstrakt bildkonst kan slå oväntade bryggor mellan en ung kille från Björlanda och en pensionerad mellanchef på Eriksberg.

Oavsett perspektiv behöver det finnas platser där mötena kan ske, där de delade intresssena kan ta plats och där olika grupper kan möta kulturen sida vid sida. Det behövs bra mötesplatser.

ATT BYGGA FÖR MÖTEN OCH KULTUR

Det är en ständig utmaning i allt byggande att utforma den byggda miljön så att denna förmår att främja gränsöverskridande interaktion mellan människor. Det är mycket vanligt att den vilja och de ambitioner, som ofta uttrycks i tidiga projektskeden, inte klarar av att översättas till resultatkritiska åtgärder och vägval i genomförandet.

Därmed förblir mötesplatspotentialen i det som byggs underutnyttjad. Genom att i ett tidigt skede göra en ordentlig mötesplatsanalys kan strategiska vägval för att åstadkomma en framgångsrik mötesplats identifieras och beskrivas - och därmed tillämpas i genomförandet.

Arbetet med att beskriva vad som skall ingå i Kulturhus Backaplan har pågått under lång tid inom Göteborgs stad och SDN Lundby. Det uppdrag som redovisas i denna rapport utgör ett led i det längre arbetet och ingår som ett steg på vägen i ett samlat beställningsunderlag från verksamheterna inför programarbete (se figur på sid 5).

Att låta programarbetet för en ny byggnad ta sin utgångspunkt i ett mötesplatsperspektiv är ett sk mötesplatsdrivet programarbete. Skillnaden mellan detta sätt att närma sig ett programarbete för en byggnad och andra mer traditionellt förekommande metoder ligger i vilka frågeställningar som placeras i centrum för programmet. Genom mötesplatsperspektivet riktas fokus mot programmets sociala värden och specifikt de värden som endast kan alstras genom olika former av social interaktion - möten. Byggnadens fysiska rum betraktas som en förlängning av byggnadens sociala rum och den fysiska programmeringen är ett verktyg för att uppnå den eftersträvade sociala funktionen. Strategierna för att få programmet att bidra till de sociala målen identifieras och presenteras i mötesplatsanalysen.

DE REGIONALA KULTURHUSEN

Göteborgs stad ska enligt beslut i Kommunfullmäktige ha fem regionala kulturhus: Blå Stället i Angered, Kulturhus i Bergsjön, Kulturhuset Kåken, Frölunda Kulturhus och Kulturhus Backaplan.

De regionala kulturhusen...

...betjänar flera stadsdelar men med en stadsdelsnämnd som huvudman.

...ska ha en lämplig geografisk spridning med ambition att sammantaget täcka hela staden.

...ska, utifrån ett hela-staden-perspektiv, ha ett tydligt regionalt grunduppdrag där de regionala behoven och förutsättningarna ska prägla innehållet i verksamheten.

TRE STEG I MÖTESPLATSRIVET PROGRAMARBETE

1
INTERSTRUKTUR-KARTLÄGGNING

- Rumslig kontext
- Befintliga mötesplatser
- Agent/aktörsgrupper
- Identiteter
- Utvecklingsbehov
- Kopplingar och relationer

2
MÖTESPLATSANALYS

- Hur fyller kulturhuset största möjliga roll i den lokala interstrukturen?
- Hur skapas attraktivitet för olika grupper?
- Hur den fysiska miljön kan utformas för att främja möten?

3
FÖRSTUDIE / LOKALPROGRAM

Ställningstaganden med vägledning från (bl a) mötesplatsanalys: detta ska huset innehålla och göra.

BAKGRUND: ETT EFTERLÄNGTAT KULTURHUS I EN SNABBVÄXANDE STADSDEL

Arbetet med att få ett kulturhus till stånd i Lundby har pågått under flera decennier i en process som på flera vis utgör en spegling hur synen på kulturens roll och funktion i samhället har utvecklats och förändrats under slutet på 1900-talet och början på 2000-talet.

Det är en resa med rötterna i den kultursyn som växte fram under 70-talet. En välkänd representant för denna syn är Stockholms kulturhus vid Sergels torg, invigt 1974, som formades utifrån den uttalade idén att huset med sitt centrala skyltfönsterläge i stadens absoluta hjärta skulle utgöra ett "kulturens vardagsrum", med "gatans stämning och verkstadens möjligheter". Kulturen skulle engagera en ny publik än den som frekventerade de borgerliga kulturinstitutionerna och konsten skulle tjäna som ett "demokratiskt verktyg", där omsorgen om barnen och ungdomens kulturbehov var central. Genom kulturhuset producerades gränsöverskridande utställningar och programverksamhet.

Även om de begrepp som används idag är delvis annorlunda så ekar likartade målsättningar genom samtidens ambitioner om detta och andra kulturhus som mötesplatser mellan grupper. En funktion som präglas av - som det uttrycks av många brukare och verksamhetsföreträdare - tolerans, inkludering och en representativitet - därmed möjliggörande en bred identifikation. Även begreppet vardagsrum återkommer ofta.

För Kulturhus Backaplans del började den mer konkreta resan emellertid 1986 då Göteborgs kommunfullmäktige beslutade att avsätta medel för en förprojektering av ett nytt kulturhus på Hisingen. Vid den tiden var tanken att huset skulle ligga uppe vid Wieselgrensplatsen. 1988 var förprojekteringen klar och Fastighetskontoret presenterade ett byggnadsprogram för Kulturhus på Hisingen, kallat "Skäddan".

Huset kom aldrig att genomföras men under tidigt 2000-tal fick idén nytt nytt liv och nya dialoger med allmänheten genomfördes. Vid det här laget började det stå alltmer klart att Hisingens nya tyngpunkt med tiden skulle hamna ner mot Backaplan / Hjalmar Brantingsplatsen, för närvarande ett lågexploaterat handelsområde, men med stor förtätningspotential. Självklart var det här ett kulturhus med stor räckvidd borde ligga!

Ambitionen att göra kulturhuset till en central byggsten i det nya Backaplan innebar att genomförandet av huset blev direkt länkat till – och beroende av – planeringen och utbyggnaden av hela den nya stadsdelen Backaplan. Det medförde att den större stadsplaneringsprocessens rytm och planeringshorisont därefter har kommit att sätta ramarna för kulturhusplaneringens möjliga hastighet. Huset har inte kunnat byggas innan resten av stadsdelen planläggs och byggs ut - och så omfattande stadsbyggnads processer tar tid.

2009 kom den statliga kulturutredningen (SOU 2009:16) där betydelsen av offentliga kulturhus och mötesplatser framävs. Detta föranledde i sin tur majoriteten i kommunfullmäktiges att 2011 ta initativ till en Kulturhusutredning för Göteborg. Resultatet av uppdraget presenterades 2012 och det slogs i samband med detta fast att staden skulle ha fem stycken *regionala kulturhus*, varav Kulturhus Backaplan skulle vara ett (de övriga fyra var Blå Stället i Angered, Kulturhus i Bergsjön, Kulturhuset Kåken och Frölunda Kulturhus)

VÄGEN MOT KULTURHUS BACKAPLAN

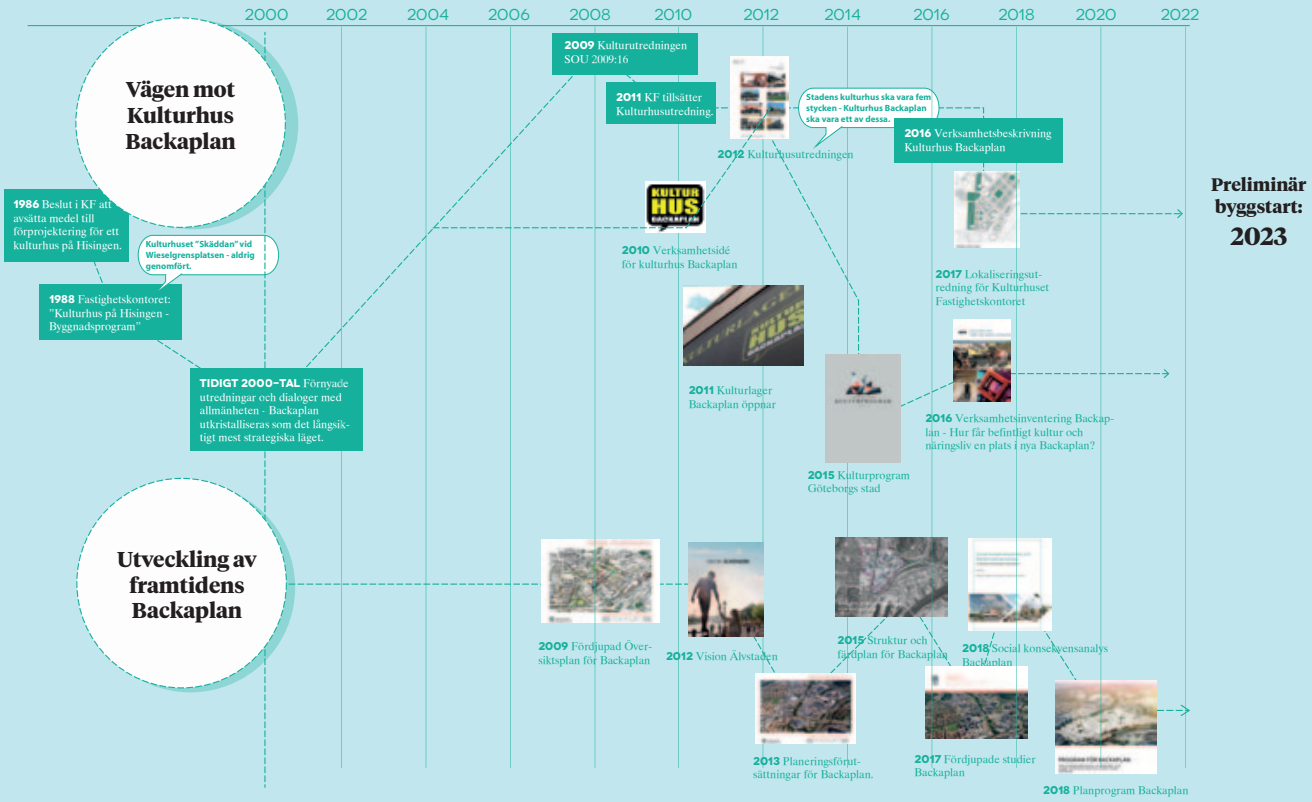

Parallellt med detta (2010) formulerade stadsdelsförvaltningen i SDN Lundby en verksamhetsidé för Kulturhus Backaplan. 2016 togs ett förnyat tag då en arbetsgrupp på förvaltningen tog fram en verksamhetsbeskrivning för Kulturhus Backaplan. Stadsdelen bedömde i verksamhetsbeskrivningen att de funktioner som man önskade inrymma i huset skulle kräva motsvarande ca 6 000 kvm lokalarea.

I juni 2016 tog KF budgetbeslut om att att bevilja medel för en förstudie av ett kulturhus på Backaplan omfattande 4 000 kvm och slog ånyo fast att Kulturhus Backaplan ska vara ett av fem centralt finansierade kulturhus i staden. Uppdraget att hålla i förstudien gick till lokalsekretariatet.

STADSDELEN LUNDBY OCH NYA BACKAPLAN

Stadsdelen Lundby består av sju primärområden och spänner över ett stort område på centrala Hisingen, från Älvsborgsbron i väster till Tingstadstunneln i Öster och från Göta Älv i söder till korsningen Björlandavägen - Hisingsleden i norr. Stadsdelen omfattar drygt 53 000 invånare. Lundby är en stadsdel som befinner sig i omfattande förändring . Inom stadsdelens gränser har de senaste åren genomförts flera stora stadsutvecklingsprojekt och ytterligare stora projekt befinner sig i planeringsfasen. Till 2021 förväntas befolkningsmängden öka till 57 000 invånare.

Utbyggnaden av Norra Älvstranden, som till större delen ingår i Lundby, har inneburit att det tillkommit stora mängder bostäder och att tidigare varvsområden omvandlats till blandstadsdelar med både bostäder, verksamheter och kontor.

I den omvandling som planeras för Backaplan, från handelsområde till blandad stadsdel, beskrivs visionen för det nya området som "en trivsam, tät stadsbebyggelse med en spännande mångkulturell mix av boende, arbete, handel, kultur och rekreation som gör Backaplan till en självklar mötesplats för alla åldrar och grupper."[1]

Hjärtat i den nya stadsdelen utgörs av torget vid nuvarande Hjalmar Brantingsplatsen, där också Kulturhus Backaplan är föreslaget att placeras.

1 Göteborgs stad. (2013) Planeringsförutsättningar för Backaplan

2

Sammanfattning

I detta kapitel sammanfattas resultat, slutsatser och rekommendationer från interstrukturkartläggning och mötesplatsanalys för Kulturhus Backaplan.

Denna utredning består av två delar. En kartläggning av det existerande utbudet av mötesplatser kopplade till kultursektorn i Lundby (interstrukturkartläggning, kapitel 6-8) samt, med utgångspunkt i kartläggningen, en mötesplatsanalys (kapitel 9-10) med rekommendationer för utformningen av Kulturhus Backaplan.

Inom ramen för interstrukturkartläggningen har det även gjorts en sammanställning av olika aktörsgruppers förväntningar, önskemål och behov för kulturhuset, med avstamp i tidigare dialogprocesser.

I följande sammanfattning återges huvuddragen av de resultat, slutsatser och rekommendationer som kommit ut ur arbetet.

Interstrukturkartläggning Lundby

Den övergripande målsättningen med interstrukturkartläggningen har varit att åstadkomma en samlad bild av sammansättningen av det befintliga nätverket av aktörer och mötesplatser i stadsdelen runt det blivande kulturhuset.

Totalt har cirka 240 kulturmötesplatser identifierats och inkluderats i kartläggningen av den kulturella interstrukturen inom stadsdelen Lundby.

Geografiskt är kulturens mötesplatser i stadsdelen Lundby i hög grad koncentrerade till sex förtätningar, med en tyngdvikt ner mot älvstranden. Förtätningarna har karaktären av *kluster* vilket innebär att de innehållsmässigt har olika fokus med inriktning mot olika målgrupper och intressen. Primärområdena söder om Hamnbanan / längs älvstranden (Eriksberg, Lindholmen) fokus på *evenemang, konst, film, musik, media, högre utbildning och teater* medan de kulturella mötesplatserna i områdena norrut (Kyrkbyn, Kärrdalen, Kvillebäcken, Rambergsstaden och Slätta Damm) främst handlar om *gemenskap och fritidsaktiviteter, föreningsliv, äldre, ungdomsmusik, samhälle och träning*. Av de inventerade mötesplatserna är 49 % lokaliserade till Älvstrandsområdet medan de centrala och norra primärområdena innehåller 74 % av stadsdelens befolkning

Kulturinterstrukturen i Lundby har också i andra avseenden olika karaktär norr och söder om hamnbanan. Medan vi hittar fler fria kulturverksamheter i söder, med egna lokaler och "skyltar över dörren", så samsas verksamheterna i norr i högre grad under taket hos några kommunalt drivna fysiska mötesplatser; skolor, bibliotek, träffpunkter. De kommunala mötesplatserna är avgörande för den kulturella infrastrukturen och tillgången till kultur i de norra och centrala delarna av Lundby.

Kartläggningen visar att det råder brist på gemensamma neutrala arenor och effektiva *överbryggande mötesplatser* (som brukas av många olika grupper) med bred räckvidd i stadsdelen. De främsta *noderna* i interstrukturen vänder sig till avgränsade målgrupper och/eller specifika intressen. I hög grad är därmed olika identiteter, grupper och subkulturer i Lundby rumsligt separerade från varandra.

Den kulturella interstrukturen är med sin nuvarande form och innehåll inte rustad för att bygga broar mellan Lundbys olika grupper av

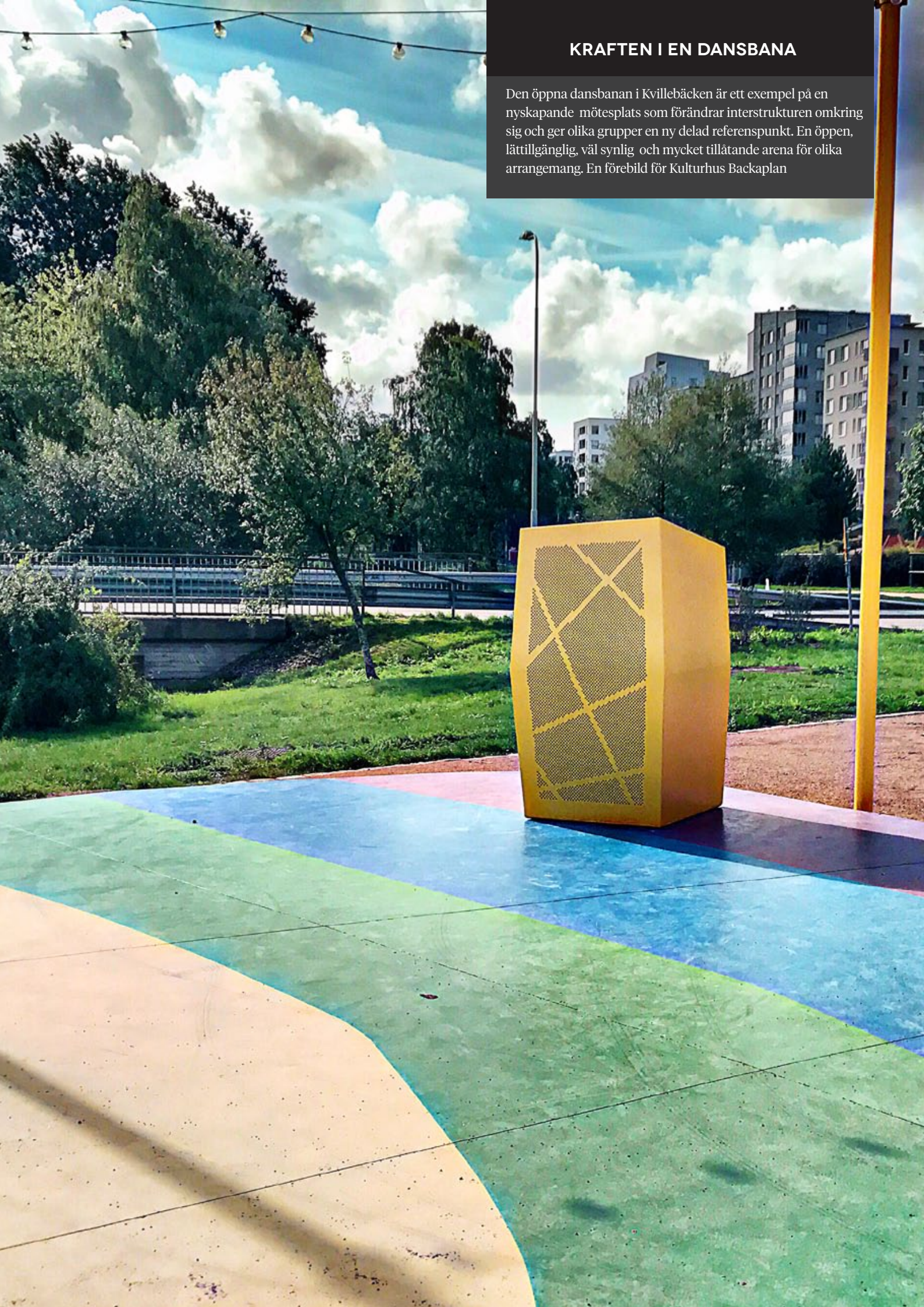

KRAFTEN I EN DANSBANA

Den öppna dansbanan i Kvillebäcken är ett exempel på en nyskapande mötesplats som förändrar interstrukturen omkring sig och ger olika grupper en ny delad referenspunkt. En öppen, lättillgänglig, väl synlig och mycket tillåtande arena för olika arrangemang. En förebild för Kulturhus Backaplan

invånare - för det krävs en annan typ av överbryggande mötesplatser än befintliga.

Kartläggningen har även här identifierat betydelsen av de kommunala mötesplatserna för att trots allt möjliggöra överbryggande möten. I synnerhet måste betydelsen av stadsdelens bibliotek understrykas. Överlag har det stor betydelse att kommunen arbetar med ett uppdrag att skapa breda gränsöverskridande offentliga mötesplatser och att *aktivt främja möten mellan grupper*, något som kommer till uttryck på flera håll i den kommunala delen av interstrukturen.

Den kulturella interstrukturens viktigaste mötesplatser i Lundby har kartlagts utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Överlag har dessa en utformning som begränsar deras förmåga att generera spontana besök och överbryggande möten och utgör en begränsning för användningen.

Den kulturella interstrukturen i Lundby saknar en tydlig mittpunkt och *knutpunkt* - en *nod* i nätverket som i kraft av sin centralitet och kopplingar till andra verksamheter kan utgöra en *portal* till de flesta andra delar av interstrukturen. Det saknas i Lundby även tillåtande, lättillgängliga och välkända platser som kan fungera som öppna *arenor* för kulturlivet att ta plats på.

Flera av de respondenter som intervjuats i kartläggningen anför att lokalutbudet och mötesplatserna för ickekommersiell kultur och föreningsliv är hotat i Lundby idag. Det är redan sedan tidigare ett bristande utbud av föreningslokaler och de existerande lokalerna håller i flera fall på att försvinna. En resurs för kulturlivet i stadsdelen har tidigare varit de relativt låga hyresnivåverna och utbudet av lokaler i äldre fastigheter med enklare standard. Lundby står, med sina stora stundande stadsomvandlingar, inför betydande utmaningar att inte samtidigt försvåra för det fria kulturlivet

Mötesplatsanalys Kulturhus Backaplan

Mötesplatsanalysen har genomförts med utgångspunkt i interstrukturkartläggningen och har resulterat i ett flertal rekomendationer för utformningen av Kulturhus Backaplan.

För att ge olika grupper i stadsdelen en bättre vardaglig kontakt med varandra behövs det fler *öppna, attraktiva, tillgängliga, centralt belägna och synliga* mötesplatser till vilka många olika demografiska identiteter och intressen upplever ett delägarskap och en tillhörighet. Det centrala läget vid knutpunkt Hjalmar ger mycket goda grundförutsättningar för detta i Kulturhus Backaplan - de förutsättningarna behöver användas till det yttersta, genom husets utformning och programmering.

EN ÖVERGRYGGANDE KOSMOPOLITISK BALDAKIN

Kulturhuset bör utformas med målet att aktivt stimulera till fler överbryggande möten i vardagen mellan grupper och intressen som annars har begränsad kontakt med varandra. Vi har utifrån detta prioriterade mål formulerat en *mötesplatsvision för Kulturhus Backaplan* på följande vis:

> "Kulturhus Backaplan ska vara en *kosmopolitisk baldakin* - en överbryggande mötesplats med ett stort brett tak som håller regnet ute och samlar hög som låg, stor som liten i samma rum."

EN SYNLIG NOD I INTERSTRUKTUREN: Kulturhuset måste placeras maximalt centralt vid en knutpunkt i stadsdelen och utformas som en väl synlig del av det offentliga rummet på platsen. Genom tillgänglighet och synlighet kan kulturhuset inspirera och inbjuda till spontana besök och synliggöra den pågående kulturverksamheten. Läget direkt vid Hjalmar Brantingsplatsen är avgörande för kulturhusets attraktionskraft. Detta förutsätter dock att husets synlighet mot det offentliga torget blir tillräckligt god.

EN PORTAL: Portaler är mötesplatser som genom sin funktion kan bidra till att stärka omgivande interstruktur genom att utgöra en ingång till andra mötesplater. Kulturhuset bör utformas för att kunna samverka med och lyfta olika kulturaktörer i stadsdelen och skapa förutsättningar för dessa att synas i och utnyttja kulturhuset. Kulturhuset bör både fungera som en portal till lokal konst och kultur, men även som en portal ut mot den nationella och internationella arenan.

EN ARENA: Ett kulturhus i ett centralt läge i Lundby kan med rätt utformning kompensera för stadsdelens nuvarande brist på föreningslokaler och det förväntade kommande bortfallet av billiga lokaler för fria kulturaktörer. Kulturhuset bör innehålla funktioner och rum som gör det möjligt för fria kulturlivet, föreningar och andra kulturaktörer att ta plats med egna aktiviteter, evenemang och verksamheter. Det krävs då ett ordentligt utbud av flexibla lokaler i varierande storlekar som kan nyttjas till låga avgifter såväl bokade som obokade.

EN SAMMANBINDANDE MÖTESPLATS: Även förutsättningarna för sammanbindande möten – som stärker det sociala kapitalet inom grupper – behöver utvecklas i Lundby. Kulturhuset bör utformas med hänsyn till olika gruppers behov av avskilda och stundtals spe-

cifikt anpassade och riktade mötesplatser; verksamheter, rum och funktioner. Exempelvis genom mötesplatser särskilt för grupperna ungdomar, äldre, kulturella minoriteter och funktionshindrade.

KULTURHUSET SOM EN DEL AV ETT KULTURKVARTER

Kulturhuset får inte bli ett isolerat "kulturobjekt" i en nybyggd stadsdel som i övrigt saknar kulturmötesplatser och relaterade funktioner. En kulturell klusterbildning behöver kunna växa fram runt kulturhuset. För att uppnå det krävs en aktiv samverkan i stadsdelsutvecklingen som skapar rum för andra kulturfunktioner på ickekommersiella villkor i kvarteren runt kulturhuset och runt kulturhusparken - ett kulturkvarter.

PRIORITERADE FUNKTIONER

Prioriterade funktioner i Kulturhus Backaplan ur mötesplatsperspektivet är *folkbibliotek, café, multihall, utställningshall, kreativa verkstäder, replokaler och studios samt ett aktivt, öppet, inbjudande atrium med många sittmöjligheter*. Med detta som bas kan kulturhuset attrahera flera olika grupper samt generera överbryggande socialisationsmöten, relationsmöten och synergimöten (se kapitel 3 för förklaring av begreppen).

ANDRA FUNKTIONER – SAMVERKANSBEROENDE

Kulturhusets attraktionskraft gentemot olika grupper - och därmed dess förmåga att fungera som en överbryggande knutpunkt i interstrukturen - kan förstärkas om ett antal ytterligare funktioner tillförs byggnaden, utöver de som kan inrymmas i det beslutade stadsgemensamma kulturhusåtagandet. Vi har utgående från intervjuer, workshop och tidigare material identifierat följande funktioner: *fritidsgård, medborgarkontor rum för reflektion, mediation och bön, exklusiv restaurang, projektrum, föreningstorg, öppet kök, artist-in-residence samt ett stadsdelsväxthus / kulturväxthus.*

Urvalet av funktioner baserar sig på uttryckt efterfrågan samt en värdering av funktionernas potential att attrahera besökare och generera interaktion. av dessa funktioner kräver samverkan med externa aktörer.

Ett hotell är en annan funktion som skulle kunna kombineras med kulturhuset, en kombination som det finns många exempel på från andra kulturhusprojekt på senare år. I det aktuella läget vid Hjalmar Brantingplatsen ser vi inte att en sådan kombination är eftersträvansvärd - det är mer angeläget att här värna kulturhusets identitet och uppdrag som öppen offentlig mötesplats och undvika de intressekonflikter som en kombination med ett hotell kan innebära.

UTFORMNING

Aspekter av den rumsliga utformningen av huset och dess omgivningar har behandlats i mötesplatsanalysen, här lyfts endast de viktigaste utformningsmålsättningarna:

- Mycket god synlighet mot Hjalmar Brantingplatsen, plats för aktiviteter runt huset.
- Entré mot Hjalmar Brantingplatsen utformad så att man lockas in och upplever att det är öppet för alla.

"Kulturhus Backaplan ska vara en kosmopolitisk baldakin - en överbryggande mötesplats med ett stort brett tak som håller regnet ute och samlar hög som låg, stor som liten i samma rum."

- Utformning av foajé som rymligt rum med många sittplatser och öppen scen, där man vill uppehålla sig och delta i aktiviteter.
- Genomgående stråk så att det finns rörelseväg genom kvarteret.
- God kontakt med parken och tydliga entréer även åt detta håll.
- Centralt placerat atrium som knyter ihop mark och tak och alla våningsplanen.
- Öppna fasader på alla våningar. Verksamheten inne i huset väl synlig mot utsidan.
- Placera gemensamma stödfunktioner, (toaletter, café, paus och fikarum i gemensamma utrymmen).
- Café och restaurang nära entré på markplan.
- Gemensam entré till alla funktioner i huset.

ETT TILLRÄCKLIGT STORT KULTURHUS?

Vi har avslutningsvis kunnat konstatera att läget vid knutpunkten och torget nya Hjalmar Brantingplatsen kommer göra kulturhus Backaplan till den mest lättillgängliga och centralt belägna kulturinstitionen i det framtida Göteborg. Mot bakgrund av det bedömer vi att den främsta risken i genomförandet är att stadens grepp blir otillräckligt för att använda det goda läget till sin fulla potential. Platsen möjliggör och kräver ett större program och ett större kulturhus än det som ligger i det stadsgemensamma åtagandet. Att få till ett *tillräckligt stort* kulturhus är en utmaning för alla berörda förvaltningar som ställer krav på samverkan, samsyn och mycket god dialog.

FÖRVÄNTADE EFFEKTER FÖR INTERSTRUKTUREN:

Hur kan interstrukturens funktion och form förväntas påverkas av ett kulturhus på Backaplan med föreslagen placering och omfattning?

- Den existerande kommunala kulturverksamheten i stadsdelen kan kraftigt stärka sin synlighet och tillgänglighet. Kulturhuset utgör den första riktigt väl synliga breda offentliga kulturmötesplatsen i stadsdelen.
- Lundby bibliotek kan genom ett nytt läge i kulturhuset bli synligare och mer tillgängligt. Biblioteket hamnar rumsligt närmare andra kulturverskamheter som det idag eftersträvar att stärka kopplingarna till.
- Kulturskolans synlighet samt tillgänglighet för boende i hela stadsdelen stärks jämfört med nuvarande läge på Blackevägen.
- Kulturhuset kortar det upplevda avståndet från det jämförelsevis kulturtäta Älvstranden och det inre Lundby.

3

Att planera för möten

Att utforma byggda miljöer så att dessa främjar och facilicerar interaktion mellan människor har blivit en central uppgift för byggande och planering idag. I det här kapitlet ges en introduktion till de teoretiska utgångspunkterna för ett mötesplatsdrivet sätt att arbeta med planering och programarbete för fysiska miljöer.

Hur säkerställer man i praktiken förutsättningarna för möten? Och hur hanterar man det faktum att nätverket för möten existerar i flera olika dimensioner som allihop måste beaktas i planeringen? Det är frågor som dessa som adresseras i en interstukturkartläggning och mötesplatsanalys.

Den metod som tillämpas i denna utredning i finns beskriven i boken Att bygga mötesplatser (2017). Här följer en kort introduktion till mötesplatsmetoden.

MÖTANDETS SOCIALA VÄRDEN

Mellanmänskliga värden såsom tillit, tolerans, förståelse, inspiration, relationer, gemenskap, handlingsförmåga och kärlek, är avgörande både för individernas välbefinnande och för samhällets funktionsförmåga. Dessa värden - vårt sociala kapital - skapas och förnyas genom möten mellan människor. Det finns inte *i* människor, det existerar *mellan* människor.

Socialt kapital av detta slag är inget som kan skrapas ihop och sedan låsas in i ett bankvalv där det kan bevaras till framtiden. För att existera måste det ständigt förnyas genom ständigt nya möten. Därför är mötesplatserna så viktiga. För möten mellan människor - i synnerhet mellan människor som normalt spenderar sin tid i skilda sammanhang - äger inte rum av en slump. De är beroende av medvetet utformade och bra mötesplatse som drar människor samman - från olika håll. Bra möten sker när omständigheterna har riggats för dem.

Att bygga för möten är ett strategiskt arbete som tar sin utgångspunkt i de mellanmänskliga värden som eftersträvas. Vilket socialt kapital ska stärkas? Mellan vilka grupper? Detta är *mötesplatsernas värdekedja.*

VAD ÄR EN MÖTESPLATS?

Begreppet mötesplats används frekvent och återkommande i denna rapport med en specifik innebörd: *En mötesplats är en struktur som ökar potentialen för värdeskapande interaktion och utbyte mellan agenter.* Mötesplatser kan utgående från denna definition vara allt från fysiska platser till helt andra typer av strukturer där människor har möjlighet och stimuleras till att närma sig andra människor. Vid sidan av de fysiska platserna behöver vi då inkludera virtuella mötesplatser (sociala medier), korporativa mötesplatser (gemensamma organisationer, sociala sammmanhang och delade intressen) och temporala mötesplatser (händelser avgränsade i tiden, exv. evenemang, mässor, aktiviteter) (se sid 16-17).

Mötesplatser är kontextuella och måste därför alltid definieras och läsas i relation till det omgivande systemet av länkade mötesplatser och agenter - interstrukturen.

VAD ÄR EN INTERSTRUKTUR?

Vi använder begreppet *interstruktur* för att beskriva *det samlade systemet av mötesplatser och kopplingar mellan mötesplatser som möjliggör och understödjer möten mellan människor*.

KRAFTEN I EN DANSBANA

Göteborgs stad är verksamt via många vägar för att stimulera möten och social gemenskap mellan stadens invånare. En fritidsgård, ett klockslag, en gemensam aktivitet - det kan räcka för att bygga ett samhälle.

Communitydans i Biskopsgården
SDF Västra Hisingen

Göteborgs Stad

Communitydans för kvinnor

Vi önskar fler deltagare! Är du intresserad av att veta mer eller vill du redan nu anmäla dig går det bra att höra av sig till:

Vi träffas på Vårvindens fritidsgård på tisdagar kl 09.45-12.00, varje vecka. Det är gratis och vi bjuder på smörgås samt kaffe & bulle.

Välkomna!

http://www.goteborg.se/vastrahisingen

Kultur i Väst

Interstrukturens sammansättning, dess utbud av tillgängliga mötesplatser och mängden kopplingar mellan dessa har en fundamental betydelse för oss alla och för de enskilda mötesplatsernas funktionalitet. Interstrukturen utgör en form av osynligt - och ofta förbisett - samhällskapital. En interstruktur kan vara välintegrerad eller dåligt integrerad, mångfaldig eller ensidig, lättillgänglig eller svårtillgänglig och såvidare - om det är det ena eller det andra har stor betydelse för samhällsutvecklingen.

Detta nätverksperspektiv öppnar samtidigt för att göra den enskilda mötesplatsen mer ändamålsenlig genom att se dess relation till - och betydelse för - andra platser i interstrukturen.

Den enskilda mötesplatsen kan analyseras utifrån dess *funktion i interstrukturen*. I detta arbete fokuserar vi på tre av de de interstrukturfunktioner som en mötesplats kan fylla: att utgöra en arena, en nod och en portal (se sid 16-17).

VAD ÄR EN BRA MÖTESPLATS?

På motstående sida illustreras två "grundformler" för att utforma framgångsrika mötesplatser och starka interstrukturer. Att bygga en bra mötesplats handlar om att tillföra *attrahenter* som lockar olika grupper, och att samtidigt arbeta för att undanröja de *repellenter* som riskerar att stöta bort de grupper man vill ha till platsen (avgifter, formella regler, otrygghet, inträdesbarriärer, tillgänglighetshinder mm). Väl på plats måste grupperna fås att stanna kvar tillräckligt länge och mötesplatsen måste *katalysera* och *generera* möten mellan grupperna.

Attrahenter finns av olika slag. De *generella attrahenterna* är bredast och kan handla om sådant som attraherar alla människor, exempelvis sittplatser och ett skyddat behagligt klimat. De *gruppspecifika attrahenterna* är egenskaper som lockar vissa grupper, de är smalare men kan vara desto mer effektiva för att locka en viss grupp till platsen. På samma vis förhåller det sig med repellenterna.

OLIKA SLAG AV MÖTEN

Även möten kan praktiken vara många olika saker. Det är inte bara när vi talar *med* en annan människa som vi möts. Möten kan också vara både mer och mindre än så. Vi skiljer på tre huvudtyper av möten:

- Socialisationsmöten: Vi vistas i delade rum och är medvetna om andra människors närvaro, vi utsätts för positiv friktion.
- Relationsmöten Vi talar med varandra. Genom samtalet bygger vi upp direkta personliga relationer till andra.
- Synergimöten: Vi arbetar tillsammans kring gemensamma angelägenheter och skapar gemensamma resultat.

MÖTESPLATSDRIVET PROGRAMARBETE

Syften med att använda sig av interstrukturkartläggning och mötesplatsanalys i byggande och planering är att på ett systematiskt vis arbeta med de komplexa relationerna mellan sociala värden och den byggda miljöns (och övriga strukturers) utformning.

Genom att konsekvent tillämpa en terminologi som benämner interstrukturer, mötesplatser och deras egenskaper och genom att nyttja ett antal analytiska verktyg för att urskilja varför enskilda mötesplatser fungerar som de gör, kan vi bli bättre på att ta dessa sociala värden på det allvar de förtjänar. Det är kärnan i mötesplatsdrivet programarbete.

Ett programarbete drivet ur ett mötesplatsperspektiv utgår från de interaktionsvärden som ska genereras mellan målgrupper och utformar programmet utifrån detta. Detta skiljer sig från ett traditionellt programarbete som drivs utifrån ett verksamhetsperspektiv. I slutändan resulterar båda processerna i en beskrivning av vad som måste ingå i byggnaden, ytkrav för olika delar, hur funktioner måste vara placerade i relation till varandra, grundlägande utformning och teknisk standard.

Mötesplatsanalysen resulterar även i en beskrivning av andra verksamhetsstödjande mekanismer och sammanhang som är av vikt för att uppnå målen.

GRUNDFORMEL FÖR FRAMGÅNGSRIKA MÖTESPLATSER

ATTRAHENTER - **REPELLENTER** + **SOCIALA GENERATORER** + **SOCIALA KATALYSATORER**

Attraherar och kvarhåller | Hindrar och avskräcker | Genererar och underlättar möten

GRUNDFORMEL FÖR STARKA INTERSTRUKTURER

BLANDNING
av mötesplatser

+ **NÄRHET**
mellan mötesplatser

+ **KOPPLINGAR**
mellan mötesplatser

+ **SYNERGIER**
mötesplatser stärker varandra

+ **AGENTER**
i tillräcklig mängd och bredd.

RIKTNING

ÖVERBRYGGANDE

Möten och mötesplatser som stärker det sociala kapitalet, relationer och tillit *mellan* grupper. Överbryggande möten är viktiga för fömåga till samarbete och relationer i samhället i stort.

SAMMANBINDANDE

Möten och mötesplatser som stärker det sociala kapitalet och relationerna *inom* en grupp. Sammanbindande möten är viktiga för gruppens identitet och inre funktionsförmåga.

FUNKTION I INTERSTRUKTUREN

ARENA

Arenan är en mötesplats som upplåter plats för andra mötesplatser. Exempelvis kan en fysisk plats vara arena för evenemang (temporala mötesplatser) genom att tillhandahålla en konsertsal, eller för föreningsliv (korporativa mötesplatser) genom att tillhandahålla mötesrum och föreningslokaler.

PORTAL

En portal är en mötesplats som utgör ingång till andra mötesplatser. Portaler är avgörande för att öka tätheten och integrationen i en interstruktur men kan också i praktiken villkora tillträdet till andra mötesplatser. Ett exempel på en virtuell portal inom den kulturella interstrukturen i Göteborg är Kulturpunkten som samlar "alla" kulturevenemang i det fria kulturlivet på ett ställe. Portaler kan finnas i alla mötesplatsdimensioner.

NOD

En nod är en plats i interstrukturen som är lättillgänlig och väl integrerad genom centralitet, stråknärhet och andra kopplingar (t ex samarbeten) till övriga delar av interstrukturen. Noder kan också vara de mest de mest publika, aktivitets- och deltagarintensiva delarna av interstrukturen. Skall inte förväxlas med fysiska knutpunkter - som utgör *platser i rummet* med stora flöden av människor.

DIMENSION

FYSISKA MÖTESPLATSER

Förkortning: FM. Platser i rummet där vi möts, sammansatta av materia, bord, stolar, väggar, tak -

På en fysisk mötesplats är den struktur som som avgänsar platsern och skapar förutsättningar för möten i form av fysisk materia.

TEMPORALA MÖTESPLATSER

Förkortning: TM. Mötesplatser som tar plats inom ramen för händelser i tiden. Exempel på temporala mötesplatser är evenemang och aktiviteter,, som utgör den struktur som ökar potentialen för värdeskapande möten på en temporal mötesplats, dock beroende av att äga rum på fysiska eller virtuella mötesplatser.

KORPORATIVA MÖTESPLATSER

Förkortning: KM. Mötesplatser i form av sociala strukturer, exemeplvis organisationer, föreningar, släktband, sociala gemenskaper eller andra gemensamma angelägenheter av olika slag.

Beroende av att regelbundet kunna använda fysiska eller virtuella mötesplatser för att möten ska kunna ske.

SOCIALISATION

SOCIALISATIONSPLATSER

Socialisation innebär att vi genom att vistas i delade rum utsätts för positiv friktion och utvecklar tolerans, respekt och tillit till andra människor.

Exempel på socialisationsplatser är Offentliga rummet och andra vardagliga platser för "snabbt" och "ytligt" samspel med andra.

RELATIONER

RELATIONSPLATSER

Relationer innebär att vi går från främlingar till att lära känna andra, värden som skapas är bekräftelse, insikt i andras villkor, utbyte av idéer och information.

Exempel på relationsplatser är platser lämpade för samtal och transaktioner.

SAMVERKAN

SYNERGIPLATSER

Samverkan, samarbete och synergier innebär att vi skapar och arbetar tillsammans, formar gemensamma artefakter och utvecklar handlingsgemenskaper.

Synergiplatser är platser lämpade för gemensam aktivitet och arbete.

FREKVENSKORRELATION

De flesta mötesplatser med en överbryggande funktion är socialisationsplatser. Det är mer tunnsått med överbryggande synergiplatser. Bland sammanbindande mötesplatser finns det många synergiplatser.

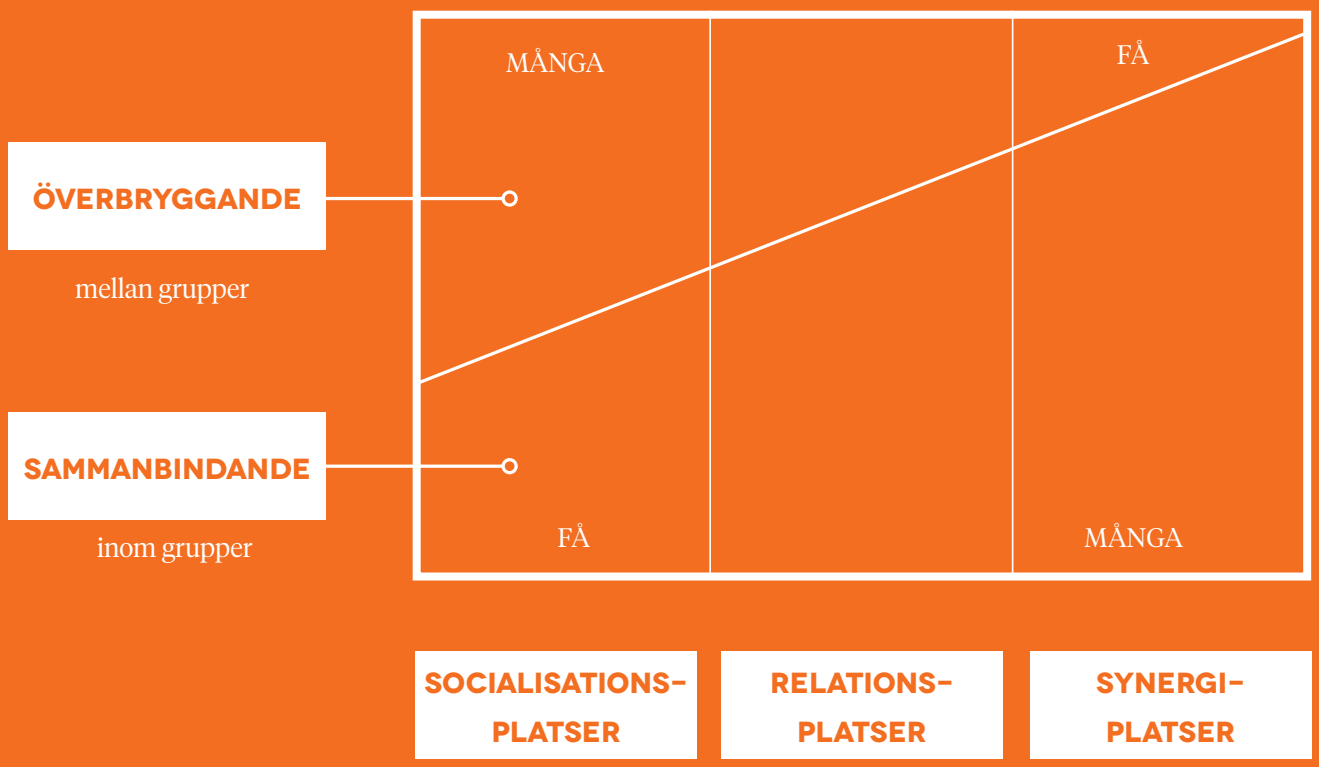

4

Genomförande

I detta kapitel beskrivs hur interstrukturkartläggning och mötesplatsanalys har genomförts. Avgränsningar och omfattning, metoder för inventering och bearbetning samt vilket underlag som inhämtats från olika källor.

Interstrukturkartläggningen

Interstrukturkartläggningen genomfördes huvudsakligen under perioden oktober-december 2018, Därefter vidtog bearbetning, sortering och analys av materialet och mötesplatsanalys med fokus på kulturhuset Redovisning av kartläggningen gjordes i mars 2019.

Att försöka kartlägga den breda kultursektorns nätverk av mötesplatser i en dynamisk stadsdel som Lundby är ett komplicerat jobb, egentligen knappt genomförbart. Icke desto mindre är det nödvändigt om vi har ambitionen att identifiera hur ett kulturhus på Backaplan kan greppa in i och bidra till att stärka kulturen i Lundby.

Kulturen är ett stort universum fullt av ett sfärer av olika art och karaktär som allihop rör sig i indviduella och stundtals mycket excentriska banor. Där finns jättarna, institutionerna, som sopar upp alla partiklar i sin omloppsbana, omgivna av sina egna familjer av månar och sateliter. De har stor massa, men överglänses ändå av de framilande små kometerna som rör sig utanför alla banor.

Ett av de utmärkande karaktärsdragen för kulturen är just själva svårigheten att avgränsa fältet: Vad är - och vad är inte - kultur? Svaret är avhängigt sammanhang, kultursyn och uppdrag. I detta fall är sammanhanget brett: målet är att kulturhus Backaplan ska bli en mötesplats som når "alla".

Därför spänner också denna kartläggning från mötesplatser för kampsport, cykelfika, bingo och odling till körsång, dans, konsntärsateljéer och musikscener.

SYFTE OCH MÅL MED KARTLÄGGNINGEN

En interstrukturkartläggning är inte bara ett ovanligt långt ord, det är också en specifik metod för att åstadkomma ett samlat kunskapsunderlag för en mötesplatsanalys. Syftet med kartläggningen är flerfaldigt:

- Att synliggöra (det existerande) nätverket av aktörer (verksamheter, intressenter och brukare) och mötesplatser[1] runt en planerad verksamhet.
- Att samla ihop och kvantitativt såväl som kvalitativt beskriva behov och intressen hos de olika aktörerna med bäring på den planerade verksamheten.
- Att identifiera begränsningar och viktiga kopplingspunkter i interstrukturen.

Interstrukturkartläggningen tillför genom inventering, intervjuer och workshop nytt underlag men bygger även på en uppsamling av synpunkter som inhämtats i tidigare arbete och tidigare dialoger. Därmed skapas ett uppdaterat samlat underlag till mötesplatsanalys med en beskrivning av underliggande förutsättningar utgående från ett mötesplatsperspektiv.

Användning av kartläggningen

När en arkitekt placerar en byggnad på en plats gör arkitekten en kartläggning av landskapet, inbegripande frågor såsom vilka siktlinjer och vackra utblickar som byggnaden ska ta hänsyn till, topografi och väderstreck, mikroklimat och vindar mm. Det är nödvändigt att arbeta på motsvarande detaljerat vis med en byggnad som ska fungera som mötesplats, fast då i relation till interstrukturen – vilket landskap av aktörer och existerande mötesplatser behöver programmet ta hänsyn till?

1: Nätverket av aktörer och mötesplatser = *interstrukturen*, se ordförklaring i faktaruta i kapitel 3.

Som ett led i arbetet genomfördes genomfördes en workshop på Familjecentralen i Sannegården den 25 oktober, då ett 70-tal personer deltog och under en förmiddag arbetade kring frågor om identiteter, attrahenter och gränsöverskridande mötesplatser kopplade till Kulturhus Backaplan.

Interstrukturkartläggning i fyra steg

1. AVGRÄNSNING

- Rumslig och organisatorisk
- Dimensioner (fyrdimensionell eller endimensionell kartläggning)
- Djup (formella och informella mötesplatser)

2. IDENTIFIERING AV AKTÖRSGRUPPER

Utgår från uppdrag och målsättning. Vilka är de relevanta sociala nämnarna och indelningarna

3. INVENTERING OCH KARTLÄGGNING

Inventeringsmetoder väljs utifrån sammanhang och avgränsning och kan inkludera intervjuer, workshops, fältobservationer, enkäter och studier av tidigare underlag.

4. BEARBETNING OCH ANALYS

Bearbetning av insamlad information. Framtagande av analyskartor, diagram och beskrivande text

AVGRÄNSNING OCH DJUP

I varje interstrukturkartläggning behöver kartläggningens *syfte* bilda utgångspunkt för att bestämma avgränsningar och identifiera vilka inventeringar som ska utföras.

Rumslig och organisatorisk avgränsning: Fokus ligger på mötesplatser inom stadsdelen Lundby som relaterar till kultursektorn och till kulturhusets uppdrag.

Typer av mötesplatser (djup)*:* För att göra interstrukturkartläggningen hanterbar inom ramen för uppdraget inkluderas huvudsakligen endast *formella mötesplatser*. Det innebär att informella (reella, men ej formellt utpekade) mötesplatser inte har inventerats. Detta utgör utan tvivel en betydande begränsning då mycket av kulturutövning och kulturkonsumtion de facto äger rum på informella mötesplatser. Vissa informella mötesplatser av större betydelse inkluderas trots allt, men att fånga upp en större mängd hade krävt ett betydligt mer omfattande intervjuarbete.

Offentligt / privat: När det gäller grad av öppenhet inkluderas i första hand offentliga och halvoffentliga mötesplatser, vi har inte givit oss in på att försöka gräva fram slutna / privata mötesplatser (som i sin funktion kan vara mycket överbryggande).

Mötesplatsdimensioner: I detta fall har kartläggningen fokuserat på att fånga in existerande mötesplatser i de tre dimensionerna *Fysiska*, *Temporala* och *Korporativa*[2] med en potentiell koppling (ingår i, påverkar eller påverkas av) till ett framtida kulturhus. Virtuella Mötesplatser har inte inkluderats, då detta vi bedömt detta som alltför omfattande och av mindre relevans i sammanhanget.

Den fysiska platsen runt det blivande kulturhuset har i kartläggningen inte varit oviktig men däremot sekundär, av den orsaken att platsen kommer att förändras i grunden när den nya stadsdelen Backaplan byggs ut och ersätter den nuvarande fysiska strukturen med en ny rumslig struktur och dessutom ett nytt innehåll.

2: För en beskrivning av de fyra mötesplatsdimensionerna, se kapitel 3.

Aktörsgrupper: Vid inventering av aktörsgrupper (kapitel 7) har vi gjort en övergripande uppdelning i de tre kategorierna Verksamheter, Intressenter och Brukare.

GRUPPINTERVJUER

Sammanlagt sju intervjuer har genomförts med företrädare för verksamheter och brukare. Intervjuerna organiserades som gruppsamtal med flera deltagare vid varje tillfälle. Intervjumetoden var semistrukturerad med frågor från intervjuledaren och fri diskussion mellan deltagarna. Varje intervju tog mellan 2-3 timmar. Följande intervjuer genomfördes:

- Intervju 1: Utvecklingsledare, stads utveckling och folkhälsa
- Intervju 2: Kulturproducenter, barnkultursamordnare, äldreomsorg/generationsöverskridande mötesplatser
- Intervju 3: Lundby Bibliotek
- Intervju 4: Kulturskolan, föreningsansvarig, familjecentralen/allaktivitetshuset
- Intervju 5: Ungdomssatsningen, verksamhetsutvecklare funktionsvariation
- Intervju 6: Skolförvaltningen, Kulturförvaltningen, Kulturhus Bergsjön, Kulturhuset Kåken, Blå stället
- Intervju 7: Frilagrets ungdomsambassadörer

Syftet med intervjuerna var inte enbart att inhämta en bild av den nuvarande interstrukturen utan även att med deltagarna diskutera dess förändringar framöver och med särskilt fokus på vad kulturhus Backaplan kan innebära.

WORKSHOP

Den 25 oktober 2018 genomfördes en workshop tlllsammans med verksamheter, brukare och andra intressenter runt kulturhuset. Workshopen var öppen och inbjudan gick ut brett via sektorns kanaler och till allmänheten via Lundby Bibliotek. Det är värt att nämna att då

workshopen genomfördes dagtid en vardag var allmänhetens möjligheter att delta i praktiken begränsade, vilket också påpekades av respondenter. En ytterligare workshop riktad till brukargrupper och allmänhet rymdes inte inom uppdraget den här gången, men skulle kunna vara värdefullt för framtiden.

Målsättningarna med workshopen var flerfaldiga.

- Fånga in *bredden av intressen, roller och behov* (identiteter) som finns representerade i en relativt liten grupp människor.
- Kartlägga *integrationen i nätverket* - kopplingarna som finns mellan individer med olika identiteter och posi tioner via delade intressen.
- Identifiera vad som lockar respektive fjärmar olika grupper från ett kulturhus (attrahenter och repellenter).
- Skissa på mötesplatser mellan specifika identiteter som förmår generera både socialisations- och synergimöten.
- Etablera en gemensam målbild och förståelse för mötesplatser och mötesplatsdrivet programarbete

INVENTERINGAR

- Rundvandring på Backaplan i samband med projektstart
- Rundvandring på Mötesplats Lundby
- Besök Familjecentralen Sannegårdshamnen/Allaktivitetshuset
- Studiebesök på Frilagret
- Deltagande på Mellanrum, tema Kulturhus
- Inventering och benchmarking andra kulturhus: Dokk1, Frilagret, Kåken, Blå stället m fl.

ÖVRIGT UNDERLAG OCH ANDRA UTREDNINGAR

Tidigare genomförda medborgardialoger, utredningar, PM och parallella processer har lästs in och integrerats så långt vi har förmått i kartläggningen. I praktiken har detta skett genom en informationsinhämtning ur följande källor:

- En stor mängd dokument kring pågående planarbete och utveckling kring Backaplan, inkl. kartläggning och GIS-analys för området.
- En plats för alla: Behovs- och användarundersökning gällande folkbiblioteken i Göteborg (dec 2017)
- Intervju Kent Turnefelt, inkl historisk bakgrund till fritidsverksamheten på Hisingen, etablering och utveckling av Backa Kulturhus osv. (2018)
- Om Kulturlager (2013) + Kulturlager, på väg mot Kulturhus Backaplan (2018)
- Kulturhusutredningen (2013)
- Göteborg Stads kulturprogram (2013)
- Lokaliseringsutredningen, kulturhus på Backaplan (2017)
- Samnyttjande av offentlig service, Älvstaden (2017)
- Verksamhetsbeskrivning 4000 kvm Kulturhus Backaplan (2016)
- Dialogprocesser kring Kulturhus Backaplan 2016-2018 (mellanstadieelever och pensionärer)

En summering av ett urval av dessa underlag görs i kapitel 5.

BEARBETNING, ANALYS OCH REDOVISNING

VALD AVGRÄNSNING I DENNA KARTLÄGGNING

DET INKLUDERADE OMRÅDET:

- Stadsdelen Lundbys gränser

MÖTESPLATSDIMENSIONER:

- Temporala mötesplatser
- Korporativa mötesplatser
- Fysiska mötesplatser

DJUP:

- Formella mötesplatser
- Offentliga och halvoffentliga mötesplatser

- Bearbetning i databas
- GIS-baserad bearbetning med qGis.
- Analys med vägledning av mötesplatsmetod

En interstrukturkartläggning kan sammanställas och redovisas i olika former beroende på vilken typ av interstruktur som studerats, valda avgränsningar samt vilken sammansättning av mötesplatser som dominerar inom interstrukturen. I detta fall har inventeringen sammanfattats i form av en föreliggande skriftliga rapport.

Mötesplatsanalys

Efter genomförd kartläggning vidtog mötesplatsanalys för kulturhuset med målet att identifiera och beskriva strategier för hur Kulturhus Backaplan ska fungera som mötesplats. Genomförandet av mötesplatsanalysen följde i stora drag den metod som finns beskriven i boken Att bygga mötesplatser.

Mötesplatsanalysen tog sin utgångspunkt i kartläggningen och utifrån denna fördes resonemang om vilken typ av värden som behöver genereras i Kulturhus Backaplan, samt mellan vilka grupper av agenter. Hur kan interstrukturen stärkas och utvecklas och hur ska kulturhuset utformas för att bidra till detta?

Kulturhusets innehåll och utformning värderades därefter med fokus på fysiska strukturer (utformning) och organisatoriska strukturer (attityder, organisation, aktiviteter, funktioner).

Genomgående prövades innehåll och utformning mot generella såväl som gruppspecifika attrahenter och repellenter. Resultatet av mötesplatsanalysen redovisas i kapitel 8-9.

5

Utredningar och underlag

Ett flertal utredningar och dialoger har bidragit med underlag till planeringen av Kulturhus Backaplan från olika håll och perspektiv. Materialet ingår som underlag i denna interstrukturkartläggning och mötesplatsanalys.

VERKSAMHETSIDÉ FÖR KULTURHUS BACKAPLAN
(LUNDBY STADSDELSFÖRVALTNING, 2010)

År 2010 formulerade Lundby Stadsdelsförvaltning sin verksamhetsidé för kulturhus Backaplan, enligt följande:

> "Kulturhus Backaplan ska vara ett välkänt och välbesökt kulturbesöksmål för boende i Lundby och på Hisingen men även för göteborgare, västsvenskar och besökare till staden. Ett kulturhus på Backaplan ska präglas av flexibilitet, tillgänglighet och mångfald. Genom att skapa en mötesplats för alla, som är lätt att ta sig till, i det offentliga rummet bidrar vi till ökad mångfald.
>
> Utbudet ska tilltala alla med allt från kreativa verkstäder för eget kulturutövande till konsthall med internationellt renommé. Kulturhuset ska vara en mötesplats med generösa öppettider och god service med en hög kompetens hos medarbetare. Huset ska vara byggt med den senaste tekniken och präglas av en miljövänlig och ekologisk profil.
>
> Kulturhuset ska vara en plats för många aktörer; amatörer som professionella, lokala som nationella och internationella."

VERKSAMHETSBESKRIVNING FÖR KULTURHUS BACKAPLAN (LUNDBY STADSDELSFÖRVALTNING, 2016)

Stadsdelsnämnden Lundby uppdrog 2015 åt förvaltningen att påbörja sammanställa planering och verksamhetsbeskrivning för Kulturhuset på Backaplan. Den fördjupade verksamhetsbeskrivningen togs fram av en arbetsgrupp med representanter från Kultur och Fritid Lundby, Göteborgs Kulturförvaltning, Biblioteken i Lundby, stadsutveckling Lundby, och Intern service Lundby.

Syftet med verksamhetsbeskrivningen var att att *beskriva kulturhuset i det nya stadsrum* som kommer att växa fram på Backaplan. Syftet var också att fö*rtydliga husets funktioner i förhållande till brukarna*.

Verksamhetsbeskrivningen utgick från följande vision för det framtida kulturhuset:

> "Verksamheternas innehåll och inriktning i Kulturhus Backaplan ska utformas, förvaltas och utvecklas i nära samverkan med brukare. Huset ska upplevas som inspirerande genom att väcka intresse, det ska innehålla både kontinuitet och föränderlighet. Kontinuiteten ska stå för en god kvalité på verksamheterna och en hög servicenivå gentemot besökarna. Föränderligheten innebär att brukarinflytandet är i fokus, verksamheterna bör kunna skifta innehåll och inriktning utifrån brukarnas behov och engagemang."

I verksamhetsbeskrivningen formuleras ett antal ambitioner för vilka aktörer och funktioner som bör kunna inrymmas i kulturhuset. Kulturhuset skall ha tre huvudinriktningar:

1. En del som drivs i samverkan med föreningar, kulturella nätverk och det fria kulturlivet på nationell och internationell nivå, där det bereds plats för aktuell samtidskonst.
2. En del för Lundby Bibliotek och Hisingens kulturskola, samt samverkan med stadens kulturinstitutioner, där driften utförs av respektive huvudman.

Urval av tidigare gjorda utredningar och underlag som lästs in som kunskapsbas i interstrukturkartläggning och mötesplatsanalys.

3. En kommersiell del med exempelvis café, restaurang och bokhandel, som drivs av privata aktörer.

Gruppen barn och ungdomar anges som en central målgrupp för kulturhuset, som dock ska vara öppet och vända sig till alla grupper.

Verksamhetsbeskrivning innehåller vidare resonemang om kulturhusets placering och utformning, koppling till kulturstråk och sammanställning av lokalbeov för de olika delarna och helheten.

Den uppskattade samlade ytan för de funktioner som efterfrågades i verksamhetsbeskrivningen uppgick till ca 6 000 kvm. Kommunfullmäktige tog därefter i juni 2016 budgetbeslut om förstudie för ett kulturhus på Backaplan omfattande 4 000 kvm.

VERKSAMHETSINVENTERING BACKAPLAN

(RADAR OCH STADSBYGGNADSKONTORET 2016)

Befintligt utbud av verksamheter på Backaplan kartlades under hösten 2016 ("Backaplan - mer än bara handel", Radar för SBK, 2016).

Inventeringen identifierade totalt 280 verksamheter och kunde påvisa att Backaplan idag har ett diversifierat verksamhetsliv som vid sidan av den tongivande volymhandeln även inkluderar många specialbutiker, lågprisbutiker, återbruk, hantverkare, kulturaktörer, ungdomsverksamheter, föreningsliv, med mera. Inom kategorin "kulturella verksamheter" identifierades totalt 22 verksamheter.

Syftet med inventeringen var att skapa en ökad kännedom om Backaplans befintliga verksamhet och näringsliv, vilken betydelse verksamheten har på lokal nivå, men även för staden i stort. En sådan ökad kännedom är en förutsättning för att kunna fånga upp och utveckla verksamheterna när stadsdelens fysiska form förändras i grunden. I verksamhetsinventeringen understryks betydelsen av blandade verksamheter i "en god stad":

> "Den variation på verksamhet som återfinns i området idag bidrar till ett blandat utbud innehållsmässigt och skapar även förutsättningar för människor att mötas och umgås [...] Andra typer av aktiviteter än just handeln [...], främst då Actionhallen bidrar till en trygghet i området då den är öppen kvällstid och fungerar som mötesplats för stadens unga."

Den ungdomsverksamhet som bedrevs på Backplan vid tidpunkten för inventeringen bidrog enligt rapporten till att ge unga i hela Göteborg tillgång till en spontanidrottsarena och mötesplats som attraherade besökare från hela staden.

Sedan inventeringen genomfördes har ett flertal av de kulturella verksamheter som beskrevs i rapporten avvecklats då byggnaderna på Backavägen 7 har tomställts eller rivits.

Det planerade Kulturhuset lyfts fram i verksamhetsinventeringen som en funktion som kan få en avgörande betydelse och roll i nya Backaplan, inte minst för de kulturella och kreativa näringarna. Tillfrågade respondenter i inventeringen såg positivt på ett medskapande kulturhus.

Strategier och åtgärdsförslag:

- Verksamhetsinventeringen lyfte fram betydelsen av låga hyror, tillåtande lokaler och god tillgänglighet för att behålla småskaliga, känsliga verksamheter - däribland kulturaktörer
- Möjligheten att arbeta med temporära åtgärder och lyfta ut verksamheter i det offentliga rummet.
- Rapporten betonade även betydelen av *medskapande i utformningen av kulturhuset* som en strategi för att ge förutsättningar för att bevara det verksamhetsliv som finns idag.
- Viktigt är att arbeta med det medskapande kulturhuset. Flertalet verksamheter ha uttryckt en vilja av att vara med i processen. Se Backaplans kulturhus som en testarena för framtidens kulturhus där ett lyckat bevarande av kreativa och kulturella verksamheter bli verklighet.
- *Det planerade kulturhuset* kan inrymma småskalig verkstäder och kreativa näringar som idag återfinns på Backaplan. Även den kursverksamhe som idag återfinns hos flertalet verksamheter kan naturligt samordnas i kulturhuset.

DIALOGPROCESSER MED BARN OCH ÄLDRE

(KULTURFÖRVALTNINGEN, 2016–2018)

Under perioden 2016-2018 har Kulturförvaltningen i samverkan med SDF Lundby genomfört ett flertal dialoger och workshops med grupperna barn och äldre, med fokus på Kulturhus Backaplan. Arbetet med de äldre ägde rum i samverkan mellan Kulturförvaltning/Senior Göteborg SLK/ SDF Lundby. Metoden har varit laborativ och deltagardriven och givit stort utrymme för de deltagande grupperna att tolka och bearbeta frågeställningar. Fokus har successivt snävats in mot Kulturhuset som fysisk funktion:

- 2016 - Vad är kultur
- 2017 - Kulturhus - vad är det och kontakt miljö utomhus
- 2018 a - Var kommer huset landa?
- 2018 b - Entrén - hur kommer det fungera?

Processerna har givit deltagande grupper en förståelse för vad ett kommande kulturhus kan vara och samtidigt har staden fått viktig kunskap om vad barn, unga och äldre har för tankar och behov vad gäller det nya kulturhuset. De olika projekten har bearbetat liknande frågeställningar och ramverk men använt sig av olika kreativa ingångar . Detta eftersom metod och resultat av dialog är starkt förknippat - och en varaition av av arbetssätt kan ge upphov till olika typer av svar.

Barnen har formulerat sina önskemål och behov och givits stöd i detta av konstnärer och arkitekturpedagoger. Vuxna har i processen biträtt barnen i att sammanfatta synpunkterna. De synpunkter och behov som på detta vis har sammantällts utgör en del av underlaget för arbetet med att utforma kulturhus Backaplan.

I mötesplatsanalysen har materialet från dialogprocesserna integrerats i *kapitel 8- Aktörer*, intressen, behov under rubrikerna "barn" och "äldre".

Summering av medskick från referensgrupper i anslutning till programarbetet för Backaplan , utdrag från PM Referensgrupp Backaplan (2017)

PM REFERENSGRUPP BACKAPLAN
(LUNDBY STADSDELSFÖRVALTNING OCH STADSBYGGNADSKONTORET 2017)

I anslutning till prorgramarbetet för Backaplan genomförde Lundby stadsdelsförvaltning medborgardialoger med en referensgrupp av medborgare kring utvecklingen av området. Referensgruppen träffades fyra gånger under hösten 2016 och arbetade med tre teman, resultatet är sammanfattat i PM referensgrupp Backaplan (2017).

De tre teman som behandlades av referensgruppen och redovisas i PM:et är:

- Offentliga rum: torg & park
- Identitet & Innehåll
- Kulturhuset med omgivning

Offentliga rum: torg & park: Lokala torg ska kännas som att de är till för människor och vara inbjudande och intima. Det är viktigt att det finns blandade funktioner, mycket service och något för alla åldrar. Ett större torg måste vara en knutpunkt och kunna erbjuda upplevelser. En tillåtande miljö är viktigt samt att det är nära mellan torg och park. Små parker måste vara ordentligt gröna och erbjuda något att göra om folk ska använda dem. Stora parker är i första hand mötesplatser där det ska finnas mycket aktiviteter - barn, ungdomar, vuxna och äldre ska kunna träffas, motionera och bara vara. Variation är viktigt och det ska finnas stora öppna ytor och gärna vatten i olika former.

Identitet och innehåll: Inom temat identitet arbetade gruppen med frågor om tillhörighet och karaktär och diskuterade vad i Backaplans identitet som bör värnas och hur en framtida identitet kan växa fram ur dagens. Viktiga aspekter menade gruppen är ett brett serviceutbud, trevliga caféer och restauranger och kulturhuset som kan spela en stor roll.

Kulturhuset: Fokus i samtalet kretsade kring medskapande och handlade både om att själv producera kultur och att ta del av kultur. Gruppen önskade stor flexibilitet och möjligheter till eget skapande genom verkstäder, kurser, föreningslokaler och ateljéer men även mer traditionella kulturhusaktiviteter så som livemusik, utställningar, dans, pyssel och konst. Kulturhuset ska vara en inkluderande mötesplats för alla åldrar och kulturer, en samlingsplats för olika intressen och det ska vara helg- och kvällsöppet, funktionellt, tillgängligt och levande. Ett tydligt budskap från referensgruppen var att kulturhuset behöver vara stort. Vissa tyckte att ett så centralt läge som möjligt är bra medan andra föredrog ett mer avsides läge med närhet till park och vatten, men gruppen var enig om att kulturhuset ska ligga nära knutpunkten vid Hjalmar Brantingsplatsen och måste ha mycket god tillgänglighet.

LOKALISERINGSUTREDNING KULTURHUS BACKAPLAN

(FASTIGHETSKONTORET, 2017)

Fastighetskontoret har i några vändor utrett placeringen av kulturhus Backaplan för att hitta ett läge som balanserar risker och strävar efter att hitta en placering med balans mellan rätt kvaliteter, efterfrågade nyttor och minsta möjliga känslighet mot yttre styrande projektförändringar. Lokaliseringsutredningen ska ligga till grund för den förstudie som lokalsekretariatet kan ta fram för kulturhus på Backaplan.

Utredningen prövar sålunda de olika möjliga lägena för kulturhuset utifrån en sammanvägning av perspektiven genomförande och förvaltning, tillgänglighet och utemiljö, samt byggnadens förutsättningar och samlokalisering. Utredningen anför ett antal resonemang kring dessa aspekter:

- Kulturhuset kommer att bidra med liv och rörelse till det närområde dit det är lokaliserat. I Backaplan finns flera större stråk och platser som är viktiga att de blir trygga under stora delar av dygnet. För att stärka dessa stråk och platser och göra dem trygga vore det fördelaktigt om kulturhuset placerades i direkt anslutning till något av dessa.
- Kulturhuset ska vara lätt att hitta och möjliggöra tillgänglighet och orienterbarhet genom nära anknytning till knutpunkten. Kulturhuset ska finnas i blickfånget.
- En lokalisering i direkt anslutning till Hjalmar Brantingsplatsen är bättre än en lokalisering på längre avstånd - eller bakom barriärer som gör det svårt att nå kulturhuset - från knutpunkten. Avstånd och barriärer kan försvåra för vissa grupper att nå kulturhuset, exempelvis barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning.
- Bara om särskilda skäl föreligger, vars nytta bedöms väga upp förlusten, ska kulturhuset förläggas till ett mindre centralt läge.
- Det är ur verksamhetssynpunkt önskvärt att byggnaden kan utgöra del av eller ligga i nära anslutning till en utemiljö som möjliggör aktivitet och rörelse, antingen en park eller ett torg.
- I hela Backaplansområdet äger kommunen för lite mark för att täcka alla kommunala behov i egen regi. Av den anledningen kommer omfattande samlokalisering behöva ske av bostäder, kontor, skolor, förskolor, idrottslokaler och eventuellt även för kulturhusets del. Därmed blir det en fråga om vilken typ av annan verksamhet som kan passa både på den aktuella platsen, men också tillsammans med ett kulturhus.
- Ur ett kommungemensamt perspektiv är det försvarbart att samlokalisera med andra verksamheter. Att utveckla enkom ett till ytan relativt litet kulturhus i en solitär byggnad i ett område där behovet av verksamhetslokaler för framför allt kommunal service är stort vore inte försvarbart vid nybyggnation.
- Samtidigt har ett kulturhus behov av att kunna upplevas som en egen enhet, att vara huvudanvändningen i en byggnad eller del av byggnad. Kulturhuset bör få en egen identitet, tydliga entréförhållanden.Kulturhuset ska inte vara underordnat en annan samlokaliserad verksamhet i uttryck och angreppssätt.
- Kulturhuset bör ha en större yta i entréplan, för att kunna annonsera sig och upplevas som lättillgängligt. Ur detta perspektiv är det även fördelaktigt med en placering som inte bara är tillgänglig från, utan även synlig från, Hjalmar Brantingsstråket och Hjalmar Brantingsplatsen.

SOCIAL KONSEKVENSANALYS OCH BARNKONSEKVENSANALYS FÖR BACKAPLAN

(ÅF / STADSBYGGNADSKONTORET, 2018)

En Social Konsekvensanalys och Barnkonsekvensanalys har utförts inför omvandlingen av Backaplan (ÅF, maj 2018, bilaga till program för Backaplan). I analysen utvärderas de möjliga sociala effekterna av den i programmet beskrivna omvandlingen av Backaplan ur perspektiven sammanhållen stad, samspel, vardagsliv, identitet samt hälsa och säkerhet.

SKA:n identifierar ett antal **risker och utmaningar** för det framtida Backaplan, vilka bland annat inkluderar:

- Om den täta bebyggelsen inte möjliggör tillräckligt med torg eller parker av betydande storlek riskerar det att *minska möjligheten att samlas för större tillställningar* inom Backaplan.
- I samband med utvecklingen och upprustningen av Backaplan finns risker att människor som använder platsen idag *trängs undan på grund av t.ex. höjda hyror* och ny typ av bebyggelse.
- De kommersiella aktörerna och butikskedjorna är lättare att föra med in i det nybyggda Backaplan än *de ideella och kulturella verksamheterna*. De senare *riskerar att trängas undan om ingen lösning kan hittas*.
- Backaplan är en plats för många ungdomar som umgås på både offentliga och kommersiella platser. *Det krävs att det finns arenor och resurser till ungdomar att fortsatt göra avtryck* i Backaplan.
- Även om det är fysiskt möjligt att ta sig till olika platser, betyder det inte att de *uppfattas som tillgängliga*.

SKA:n anger att det bör utarbetas strategier för att möjliggöra för relevanta befintliga verksamheter att stanna kvar i området.

I detta sammanhang ses ett kulturhus på Backaplan i SKA:n som ett som ett verktyg för att begränsa och möta de risker som beskrivits. SKA:n betonar betydelsen av ett kulturhus på Backaplan som "ett mycket positivt inslag i området", som, genom att fungera som flexibel och tillåtande kulturarena, kan bli en viktig mötesplats, inte minst för barn och unga.

Bland de strategier som föreslås:

- För att fortsatt ha en generationsöverskridande stadsdel krävs *nya, eller bevarade, mötesplatser för unga och äldre*.
- Behålla ytan framför Kulturhuset öppen och relativt oprogrammerad för tillfälliga event.

- Det behöver finnas *ytor och platser för skapande under hela utbyggnadsprocessen*, ett arbete som behöver koordineras av staden.
- Åstadkomma en öppenhet i de offentliga rummen som skapar förutsättningar för många olika aktiviteter. Offentliga rum bör gestaltas så det syns tydligt att de är till för alla.
- Staden och fastighetsägarna kan möjliggöra för kultur att ta plats i Backaplan om det finns lokaler och resurser på plats. Då staden inte äger mycket mark, blir det svårare att upplåta icke-kommersiella skapandeplatser utan samverkan med de privata fastighetsägarna. Att etablera kultur även i handelsområden och låta konstnärer ta del av tomma affärslokaler och lokaler i bottenvåningar till en reducerad hyra.
- Lokaler i en mängd olika storlekar, prisnivåer och standards, som kan anses vara mindre attraktiva ur ett handelsperspektiv, men som kan vara intressanta för andra typer av verksamheter. För att åstadkomma det krävs ett ansvarstagande från privat, offentligt och ideellt håll. En särskild utredning av affärsmodeller, samnyttjande av lokaler och en flexibilitet i ytorna rekommenderas.
- För ett köpcentrum [som planeras i kvarteren intill Knutpunkt Hjalmar, runt blivande kulturhuset] som kan leva längre över dygnet är det önskvärt att i samma kvarter få in funktioner såsom restauranger och biografer.

GÖTEBORGS STADS ARKITEKTURPOLICY

(BYGGNADSNÄMNDEN, 2018)

Göteborgs stads arkitekturpolicy antogs av byggnadsnämnden i december 2018 och fungerar som ett av stadens styrande dokument för att uppnå ett högkvalitativt planering och byggande. Enligt policyn ska Göteborgs Stad agera som förebild genom att investera i god arkitektur både i de offentliga rummen och i deet som byggs.

Policyn ingår som en del av den nya översiktsplanen och är kopplad till den nationella arkitekturpolitiken som fastsälldes av riksdagen 2018. I den nationella arkitekturpolitiken ingår målen att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Innehållet i policyn har i flera avseenden betydelse för utformningen av ett Kulturhus på Backaplan, med vägledande riktlinjer avseende husets utformning, innehåll, placering och genomförande.

Koppling till stråk: Ny arkitektur – byggnader, anläggningar liksom offentliga rum - ska omsorgsfullt placeras i befintlig miljö i relation till rörelsestråk.

Offentliga rum: I den täta staden behöver de offentliga rummen vara tillräckligt stora för att tåla användning och rymma de människor som bor och verkar i närheten

Landmärkesgestaltning: Landmärken i staden, som utmärker sig på grund av placering, arkitektur eller höjd, blir symbolbärare i berättelsen om Göteborg. De påverkar stadens siluett och utvecklar den mentala bilden av hela staden. Byggnader som utmärker sig i stadsväven ska ha hög kvalitet, så att de på ett positivt sätt formar stadens siluett tillsammans med historiskt viktiga landmärken, terräng och topografi.

Tillfällig arkitektur: Göteborg ska utvecklas till en modig förebild inom arkitektur, genom att arbeta med processer som till exempel tillfällig arkitektur, arkitekturtävlingar och genom att involvera konstnärer i byggprojekt."

Integration av konst i miljön: Konstnärer kan involveras tidigt i plan- och byggprocesser för att skapa byggnadsverk och platser där konsten är integrerad i arkitekturen. Konst kan tillföra oväntade och nya perspektiv som bidrar till upplevelserikedom i stadens livsmiljöer.

DEL 1

Interstrukturkartläggning

6

Stadsdelens förutsättningar

I detta kapitel beskrivs förutsättningarna för kulturen och utvecklingen i stadsdelen Lundby utgående från stadsdelens rumsliga struktur, historiska karaktär och pågående utveckling.

Stadsdelen Lundby är en dynamisk del av Göteborg med en omfattande mångfald av områdeskaraktärer och bebyggelsetyper. I en nordisk jämförelse är bredden av olika sorters användning av staden i detta centrala läge en hotad typologi som är värd att värna om. Lundby rymmer hela spektrat från stora industrier och ledande Europeiska kunskapskluster kring IT och fordon till handel och hantverksverksamheter. Lundby är även i flera andra avseenden en "stad i staden," med ett tvärsnitt av allt en stad kan innehålla.

I Lundby finns idag plats både för det stökiga och oplanerade och det lugna och ordnade, det tillfälliga och det långsiktiga. Här finns både de äldsta delarna av Göteborg (Färjenäs) och de senaste stora stadsomvandlingsområdena (Kvillebäcken).

Lundby är indelat i sju primärområden som spänner över ett stort område på centrala Hisingen, från Älvsborgsbron i väster till Tingstadstunneln i Öster och från Göta Älv i söder till korsningen Björlandavägen - Hisingsleden i norr. Stadsdelen har idag omkring 53 000 invånare.

Lundby befinner sig sedan decennier tillbaka i ett framrullande skifte som givit upphov till omfattande förändringar som sker slagvis i olika delar av stadsdelen. Inom Lundbys gränser har de senaste åren genomförts flera stora stadsutvecklingsprojekt och ytterligare stora projekt befinner sig i planeringsfasen.

Utbyggnaden av bostäder och kontor på Norra Älvstranden har inneburit att det tillkommit stora mängder nya invånare och kvarter och att det som tidigare var hamn- och varvsområden omvandlats till blandstadsdelar.

UNDERLAG OCH VIDARE LÄSNING

Lundbys lokala kunskapsbas
Lokalt Utvecklingsprogram Lundby (2019)
Lundby Sociotopkarta (2007)
Statens Konstråd, Konst i Stadsutveckling (där Backaplan valts ut som område)

LUNDBY SOM INTERSTRUKTUR

Hur ser de fysiska förutsättningarna ut för att mötesplatser i en del av Lundby ska vara tillgängliga i vardagen för boende i en annan del?

De sociala nätverken är beroende både av direkta *sociala kopplingar* - relationer och delade mötesplatser - och av stadsdelens fysiska form - stråk, knutpunkter och barriärer i rummet som avgör hur väl de sociala kopplingarna fungerar.

Ur ett övergripande interstrukturperspektiv präglas Lundby av några betydande barriärer som begränsar och styr hur de sociala nätverken i

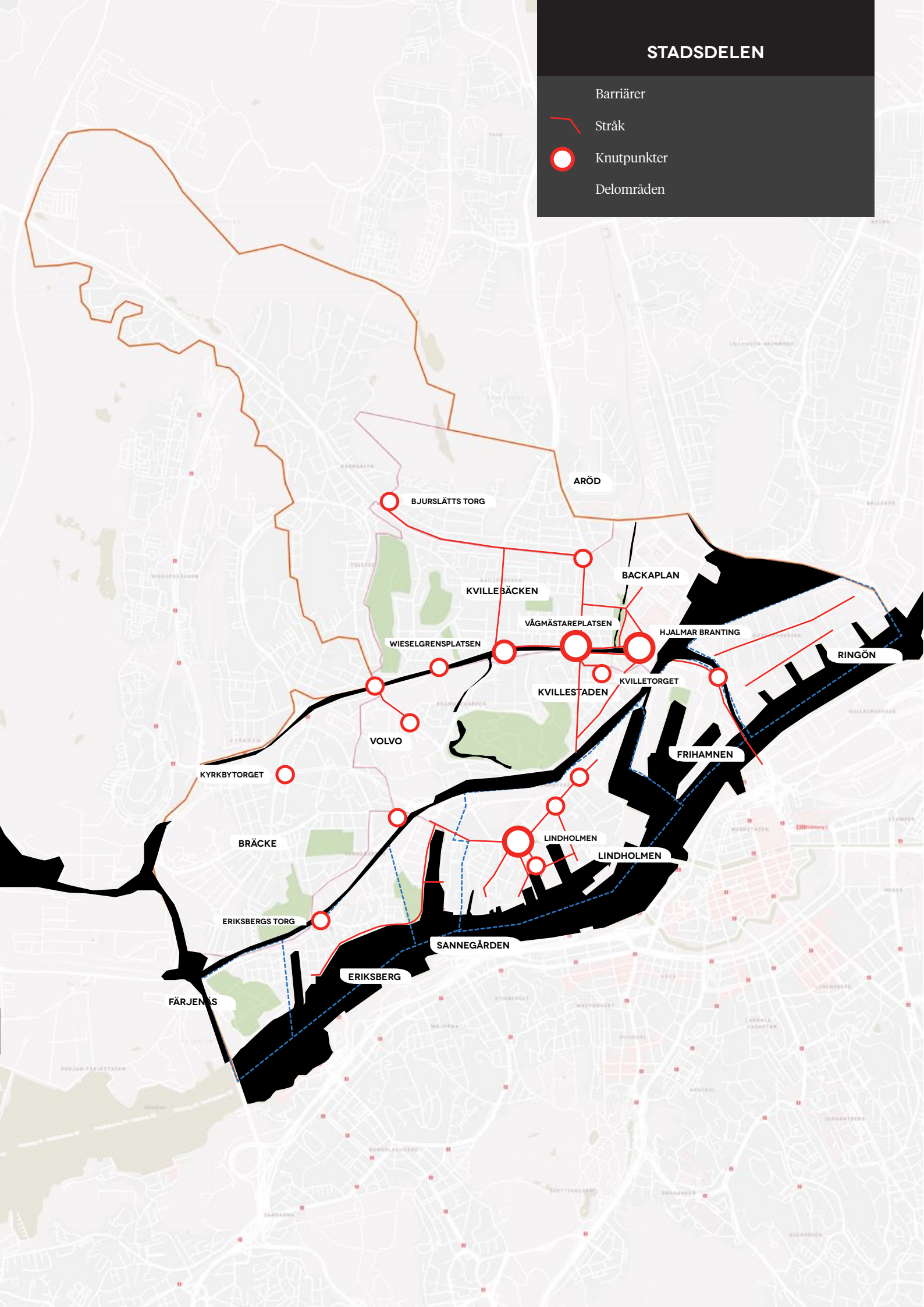
STADSDELEN
Barriärer
Stråk
Knutpunkter
Delområden
ARÖD
BJURSLÄTTS TORG
BACKAPLAN
KVILLEBÄCKEN
VÅGMÄSTAREPLATSEN
HJALMAR BRANTING
WIESELGRENSPLATSEN
RINGÖN
KVILLETORGET
KVILLESTADEN
VOLVO
FRIHAMNEN
KYRKBYTORGET
LINDHOLMEN
BRÄCKE
LINDHOLMEN
ERIKSBERGS TORG
SANNEGÅRDEN
ERIKSBERG
FÄRJENÄS

de olika delarna av stadsdelen kopplar till varandra. De fysiska barriärerna i Lundby sammanfaller på ett övergripande plan med socioekonomiska skillnader. Inkomstmässigt råder i Lundby stora skillnader. Från en genomsnittlig årsinkomst på 265 000 i Rambergsstaden (det inre av Lundby) till 403 000 i Eriksberg (Älvstranden)[1].

Barriärer, knutpunkter, stråk

Här beskrivs stadsdelen utgående från begreppen barriärer, knutpunkter och stråk.

BARRIÄRER

Lundby präglas av tre sorters barriärer (illustrerade i karta på sid 31):

1. Naturliga barriärer (höjdskillnader och vattendrag)
2. Zoneringsbarriärer (monofunktionella verksamhetsområden som bryter av publika stråk och kopplingar)
3. Infrastrukturella barriärer (Järnvägar, vägar, stora byggnader, staket runt fastigheter)

Barriärerna existerar i två skalor:

1. Lokala, med i första hand lokala effekter (exempel: Hjalmarbrantingsledens och spårvägens utformning utanför Lundby Bibliotek som tvingar fram långa omvägar för alla som kommer från Kvillestaden)
2. Stadsskala - barriärer som delar upp stadsdelen i delområden.

Barriärerna resulterar i brutna och omvägslånga stråk och bristande kopplingar mellan Lundbys delområden. En hämmad kontakt mellan delarna och tydligt olika områdeskaraktärer befäster upplevelsen av en segregerad stadsdel.

De två främsta barriärerna som skär genom stadsdelen är *Lundbyleden/Hamnbanan* samt *Hjalmar Brantingsgatan* med dess spårvägsområde. Dessa blir till barriärer primärt på grund av sin utformning som bryter korsande stråk och skapar avstånd mellan bebyggelsen, samt sekundärt även genom buller och säkerhetsområden som begränsar utvecklingsmöjligheter och vistelsekvalitéer i deras närhet.

1 Se Jämlikhetsrapporten 2014 innehållande två sammanställningar med fokus på Lundby, en för hela befolkninge och en specifikt för personer över 65 år. Av Lundbys tre mellanområden, Norra Älvstranden, Centrala Lundby och Kärrdalen/Slättadamm, är det i flest avseenden Centrala Lundby som sticker ut negativt gällande livsvillkor och hälsa.

Hjalmar Brantingsgatan utgör samtidigt huvudstråk för rörelser med kollektivtrafik. Hållplatslägena vid *Hjalmar Brantingsplatsen*, *Vågmästareplatsen* och *Wieselgrensplatsen* där nord-sydliga stråk korsar barriären, är några av stadsdelens absolut främsta knutpunkter.

En barriär bryter av stråk och begränsar rörelsemöjligheter, men behöver därmed inte ses som något entydigt negativt. Tvärtom är många av de naturliga barriärerna, som Älven och Rambergets branter, i sig själva attraktiva och spatialt värdeskapande. Även konstruerade och infrastrukturella barriärer kan generera sociala effekter som är positiva i vissa avseenden. Ringön är ett exempel, eftersom området är tydligt avskuret från omgivningen och det inte passerar några betydande stråk genom upplevs det utifrån sett som svårtillgängligt trots sitt centrala läge. Detta förhållande är samtidigt något som bidragit till att ge Ringön en stark egen karaktär - tydliga gränser stärker en tydlig identitet.

Utgående från de stora barriärer som skär genom stadsdelen har Lundby i sitt lokala utvecklingsprogram satt upp att *Minska barriäreffekter* samt *Stärka och utveckla stråk* som två av fyra prioriterade lokala utvecklingsmål.

KNUTPUNKTER

Lundby främsta knutpunkter för rörelser och uppehåll i det offentliga rummet sammanfaller med kollektivtrafikens bytespunkter och med stadsdelstorgen, som i sin tur i hög grad sammanfaller med korsningar mellan rörelsestråk.

Som de tre främsta knutpunkterna i Lundby framträder vid en översiktlig betraktelse särskilt *Hjalmar Brantingplatsen*, *Vågmästareplatsen* och *Lindholmen*.

I synnerhet Hjalmar Brantingplatsen utgör genom sin egenskap av bytesplats för kollektivtrafiken och närheten till Backaplans handelsområde den från alla delar mest lättillgängliga punkten, liksom det utgör entrépunkten till Hisingen från Göteborg söder om Älven.

STRÅK

Huvudstråken i stadsdelen Lundby har inventerats översiktligt med stöd i enkät (Inobi, mars 2019) samt Lundbys lokala kunskapsbas. Huvudstråken är redovisade i karta på sid 31.

Hamnbanans godsbangård och Lundbyleden separerar effektivt Ringön i söder från Backaplan i norr med ett mer än 250 meter bred zon

Områdeskaraktär 4: Folkhemets smalhusområden i centrala Lundby med gröna gårdar och hus placerade både runt storgårdar och i öppna strukturer. Huvudsakligen bostäder men med mindre affärs och verksamhetslokaler i många bottenplan, relativt låga hyror, handel och kulturmötesplatser samlat till knutpunkter, högkvalitativa halvoffentliga yteytor med många lekplatser och uteplatser.

Områdeskaraktär 5: Småhusområden i kuperade terrängdelar gränsande till smalhus från första halvan av 1900-talet. Nära till naturmark och kollektivtrafik med egna trädgårdar. Övervägande bostäder. Litet utbud av kulturmötesplatser, få verksamheter och lite handel. begränsat offentligt rum , högkvalitativ naturmark.

Områdeskaraktär 6: Norra älvstrandens nya blandstadsområden i stora delar utbyggda under de senaste 3 decennierna präglas av bostäder som runt stråken kombineras med affärslokaler i bottenplan. Växande utbud av kulturmötesplatser, högkvalitativa vistelseytor i det offentliga rummet.

Områdeskaraktär 1: Backaplans handelsområde - stora asfalterade parkeringsytor och storskaliga byggnadsstrukturer med omfattande fotavtryck, övervägande inriktning på detaljhandel (120 butiker). Omfattande offentliga ytor med låga vistelsekvalitéer. 3500 parkeringsplatser i markparkering. Stor blandning av användargrupper från hela stadsdelen. Nära kollektivtrafik.

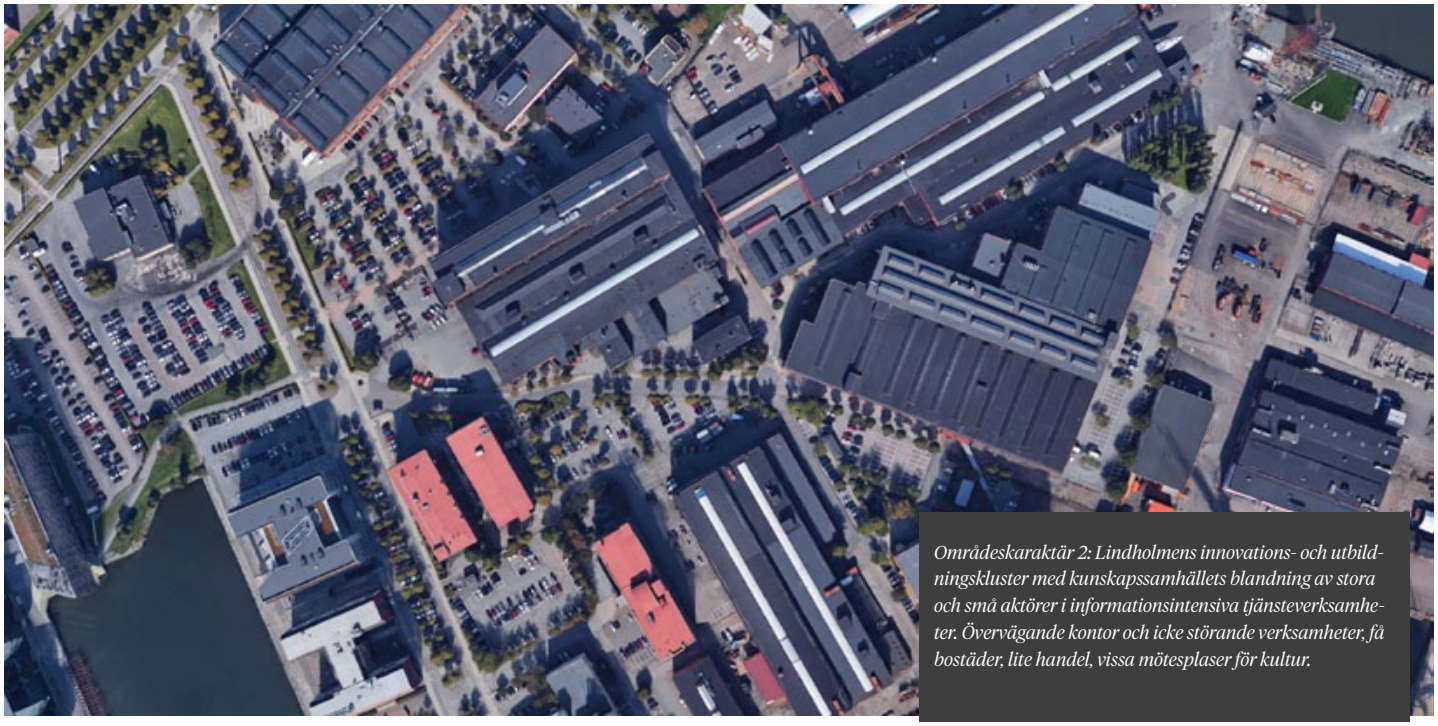

Områdeskaraktär 2: Lindholmens innovations- och utbildningskluster med kunskapssamhällets blandning av stora och små aktörer i informationsintensiva tjänsteverksamheter. Övervägande kontor och icke störande verksamheter, få bostäder, lite handel, vissa mötesplaser för kultur.

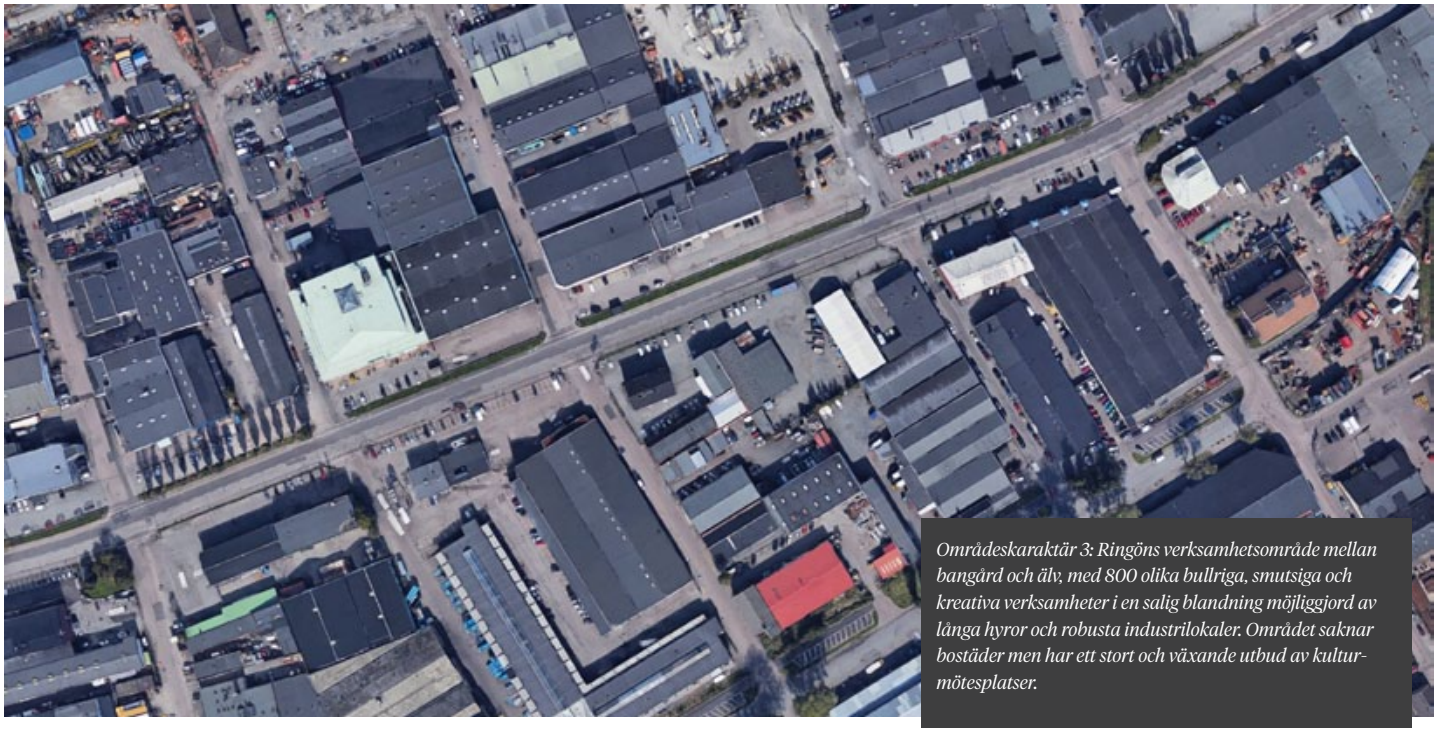

Områdeskaraktär 3: Ringöns verksamhetsområde mellan bangård och älv, med 800 olika bullriga, smutsiga och kreativa verksamheter i en salig blandning möjliggjord av långa hyror och robusta industrilokaler. Området saknar bostäder men har ett stort och växande utbud av kulturmötesplatser.

7

Befintliga mötesplatser

I detta kapitel redovisas interstrukturkartläggningens samlade bild av mötesplatser kopplade till kulturverksamhet av olika slag i stadsdelen Lundby. Inledningsvis ges en översiktlig beskrivning av interstrukturens form, innehåll och aktuell utveckling.

Övergripande sammanfattning

Totalt har cirka 240 kulturmötesplatser identifierats och inkluderats i kartläggningen av den kulturella interstrukturen inom stadsdelen Lundby. Kartläggningen kan inte göra anspråk på att härmed vara heltäckande men kan ändock ge en relativt god övergripande bild av interstrukturens faktiska fördelning, tyngdpunkter och inriktning.

FÖRTÄTNINGAR, LUCKOR OCH KLUSTER

Geografiskt är kulturens mötesplatser i stadsdelen Lundby i hög grad koncentrerade till sex förtätningar, med en tyngdvikt ner mot älvstranden. Förtätningarna har karaktären av *kluster* vilket innebär att de innehållsmässigt har olika fokus med inriktning mot olika målgrupper och intressen (se karta på motstående sida).

Grovt sammanfattat har primärområdena söder om Hamnbanan / längs älvstranden (Eriksberg, Lindholmen) fokus på *evenemang, konst, film, musik, media, högre utbildning och teater* medan de kulturella mötesplatserna i områdena norrut (Kyrkbyn, Kärrdalen, Kvillebäcken, Rambergsstaden och Slätta Damm) främst handlar om *gemenskap och fritidsaktiviteter, föreningsliv, äldre, ungdomsmusik, samhälle och träning*. Uppdelningen är indikativ för en övergripande delning av stadsdelen som sammanfaller med socioekonomiska gränser.[1]

KORT OM GRÄNSDRAGNINGAR – VAD ÄR KULTUR?

Vad är en kulturmötesplats? Frågan öppnar sig vidare till den stora frågeställningen om vad som egentligen är kultur. Vi har i kartläggningen valt att att hålla ett brett perspektiv med utgångspunkt i att möten mellan människor är den faktor vi vill komma åt. Därför inkluderas i kartläggningen fritidsverksamheter, idrott, parker och stadsfester, för att nämna några exempel. Genom bredden kan samtidigt tydligare mönster urskiljas gällande koncentrationer och klusterbildningar av de olika typerna av mötesplatser.

Av de inventerade mötesplatserna är 49 % lokaliserade till Älvstrandsområdet medan de centrala och norra primärområdena innehåller 74 % av stadsdelens befolkning.

Den "tematiska klustringen" har både fördelar och nackdelar för interstrukturen. Inom respektive tema minskar det avstånden och ökar tätheten jämfört med en jämn fördelning av motsvarande mötesplatsinriktning i hela stadsdelen. Det stärker attraktionskraften i den enskilda mötesplatsen mot respektive målgrupp. Finns det, exempelvis, flera konstgallerier i varandras närhet på norra älvstranden då stärks hela

1 Här bör samtidigt sägas att förklaringarna till detta förhållande kan vara var mer komplexa än socioekonomisk orättvisa. De kulturella mötesplatserna på Älvstranden har i hög utsträckning vuxit fram organiskt och över lång tid i tidigare industrimiljöer, som efterhand blivit tillgängliga när hamnar och varv omstrukturerats och lämnat norra älvstranden. De många stora kulturevenemangen på Lindholmen är ett resultat av denna historiska omständighet, liksom de kreativa verkstäderna och ateljélokalerna på Ringön och Lindholmen som har etablerats i "ruffa" och inte sällan ganska slitna tidigare verksamhetslokaler.

KULTURELLA KLUSTER I LUNDBY

Kulturens mötesplatser i stadsdelen Lundby är i hög grad koncentrerade till sex förtätningar inom stadselen, med en tyngdvikt ner mot älvstranden.

Förtätningarna har karaktären av kluster i meningen att de representerar olika fokus med inriktning på olika målgrupper och intressen.

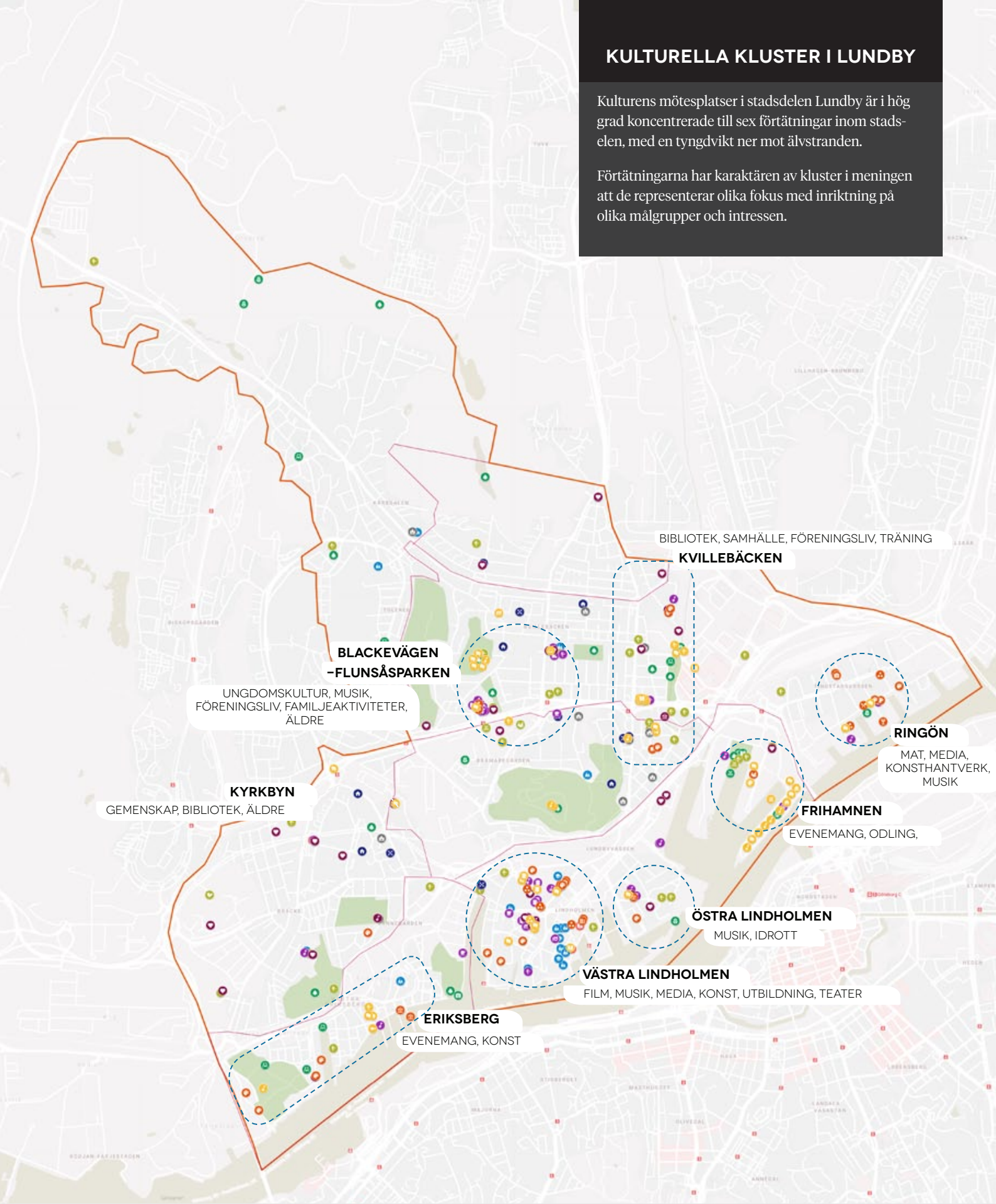

FÖRKLARINGAR TILL KARTA

- BIBLIOTEK OCH KULTURCENTRA
- FÖRENINGAR, NÄTVERK, SAMVERKAN
- EVENEMANG
- SCEN, MUSIK, FILM
- MUSÉER, GALLERIER, ATELJÉER, KREATIVA YTOR
- GEMENSKAP, FRITID, BOENDE, SAMHÄLLE
- IDROTT, HÄLSA, TRÄNING
- SKOLOR OCH UTBILDNING
- PARKER, LEKPLATSER, ODLING, OFFENTLIGA RUM
- KYRKOR, MOSKÉER, BÖNERUM

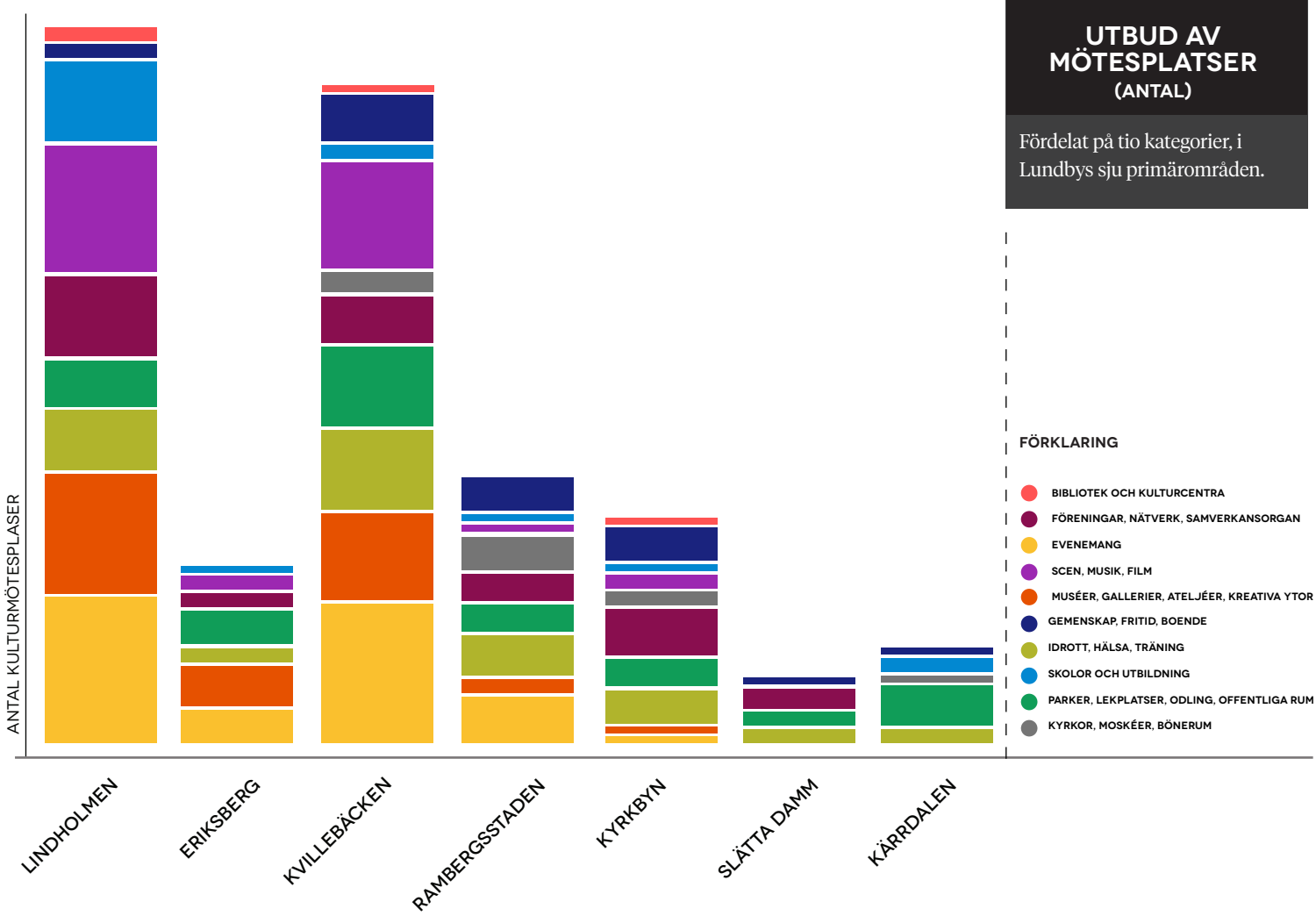

områdets och de enskilda galleriernas förmåga att locka till sig konstintresserade besökare från hela staden. Det ger en kritisk massa av verksamheter med delat fokus och beröringspunkter till varandra och stärker förusättningarna för synergier och samarbeten. Att befinna sig utanför ett starkt kluster innebär plötsligt en extra tröskel för det galleri som istället är lokaliserat någon annanstans.

Klustring är en form av specialisering som är gynnsam för aktörerna och den uppkommer därför spontant i alla sociala och spatiala system (Se Alfred Marshalls klusterteori m fl). Embryot till ett kluster utgörs ofta av en stark aktör som attraherar besökare, driver samarbeten och har en permanent närvaro på en plats. Det starkaste och tydligaste klustret i det här avseendet i Lundby är Gothenburg Film Studios och den stora mängd filmrelaterade företag och verksamheter som vuxit upp runt verksamheten här.

Ur ett *kulturtillgänglighetsperspektiv* kan klustringen samtidigt vara ett problem i den meningen att medan tillgången på en typ av kulturmötesplats blir tilfredsställande i ett delområde, så kan den samtidigt bli desto sämre i andra delområden, inte bara relativt utan absolut.

Kulturinterstrukturen i Lundby har också i andra avseenden olika karaktär norr och söder om hamnbanan. Medan vi hittar fler fria kulturverksamheter i söder, med egna lokaler och "skyltar över dörren", så samsas verksamheterna i norr i högre grad under taket hos några kommunalt drivna fysiska mötesplatser; skolor, bibliotek, träffpunkter.

Det kan inte nog understrykas att de kommunala mötesplatserna är avgörande för den kulturella infrastrukturen och tillgången till kultur i de norra och centrala delarna av Lundby. Här drar kommunen i hög grad ensam "lasset", tillsammans med ett antal föreningar och församlingar. Den kommunala kulturinfrastrukturen är därför mycket viktig att värna om och utveckla, den är också i sin tur en förutsättning för ett aktivt föreningsliv.

INTERSTRUKTURENS NODER

En liten delmängd av de inventerade mötesplatserna kan sägas utgöra interstrukturens huvudsakliga noder. Detta är platser som utmärks av en eller flera av egenskaperna:

1. Stort antal kopplingar till andra delar av interstrukturen
2. Stora mängder besökare och aktiviteter
3. Hög synlighet i offentligheten och stadsrummet
4. Återkommande referenspunkt i intervjuer
5. Funktioner som arenor och/eller portaler

Utgående från dessa kriterier har vi identifierat 20 primära och sekundära noder, markerade i kartan på motstående sida. Återigen framträder en koncentration av viktiga kulturella mötesplatser till delområdena Lindholmen och centrala Kvillebäcken.

INTERSTRUKTURENS NODER

20 knutpunkter med särskild tyngd i den kulturella interstrukturen i Lundby.

- BIBLIOTEK OCH KULTURCENTRA
- SCEN, MUSIK, FILM
- EVENEMANG
- IDROTT, HÄLSA, TRÄNING
- MUSÉER, GALLERIER, ATELJÉER, KREATIVA YTOR
- PARKER, LEKPLATSER, ODLING, OFFENTLIGA RUM
- KYRKOR, MOSKÉER, BÖNERUM
- GEMENSKAP, FRITID, BOENDE, SAMHÄLLE

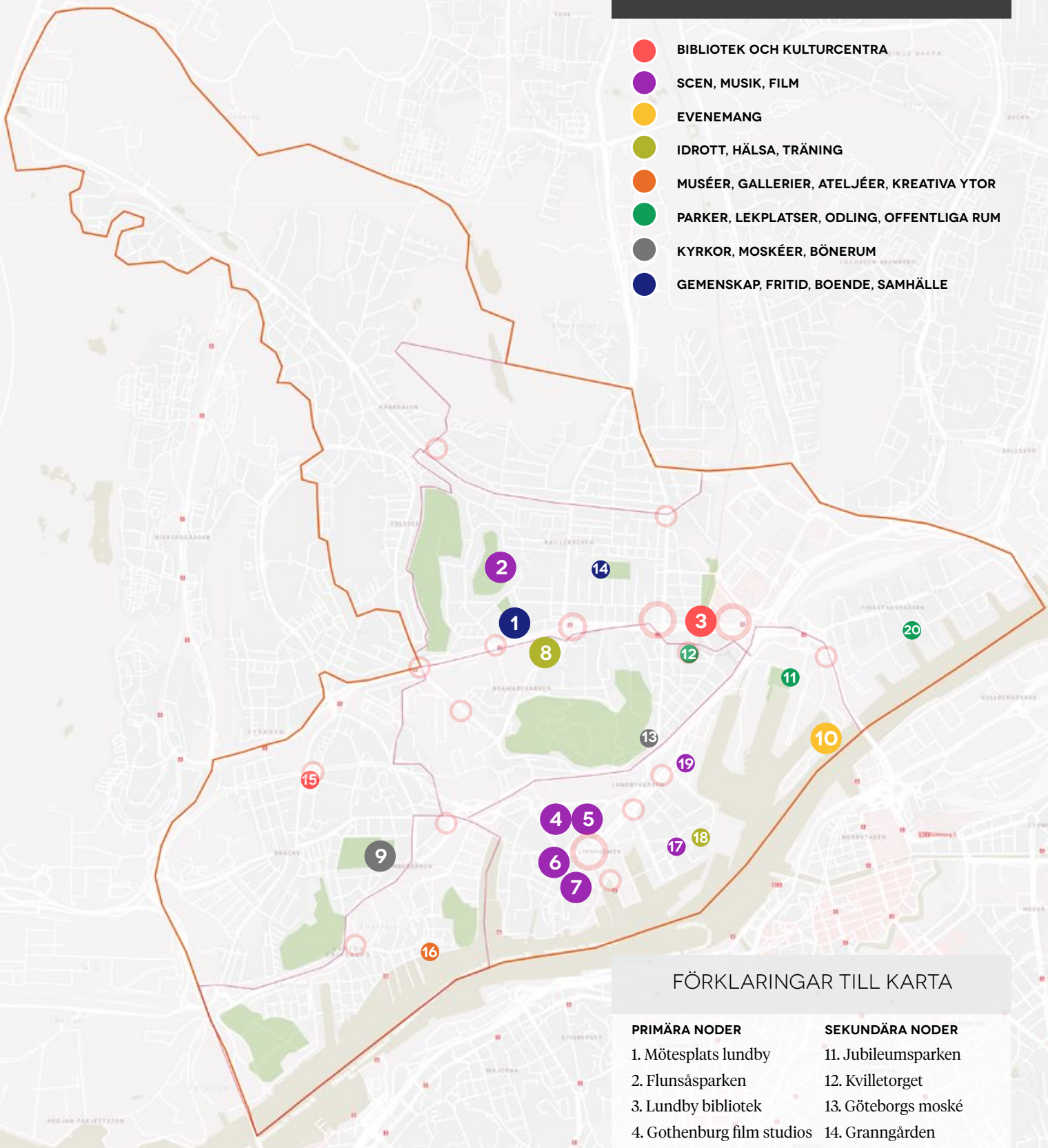

FÖRKLARINGAR TILL KARTA

PRIMÄRA NODER

1. Mötesplats lundby
2. Flunsåsparken
3. Lundby bibliotek
4. Gothenburg film studios
5. Truckstop alaska
6. Aftonstjärnan
7. Backa teater
8. Bravida arena
9. Lundby Nya Kyrka
10. Bananpiren

SEKUNDÄRA NODER

11. Jubileumsparken
12. Kvilletorget
13. Göteborgs moské
14. Granngården
15. Kyrkbyns bibliotek
16. Ostindiefararen
17. Rockverket
18. Lundbystrandshallen
19. SVT och Sveriges Radio
20. Järnmalmsgatan & Ångpannegatans ateljéer

PRIMÄR NOD I INTERSTRUKTUREN

SEKUNDÄR NOD

KNUTPUNKT I URBANA GEOGRAFIN

ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATSER

För tio av interstrukturens noder har vi gjort en fördjupad genomgång av programinnehåll, verksamhetsinriktning samt primära / uttalade specifika målgrupper och brukare. Syftet med genomgången har varit att undersöka i vilken mån stadsdelens viktigaste kulturella noder fungerar som *överbryggande mötesplatser mellan grupper* och tillgodoser en *bredd av kulturella intressen*.

Resultatet finns sammanställt i tabell på motstående sida. I korthet:

- 5 av 10 noder vänder sig till färre än hälften av de prövade målgrupperna.
- 7 av 10 noder vänder sig till färre än 25% av de prövade intressena.
- 2 av 10 noder vänder sig till mer än 80% av de prövade målgrupperna (Lundby bibliotek och Flunsåsparken)
- 2 av 10 noder vänder sig till mer än 50% av de prövade kulturella intressena (Lundby Bibliotek och Mötesplats Lundby)

Genomgången indikerar att det råder brist på effektiva överbryggande mötesplatser med bred räckvidd. De främsta noderna i interstrukturen vänder sig till avgränsade målgrupper och/eller specifika intressen.

I hög grad är därmed identiteter, grupper och subkulturer i Lundby rumsligt separerade från varandra. Sådan uppdelning kan över tid resultera i samhällsproblem såsom frånvaro av tillit och sociala motsättningar[2], det hämmar även idéutbyte, utveckling, tillväxt och social rörlighet.

Den kulturella interstrukturen är med sin nuvarande form och innehåll inte rustad för att bygga broar mellan Lundbys olika grupper av invånare - för det krävs en annan typ av överbryggande mötesplats.

2 Se Jämlikt Göteborg, Jämlikhetsrapporten 2017: Skillnader i livsvillkor i Göteborg

Sammanställningen understryker även här betydelsen av de kommunala mötesplatserna för att trots allt möjliggöra överbryggande möten. I synnerhet måste betydelsen av stadsdelens bibliotek understrykas. Överlag har det stor betydelse att kommunen, till skillnad från alla andra aktörer, arbetar med ett uppdrag att skapa breda gränsöverskridande offentliga mötesplatser och att *aktivt främja möten mellan grupper*, något som kommer till uttryck i flera delar av den kommunala interstrukturen.

MÖTESPLATSER FÖR OLIKA MÅLGRUPPER

De kommunala förvaltningarna har samtidigt ett uppdrag som innebär att tillhandahålla mötesplatser för specifika grupper; bland annat äldre, familjer, ungdomar, barn och funktionshindrade. Uppdraget tillgodoses delvis via programinnehåll på breda mötesplatser som biblioteken, Lundbydagen och i Flunsåsparken, men i praktiken tar det sig även uttryck form av *riktade mötesplatser* för målgrupperna, som träffpunkter, äldreboenden, öppna förskolor, fritidsgårdar och särskilda boenden. De riktade mötesplatserna bidrar till sammanbindande möten *inom* grupperna, men är samtidigt i sin målgruppsuppdelade form snarare *isärhållande* än *överbryggande* och kan därmed tendera att förstärka exempelvis generationsmässiga uppdelningar.

Det finns ett behov i alla grupper att ha tillgång till sammanbindande mötesplatser. Ungdomar behöver kunna möta andra ungdomar. Men detta bör ske i sammanhang och former där mötena samtidigt kan äga rum i närhet av andra grupper. Detta är också ett önskemål som uttrycks av grupperna själva.

ARENOR OCH PORTALER

Arenor respektive *portaler* är mötesplatser som har extra stor betydelse i interstrukturen genom att de upprättar kopplingar mellan olika mötesplatser och olika målgrupper.

ARENOR

Arenor i interstrukturen är de platser som möjliggör för andra mötesplatser i olika dimensioner att utvecklas och ta plats. Ett antal framträdande arenor inom stadsdelen:

MÖTESPLATS	ARENA FÖR	PRIMÄRA MÅLGRUPPER	HUVUDMAN
Biblioteken	Aktiviteter, Föreningar, offentliga aktörer, turnerande kulturaktörer	Bred - stadsdelarna	Kommunal
Stadsdelstorgen	Sommarevenemang, loppisar, turnerande kulturaktörer, föreningar	Bred - stadsdelarna	Kommunal / fastighetsägare
De kommunala skolorna	Föreningar, Kulturskolan, Turnerande kulturaktörer,	Barn och ungdomar	Kommunal
Träffpunkter och äldreboenden	Bibliotekets programverksamhet, turnerande kulturaktörer,	Äldre	Kommunal
Mötesplats Lundby	Kulturskolan, Föreningar, festivaler	Barn och ungdomar	Kommunal
Ö-festen på Ringön	Aktörer på Ringön, konstnärer	Bred, Ringön	Samverkan
Bananpiren	Konserter, stadsfestivaler, evenemang, främst sommartid	Bred - hela Göteborg	Privat, kommunal
Eriksbergshallen	Evenemang, konferenser, året om	Vuxna	Privat
Flunsåsparken	Föreningar, Konserter, aktiviteter, sommartid	Bred - alla	Kommunal, förening
Lundbystrandshallen	Idrottsföreningar, Turneringar, Tävlingar	Idrottande	Kommunal
Gothenburg Film Studios	Konserter, konferenser, Kulturskapare, fria kulturaktörer	Vuxna	Privat
Aftonstjärnan	Konserter, teater, bio, föreningar	Bred	Förening

NODERNAS BREDD

Målgruppsbredd och räckvidd i förhållande till intressen, behov och identiteter.

	MÖTESPLATS LUNDBY	FLUNSÅS-PARKEN	LUNDBY BIBLIOTEK	GOTHENBURG FILM STUDIOS	TRUCKSTOP ALASKA	AFTON-STJÄRNAN	BACKA TEATER	BRAVIDA ARENA	LUNDBY NYA KYRKA	BANANPIREN	
PRIMÄRA / UTTALADE SPECIFIKA MÅLGRUPPER:											
BARN	X	X	X			X	X		X		6
UNGDOMAR	X	X	X			X	X	X	X		7
VUXNA		X	X	X	X	X		X	X	X	8
SENIORER		X	X			X			X		4
KVINNOR	X		X							X	3
MÄN	X		X					X			3
FUNKTION-SHINDRADE	X	X	X				X				4
ENSAMMA	X	X	X						X		4
NYA SVENSKAR	X	X	X			X			X		5
FAMILJER		X	X			X		X	X		5
MINORITETER	X		X				X		X		4
FÖRENINGSLIV	X	X	X	X		X				X	6
FRIA KULTURAKTÖRER	X	X	X	X	X	X	X		X	X	8
INVÅNARE I LUNDBY	X	X	X	X		X	X	X	X	X	9
BOENDE I ÖVRIGA GÖTEBORG		X	X	X	X	X	X	X		X	7
SUMMA	11	12	15	5	3	10	7	6	10	6	
INTRESSEN, BEHOV OCH IDENTITETER:											
LYSSNA PÅ MUSIK	X	X		X	X	X			X	X	7
SKAPA MUSIK	X			X							2
TEATER	X	X	X			X	X				5
FILM			X	X		X					3
SPEL			X	X						X	3
HISTORIA			X			X	X				3
NYA MEDIER	X		X	X						X	4
LÄSNING			X								1
DANS	X	X				X	X				4
IDROTT		X						X		X	3
ODLING			X								1
MODE			X								1
UNDERGROUND					X					X	2
KONST											
DIY	X		X	X							3
HANTVERK	X										1
HÄLSA			X								1
SAMHÄLLE	X		X								2
MILJÖ			X								1
RELATIONER	X		X				X				3
FÖRÄLDRASKAP			X								1
UTBILDNING	X		X								2
ENGAGEMANG	X		X	X					X		4
VÄGLEDNING	X		X						X		3
GEMENSKAP	X	X	X		X			X	X	X	5
TRO									X		1
MAT											
SUMMA	13	5	18	7	3	5	4	2	5	6	

En effektiv arena kan förbättra integrationen i interstrukturen och minska avståndet mellan dess delar och kan i praktiken vara det som möjliggör för andra mötesplatser att existera. I tabellen ovan listas 12 framträdande *arenor* i Lundby. Majoriteten av dessa drivs med kommunen som huvudman. Många betydelsefulla arenor döljer sig under ett anspråkslöst yttre. Ett exempel på hur en kommunal grundskola genom att tillhandahålla lokaler för föreningsaktiviteter kan fungera som arena för andra mötesplatser och aktörer, illustreras i interstrukturschemat för Bjurslättsskolan på sid 43.

MÖTESPLATSERNAS TILLGÄNGLIGHET OCH SYNLIGHET I STADEN

Hur *tillgängliga, nåbara och synliga* är den kulturella interstrukturens mötesplatser i relation till stadens strukturer; stråk, barriärer och publika målpunkter?

Detta har betydelse inte bara för de enskilda mötesplatserna utan också för upplevelsen av kulturnärhet i Lundby. Är kulturens mötesplatser något som syns och märks i stadsdelen eller är det funktioner som främst finns i medvetandet hos dem som aktivt söker sig till dem? Krävs det ett beslut och en aktiv omväg för att ta sig till kulturens mötesplatser eller låter det sig göras i förbifarten? Detta är faktorer med stor påverkan på vilka grupper som nyttjar kulturens funktioner - och i vilken omfattning.

Vi har utvärderat de 20 primära och sekundära noderna i relation till aspekterna Centralitet, Avstånd till knutpunkt, Synlighet, Stråknähet, Triangulering samt Klustring. Resultatet redovisas i tabellen nedan, och kommenteras här i korthet:

Centralitet: Interstrukturens klart mest centrala noder (enkelt nåbara från hela området är Lundby Bibliotek, Mötesplats Lundby och Kvilletorget, som en vanlig vardag allihop nås på igenomsnitt 12 minuter *från alla delar av Lundby* samt Brunnsparken (kollektivtrafik och rörelse till fots). Minst centrala bland de 20 primära noderna är Bananpiren i Frihamnen samt Järnmalmsgatan på Ringön, som båda ser ut att ligga centralt, men i praktiken är svåråtkomliga på grund av barriärer. 18 av 20 noder nås på under 20 minuter från alla delar av stadsdelen. Som ett "benchmark" används Hjalmar Brantingplatsen som i jämförelsen utmärker sig som Lundbys mest centrala och lättillgängliga punkt med en genomsnittlig restid på 11 minuter från alla delar av stadsdelen.

NODERNA I INTERSTRUKTUREN

Nodernas placering, synlighet och tillgänglighet i interstrukturen har stor betydelse för deras förmåga att attrahera olika grupper

MÖTESPLATS	CENTRALITET (1)	AVSTÅND TILL KNUTPUNKT (M)	SYNLIGHET	STRÅKNÄRHET	TRIANGULERING (2)	KLUSTRING (3)
Hjalmar Brantingplatsen (referens)	11	0	Hög	Hög	Hög	-
Lundby Bibliotek	12	120	Låg	Hög	Hög	Mycket låg
Mötesplats Lundby	12	240	Mycket låg	Mellan	Mycket låg	Mycket låg
Kvilletorget	12	0	Mellan	Mellan	Mellan	-
Bravida Arena	13	180	Hög	Hög	Låg	Låg
Aula Granngården	14	450	Mycket låg	Mellan	Låg	Låg
Kyrkbyns bibliotek	15	0	Mellan	Mellan	Mellan	Låg
Gotenburg Studios	15	350	Låg	Mellan	Hög	Mycket hög
Truckstop Alaska	15	200	Låg	Mellan	Hög	Mellan
Lundby Nya Kyrka	16	450	Mellan	Låg	Låg	Låg
Flunsåsparken	17	800	Låg	Låg	Mycket låg	Låg
Aftonstjärnan	17	400	Låg	Låg	Låg	Mellan
Göteborgs moské	17	430	Hög	Mellan	Låg	Låg
SVT och Sveriges Radio	18	430	Hög	Mellan	Låg	Mellan
Backa Teater	18	300	Mellan	Mellan	Mellan	Mellan
Jubileumsparken	18	850	Hög	Låg	Låg	Mellan
Rockverket	18	400	Låg	Låg	Mellan	Mellan
Lundbystrandshallen	18	550	Låg	Låg	Mellan	Mellan
Ostindiefararen	19	400	Mellan	Hög	Mellan	Mellan
Bananpiren	24	1000	Hög	Låg	Mycket låg	Mellan
Järnmalmsgatan	27	1400	Låg	Hög	Mellan	Mellan

1) Centralitet: Restid i snitt (minuter) anger den genomsnittliga restiden (snabbast färdsätt) från Brunnsparken, Eriksbergs torg, Kyrkbytorget, Vågmästareplatsen och Bjurslätts torg.

2) Triangulering: Utbud av mötesplatser med olika inriktningar i närområdet, ger många anledningar att uppsöka platsen.

3) Klustring: Närhet till flertal mötesplatser och funktioner med liknande inriktning.

INTERSTRUKTURSCHEMA

Bjurslättsskolan

Bjurslättsskolan är inte bara en grundskola med 470 elever vid Wieselgrensgatan, utan även en fysisk mötesplats med förgreningar till temporala och korporativa mötesplatser i den kulturella interstrukturen. Detta interstrukturdiagram illustrerar en identifierad delmängd av dessa kopplingar.

Diagrammet åskådliggör hur en fysisk mötesplats kan utgöra en förutsättning för temporala mötesplatser (aktiviteter), vilka i sin tur konstituerar de korporativa mötesplatsernas dagliga "verksamhetspuls". Därtill kan diagrammet ses som en illustration av hur en vanlig grundskola utgör en betydelsefull nod i kultur- och föreningslivet.

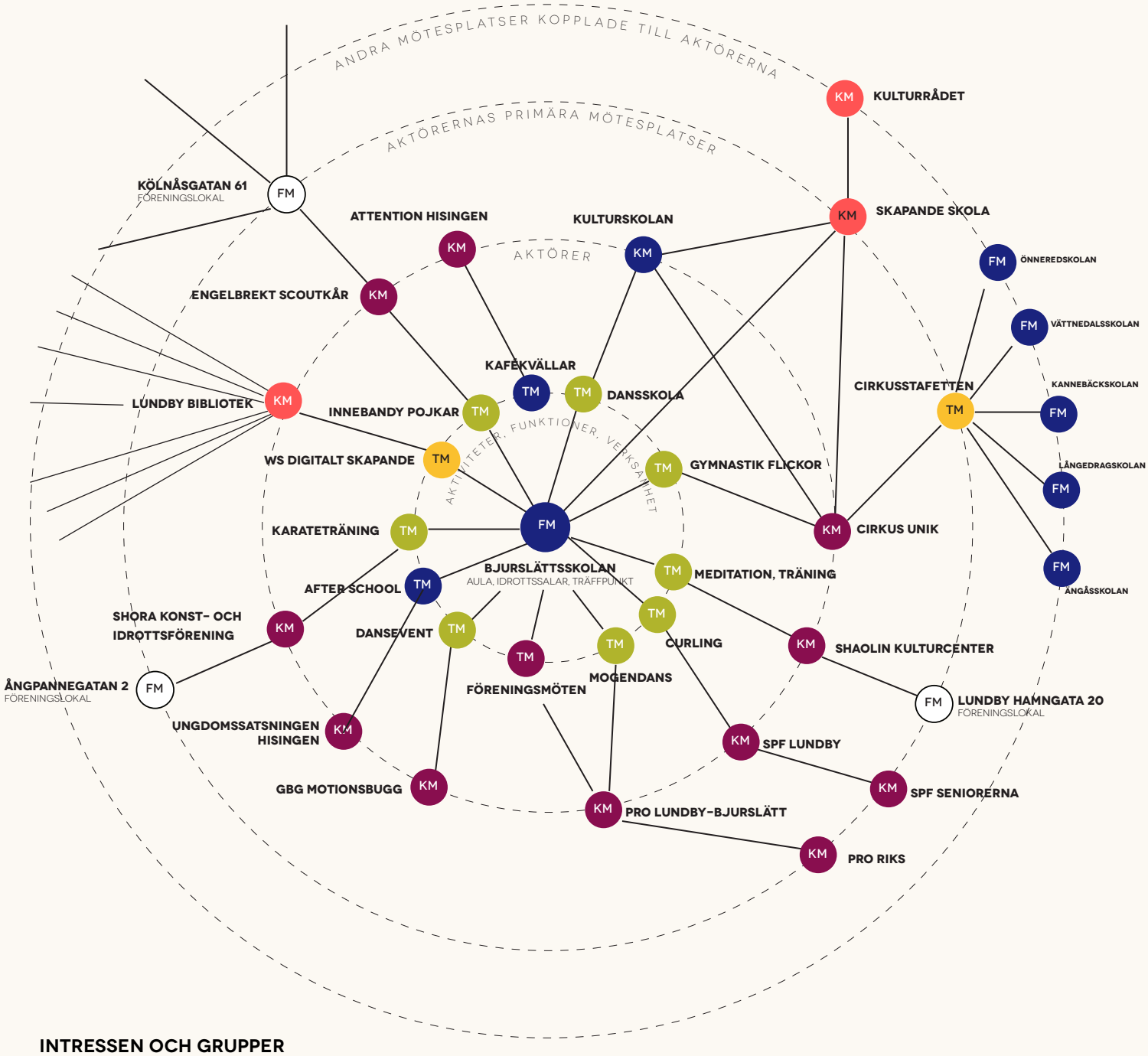

INTRESSEN OCH GRUPPER

INTRESSEN	MÅLGRUPPER
Idrott	Äldre
Karate	Minoritetsgrupper
Innebandy	Funktionshindrade
Gymnastik	Pojkar
Hälsa	Flickor
Dans	Barn
Cirkus	Ungdomar
Digitalt skapande	
Gemenskap	

UTBUD AV MÖTESPLATSER (ANTAL)

Fördelat på fem kategorier, i Lundbys sju primärområden. Jämför med tabell på sid 38, här tillämpas en mer snäv kulturdefinition.

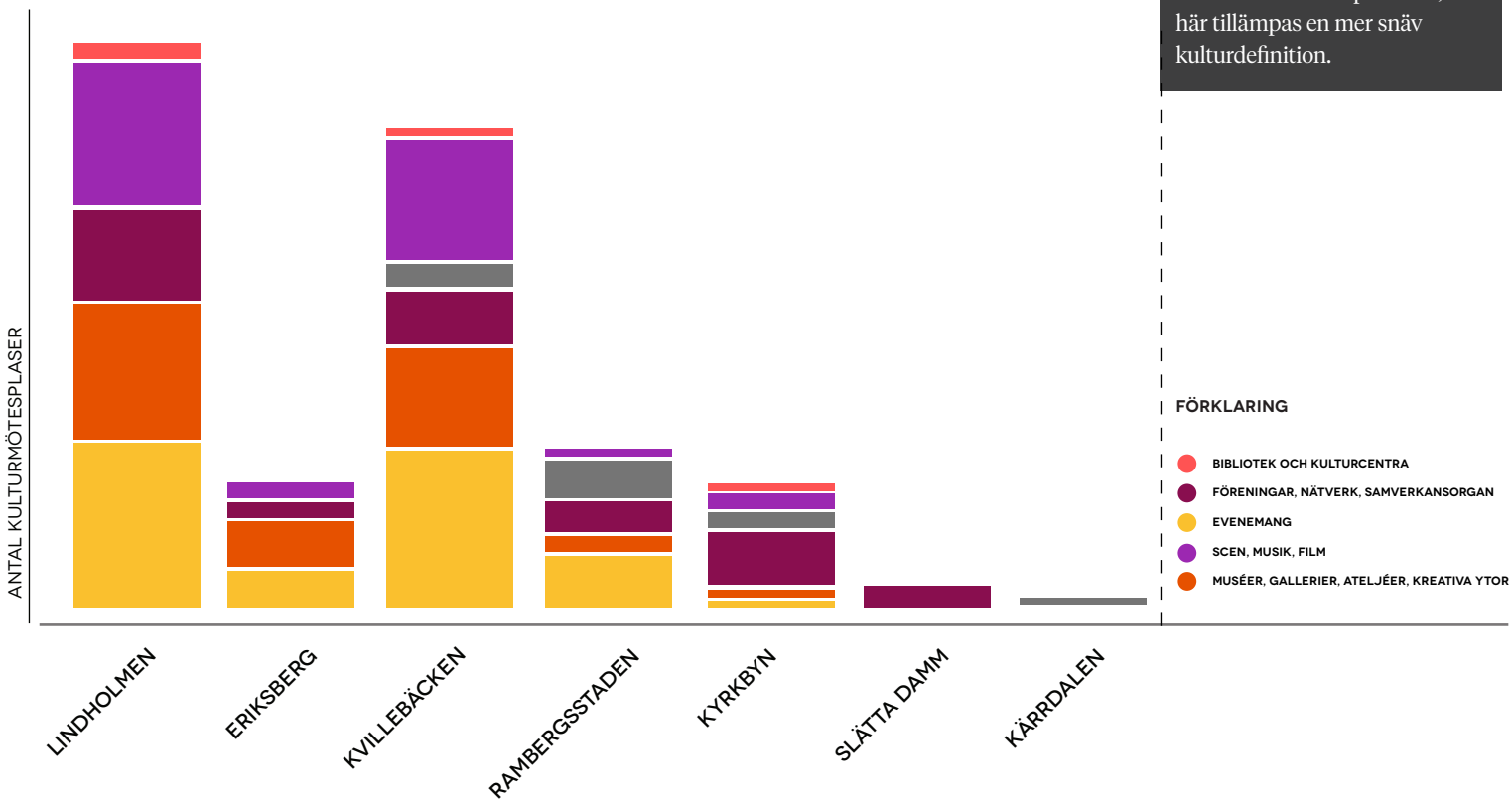

Avstånd till knutpunkt: Noderna ligger relativt väl lokaliserade i närområdet runt de viktigaste knutpunkterna i stadsdelens kommunikationsgeografi (se kapitel 6). Men endast 2 av de 20 noderna befinner sig precis intill en knutpunkt. För majoriteten är avståndet cirka 300-500 meter. och för 5 st krävs mer än 5 minuters promenad för att nå mötesplatsen från knutpunkten.

Avstånd till knutpunkter:

- Omedelbar närhet: 2 st
- < 5 minuters promenad: 13 st
- > 5 minters promenad 5 st

Synlighet: Noderna har låg grad av synlighet mot det offentliga rummet och publika stråk vilket indikerar en bristande utväxling på den kulturella interstrukturen gentemot allmänheten. 10 av 20 noder har låg eller mycket låg synlighet och endast 5 av noderna har hög synlighet (Bravida arena, Göteborgs moské, SVT och Sveriges Radio, Jubileumsparken, Bananpiren). Ett exempel på en mötesplats med en mycket låg grad av synlighet utåt är Mötesplats Lundby på Blackevägen, som samtidigt utmärks av en hög centralitet och litet avstånd till knutpunkt. Detta är en av Lundbys absolut mest centrala mötesplatser, ett läge som får betraktas som i viss mån "bortslösat" då dess synlighet är såpass låg. Byggnadens exteriör är sluten och entréerna är indragna från vägen. Detta bjuder inte in till spontana besök och som besökare upplever man en osäkerhet om man har kommit rätt - är jag välkommen eller ej? Är det verkligen här? Får jag gå in?

Stråknärhet: Avståndet till ett intensivt stråk med stora flöden av människor har stor betydelse för hur lättillgänglig en mötesplats upplevs vara. Endast 3 av noderna har hög stråknärhet (belägna direkt vid ett stråk) medan 7 noder har låg stråknärhet. Kulturens mötesplatser är med andra ord endast i liten utsträckning en del av scenografin vid stadsdelens primära rörelsestråk.

Triangulering: Hur väl är kulturens noder blandade med andra mötesplatser som genererar besök, rörelser och därmed fler möten? Detta är vad som ingår i begreppet triangulering: att tillhandahålla flera olika starka skäl att uppsöka en plats. Sammantaget utmärks endast 3 noder av en hög grad av triangulering i sitt närområde (Lundby bibliotek, Gothenburg Studios, Truckstop Alaska) medan 10 noder har låg eller mycket låg grad av triangulering. Med en mycket låg grad av triangulering är mötesplatsen i princip ensam på platsen och behöver "på egen hand" lyckas attrahera alla flöden av människor.

Klustring: Ytterligare en aspekt hos mötesplatsernas omgivning är närhet till mötesplatser och funktioner med liknande inriktningar - klustring. Här utmärker sig endast Gothenburg Studios som har ett starkt kluster i det direkta i närområdet. Ytterligare kluster finns, men då betraktade i en större skala. 8 av noderna har en låg eller mycket låg grad av funktionell klustring i sin närhet.

Sammanfattningsvis har den kulturella interstrukturens primära noder i Lundby utformning och placeringar som väsentligt begränsar deras förmåga att generera sponta besök och överbryggande möten och som utgör en begränsning för användningen.

KULTURENS INTERSTRUKTURER

Ett försök till summering av den kulturella interstrukturens "hälsotillstånd" i Lundby.

KULTURINTRESSE / FUNKTION	STATUS	KOMMENTAR
Film (produktion)	+ +	Klustret runt Gothenburg Film Studios hör till de främsta i landet och är en viktig kanal ut mot internationell filmkultur.
Film (se på)	+ / –	Få biograflokaler. Folkets Bio driver biograf Aftonstjärnan. Filmvisningar på skolorna och bibliotek.
Dans	+ / –	Begränsat med utbud av danslokaler i stadsdelen. Dock flera aktiva danssällskap och föreningar som nyttjar Bjurslättsskolans Aula. Dansundervisning inom kulturskolan På Mötesplats Lundby med två danssalar. Öppna dansbanan vid Kville har sommartid varit mycket uppskattad.
Bibliotek	+ / –	Stadsdelen har tre folkbibliotek, i Kyrkbyn, Lindholmen och Kvillebäcken, relativt lättillgängliga för hela stadsdelen. Begränsningar i öppettider och lokalytor hämmar biblioteken som är otillräckliga i förhållande till snabbt växande invånarantal.
Konserter (vardag)	+ / –	Stadsdelen har få spelställen för vardagsspelningar och för konserter med lokala band. Större spelställen är Flunsåsparken (sommartid), konserthallen i Mötesplats Lundby, Truckstop Alaska, Aftonstjärnan och Gothenburg Film Studios. Även stadsdelens kyrkor har många konserter. Spelningar med turnerande orkestrar på äldreboenden.
Konserter (evenemang)	+	Större konserter och musikfestivaler genomförs sommartid och nyttjar då främst stadsdelens goda tillgång till friytor på torg, i parker och i Frihamnen. Även vissa evenemangslokaler som Eriksbergshallen. Frihamnens långsiktiga funktion oklar.
Replokaler - musik / band	+ +	Ett stort utbud av replokaler för band på Lindholmen och Ringön. Replokaler för ungdomar 16-19 på Mötesplats Lundby.
Replokaler - övriga	–	Knutpunkten för övning på instrument, orkester, dans, musikal och teater för unga är Mötesplats Lundby. Utbudet av lokaler är relativt gott, men lokalernas passform till verksamheten är begränsad. Läget är centralt i stadsdelen men något svårtillgängligt från älvstrandsområdena. Lokalerna skall rivas - dock ej konsertsalen.
Teater för barn och unga	+	Backa Teater på Lindholmen har inriktning på teater för barn och unga. Barnteater på skolor, förskolor och bibliotek är vanligt förekommande i samarbete med turnerande teatergrupper. Teater Aftonstjärnan har regelbundet barnteater. Barnteater i Flunsan.
Teater för vuxna	+ / –	Teater Aftonstjärnan är stadsdelens huvudsakliga scen med inriktning på på teater för vuxna.
Samverkansforum	+ / –	SDF Lundby driver på samverkan kring projekt inom ramen för olika verksamheter. I delområdena finns lokala samverkansforum (Saltet på Ringön, Eriksbergs samverkansförening, FCH). Enskilda aktörer driver på samverkansinitativ. Begränsat utbyte mellan aktörer i stadsdelen som helhet.
Fria kulturaktörer		
Föreningsliv		
Gemenskapsevenemang (sommar)	+	Under sommarhalvåret och främst augusti-september är utbudet av evenemang stort i stadsdelen och de platser som framförallt nyttjas är parkerna, torgen och kajerna. I Flunsåsparken finns program hela sommaren som vänder sig till alla.
Breda gemenskapsevenemang (vinter)	–	Vintertid sker få öppna och breda gemenskapsevemang. Vid jul arrangeras Flunsås/jul i Lundby.
Medborgarvägledning	+ / –	Stadsdelen har inget medborgarkontor, medborgarvägledning främst på stadsdelesförvaltningen och biblioteken.
Föreläsningsverksamhet	+ / –	Främsta scenerna för öppna föreläsningar är biblioteken, träffpunkterna, församlingarna, skolorna, hembygdsföreningen. Föreläsningar i större skala mot riktade grupper äger rum i Eriksbergshallen och på Lindholmen.
Konst, gallerier, konsthallar, utställningsmöjligheter	+ / –	Stadsdelen har ett tiotal gallerier och utställningshallar, med Icia - Institute For Contemporary Ideas And Art (fd Järnhallen på Ringön) som senaste tillskott. Den årliga konstrundan är ett populärt evenemang som öppnar dörren till stadsdelens konstnärer. Gatukonst i Ringön. Projektrum Ångpannegatans ateljéer. Även gallerierna är koncentrerade till älvstrandsområdena. Saknas en överblick. Få offentliga platser lämpliga för exv. utställningar med kulturskolan.
Konst, ateljéer	+ / –	Ateljéer och ateljékollektiv finns i Kyrkbyn, på Lindholmen, Backaplan och Ringön. Verksamheterna är beroende av billiga lokaler med rätt atomsfär och bra ljus, men behöver också långsiktighet. Stads- och prisutveckling i flera av delområdena innebär att ateljéernas långsiktiga existens är hotad.

Ovanstående tabell är baserad på en vägd och diskuterad bedömning utan några givna benchmarks.

++ innebär att utbudet enligt bedömningen ses som mycket gott
+ innebär att utbudet är tillfredssställande
+/- innebär att utbudet har stort utrymme för förbättringar
- innebär att utbudet är dåligt
- - innebär att utbudet är mycket dåligt

ETT SYSTEM UTAN MITTPUNKT

Den kulturella interstrukturen i Lundby har ett flertal noder men saknar en tydlig mittpunkt och *knutpunkt* - en nod i nätverket som utgör både arena och portal och i kraft av sin centralitet har direkt koppling till alla andra delar av interstrukturen. Men behöver en sådan mittpunkt verkligen finnas? Erfarenheten visar att en tydlig , lättillgänglig och brett inkluderande offentlig knutpunkt i en interstruktur fyller flera funktioner:

- Kortar avståndet mellan interstrukturens olika delar, stärker personsamband och organisatoriska kopplingar mellan aktörer.
- En gemensam neutral arena som vänder sig till många olika grupper och är ungefär lika enkelt nåbar från alla delar av stadsdelen stärker gruppöverbryggande delade identiteter.
- Tydlig ingång (portal) till interstrukturen för sällanbesökare eller förstagångsbesökare underlättar att ta del även av övriga mötesplatser.

FÖRVÄNTADE FRAMTIDA FÖRÄNDRINGAR

Flera av de respondenter som intervjuats i kartläggningen anför att lokalutbudet och mötesplatserna för ickekommersiell kultur och föreningsliv är hotat i Lundby idag. En betydande resurs för kulturlivet i stadsdelen har varit relativt låga hyror och ett stort utbud av tillåtande lokaler i äldre fastigheter med enklare standard.

Kulturlager Backaplan, inrymt i KF:s tidigare lager på Backavägen, är ett exempel på hur snabbt (2012-2018) en stor tom yta kan tas i bruk av kulturen. Kulturlagret blev på kort tid blev en populär mötesplats som dessutom rymde en stor bredd av av verksamheter från parkour och crossfit till glasblåsning och kulturtidskrifter. Det är tydligt att platser med tillåtande förutsättningar och låga hyreskostnader snabbt fylls upp av kulturlivet om de bara ställs till handa. Behovet av ruffa men billiga och tillåtande kulturmötesplatser är stort.

Men i och med de stora stadsomvandlingsprojekten i stadsdelen är detta hotade resurser.[3]

Stora förändringar av detta slag är att vänta på Backaplan som genomgår en fullständig omvandling till tät kvartersstad. Även i Karlastaden och på Lindholmen sker stor stadsomvandling och därmed har hyresnivåerna börjat stiga även i de kvarter som inte är direkt påverkade av nybyggnation. På Ringön stiger hyresnivåerna i takt med att stadsdelen blir mer tillgänglig och fler kommersiella verksamheter i den kreativa sektorn flyttar in. I Frihamnen kommer kajer och magasin att omvandlas till kvartersstad. På den kommunala sidan försvinner inom kort Mötesplats Lundby på Blackevägen 1 när lokalerna byggs om till nya skollokaler.

Kommer kulturen få plats i den nya stadselarna? Nybyggda lokaler innebär högre hyresnivåer per kvadratmeter lokalyta. Detta kan utgöra en oöverstiglig barriär för de många kulturaktörer och föreningsliv som arbetar med mycket små ekonomiska förutsättningar, samtidigt som man i hög utsträckning bidrar till att skapa sociala värden.

En annan konsekvens av byggnationerna är att tyngdpunkter i stadsdelen förskjuts och att nuvarande mötesplatser därmed plötsligt befinnner sig på ställen som befinner sig relativt sett längre från de nya knutpunkterna och huvudstråken i stadsdelens nya geografi, de tappar därmed i relevans.

Därtill fortsätter befintliga lokaler att åldras och förutsättningarna för att hålla dessa anpassade till verksamhetens behov dessa försämras när de kommunala kulturresurserna behöver allokeras till hyror i nya

TVÅ SLAG AV BEGRÄNSADE MÖTESPLATSER

Den stora majoriteten kulturmötesplatser har en *avgränsad målgruppsräckvidd* i en eller flera dimensioner och kan därför, till sin natur och per definition inte fungera som fullt ut överbryggande mötesplatser.

DEMOGRAFISKT AVGRÄNSADE MÖTESPLATSER:

Platser som vänder sig specifikt till en eller två demografiska grupper:

- Skolor
- Äldreboenden
- Träffpunkter
- Coworking
- Kulturskolan
- Ungdomssatsningen
- Ungdoms / seniorföreningar
- Aktivitetshus
- Öppna förskolor

INTRESSEAVGRÄNSADE MÖTESPLATSER

Platser som vänder sig specifikt till en eller ett fåtal intressen:

- Teatrar
- Spelställen
- Replokaler
- Gallerier, konsthallar, muséer
- Intresseföreningar
- Idrottsföreningar
- Religösa samfund
- Coworking
- Odling

3 Detta är en bild som även framträder i andra studier, se inventering av Närings- och kulturliv på Karlavagnsgatan med omnejd (Diarienummer N139-0120/16 Göteborgs stad 2016), Kulturkonsekvensanalys (KKA) på Lindholmen, Göteborgs stad, Verksamhetsinventering Backaplan (Radar, 2017) och i rapporten Platsar kulturen i den nya staden? (2017). Niklas Sörum, Ylva Berglund, Helene Brembeck.

INTERSTRUKTUREN FRÅN OVAN

Vy över kartlagda kulturmötesplatser Lundby.

lokaler. När budgetar skall bära både nya och gamla lokaler kommer verksamheter behöva koncentreras och de gamla lokalerna överges, ofta till förmån för mindre lokalyta för att inte få höjda hyreskostnader.

En strategi för att hantera dessa olika utmaningar kan vara att vid centrala knutpunkter och stråk etablera mötesplatser och resuser som utformas för att möjliggöra för många olika kulturaktörer och föreningar att nyttja dem på ett flexibelt och konstnadseffektivt vis - att helt enkelt kunna ersätta *egen* yta med välutrustad *delad* yta.

Nyckelfaktorer för att få ett sådant dubbelnyttjande ska kunna ske i praktiken är:

- God tillgänglighet (rumsligt, organisatoriskt)
- Öppenhet och tolerans (tillåtande för många olika typer av verksamheter)
- Tillräcklig storlek och blandning av lokaltyper
- Möjligheter att påverka innehåll
- Upplevelse av delat ägarskap och delaktighet

Kulturens mötesplatser i Lundby

I det följande gör vi en fördjupad genomgång av utbudet av mötesplatser inom kultursfären i stadsdsdelen Lundby, uppdelat på olika kategorier.

Bibliotek och kulturcentra

LUNDBY BIBLIOTEK

● FM, KM, TM, VM ● ÖVERBRYGGANDE ● NOD ● PORTAL ● ARENA ● SOCIALISATION ● RELATION ● SYNERGI

Lundby Bibliotek i byggnaden Glaciären nära Vågmästareplatsen är ett folkbibliotek och en öppen offentlig mötesplats med en omfattande programverksamhet som riktar sig till alla grupper i samhället, med prioriterat uppdrag gentemot människor med andra språk (inte minst minioritetsspråk), funktionsnedsättningar, samt barn och unga.

Som mötesplats styrs biblioteket av biblioteklagen vars första paragraf anger inriktningen: Att verka för det demokratiska samhällets utveckling, främja läsandet av litteratur och vara tillgängligt för alla.

Större delen av den omfattande *programverksamheten* sker på biblioteken eller träffpunkterna (Wieselgrensgatan 11 och Kyrkbytorget 6), med några delar av innehållet förlagt till andra ställen.

Andra regelbundna aktiviteter på biblioteket är *språkcafeer, läxhjälp, boklubb, bokcirkel, barnteater, bebisrytmik* och *makerspace*.

Biblioteket utgör genom sitt engagemang inom många olika områden en arena för aktiviteter som vänder sig till olika grupper. Ett exempel på arrangemang på biblioteket är e-medborgarveckan, som vänder sig till grupper som vill ha stöd att lära sig använda digitala plattformar. Inom ramen för veckan har banker och myndigheter informerat på biblioteket. Delar av programverksamhet och återkommande aktiviteter arrangeras tillsammans med andra aktörer.

Lokalen är egentligen alldeles för liten för verksamheten, men läget anses av verksamhetens företrädare vara relativt bra då det är centralt i stadsdelen, nära kollektivtrafik och en viktig knutpunkt. Biblioteket flyttade till nuvarande läge från Bjurslättskolan för fyra år sedan för att hamna närmare knutpunkten och stråket mellan Vågmästareplatsen och Backaplan. Detta har också givit en 20%-ig ökning av besöksantalet. Biblioteket har omkring 700 besökare om dagen och är därmed det fjärde mest besökta biblioteket i Göteborg. En fördel med lokalen är att det finns andra funktioner i huset, såsom socialkontor, arbetsförmedling, samt friskis och svettis som också drar besökare. Man saknar en bra skyltning ut mot gatan och får inte sätta upp någon. Närheten till Friskis och Svettis har också en baksida i form av buller som fortplantar sig genom bjälklaget.

Den begränsade lokalen (totalt 800 kvm) skapar dock stora logistikutmaningar. För att klara tillgängligheten har Lundby bibliotek relativt lite böcker och uppskattade verksamheter som makerspace och bebisavdelningen har fått inrymmas i för små och dåligt anpassade utrymmen. Verkstaden tar plats i lokalvårdarnas städrum.

Trångboddheten skapar kollisioner och konflikter mellan de besökare som vill delta i lek, aktivitet eller diskussioner respektive de som vill sitta och läsa i lugn och ro.

Biblioteket eftersträvar att möta alla grupper utifrån deras behov. Personer med NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) har behov av rutiner och tydlighet. De vill ha sin plats och möjlighet till en lugnare miljö med dämpat ljus och ljud. Men biblioteket kan i dagsläget inte erbjuda sådana zoner.

På grund av platsbristen har biblioteket ingen ungdomsavdelning. Gruppen ungdomar vill spela sällskapsspel, tv-spel, läsa serier eller slå sig ner i fåtöljer och prata, men har ingen given plats att göra detta på biblioteket. Det innebär en missad möjlighet att nå denna grupp.

Stora återkommande användargrupper är föräldrar med små barn, vuxenstuderande och SFI-studenter. I tidskriftsavdelningen är det framförallt män; en grupp som kommer tidigt på morgonen och sitter flera timmar och läser.

Många besökare har med sig egna datorer till biblioteket och jobbar och studerar. Bibliotekets studieplatser är en funktion som är mycket använd och man har nyligen plockat bort soffor för att få plats med ännu fler studieplatser. Även bibliotekets fasta datorer är mycket utnyttjade för att skriva ut, använda internet, spela spel eller titta på film.

Många av bibliotekets besökare är återkommande gäster. För många är detta en kravlös och trygg plats, tack vare att det finns personal och eftersom biblioteket är både gratis och öppet för alla, en typ av plats som det annars är stor brist på.

INTERSTRUKTURSCHEMA

Lundby bibliotek

Lundby bibliotek utgör tillsammans med Kyrkbyns bibliotek och Älvstrandens bibliotek på Lindholmen, delar i folkbiblioteksystemet i Göteborg. Diagrammet illustrerar en del av den verksamhet som biblioteket bedriver, riktad mot en stor bredd av målgrupper och i samverkan med många olika aktörer. Genom sitt breda fokus fungerar biblioteket som en överbryggande mötesplats och nod i interstrukturen som länkar samman både grupper och aktörer och andra mötesplatser.

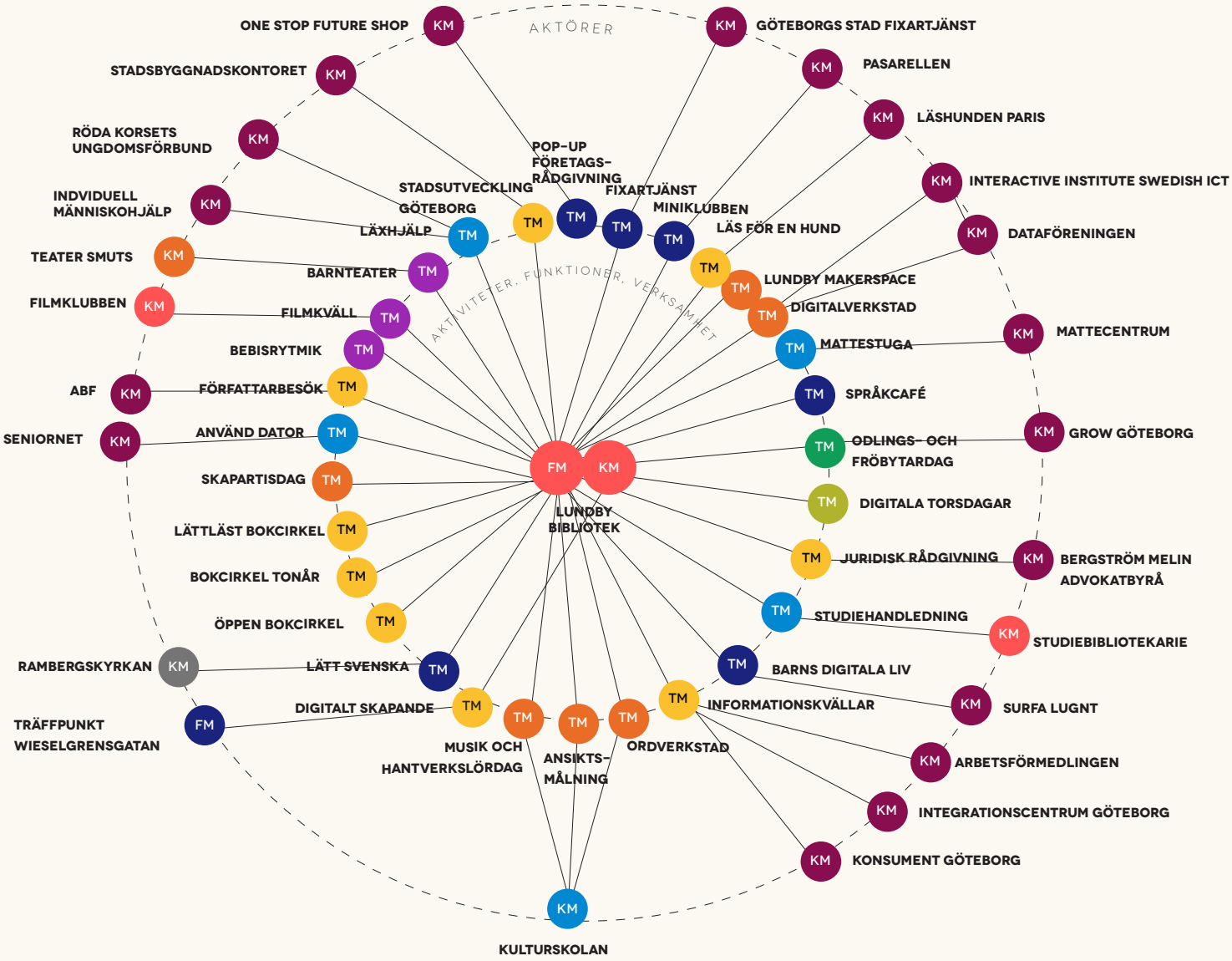

INTRESSEN OCH GRUPPER

INTRESSEN	MÅLGRUPPER
Idrott	Barn
Teater	Ungdomar
Läsning	Vuxna
Skrivande	Äldre
Hälsa	Minoritetsgrupper
Musik	Funktionshindrade
Odling	Pojkar
Språk	Flickor
DIY	Ensamma
Digitalt skapande	Stödbehövande
Hantverk	Nya svenskar
Konst	Familjer
Utbildning	
Vägledning	
Samhälle	
Gemenskap	

FÖRKLARINGAR

- FÖRENING, NÄTVERK, SAMVERKAN
- AKTIVITET / EVENEMANG
- MUSIK, SCEN, FILM
- GEMENSKAP, FRITID; SAMHÄLLE
- BIBLIOTEK OCH KULTURCENTRA
- IDROTT, HÄLSA, TRÄNING
- KREATIVT ARBETE
- ODLING, MILJÖ
- UTBILDNING
- KYRKOR, TROSSAMFUND

KM = KORPORATIV MÖTESPLATS
FM = FYSISK MÖTESPLATS
TM = TEMPORAL MÖTESPLATS

Eftersom biblioteket är en publik och lättillgänglig funktion får man många besökare som egentligen efterfrågar hjälp med samhällsfunktioner. Biblioteket får därmed fungera som ett medborgarkontor, trots att detta egentligen inte är ett uppdrag man har, eller en nyckelkompetens man besitter.

Biblioteket gör mycket, men samtidigt har böckerna inte tappat i betydelse. Tvärtom har läsningen ökat, även om det i ökande mån även sker via format som e-böcker och ljudböcker. Läsfrämjande aktiviteter är bibliotekets kärna och ungefär hälften av mötena med besökare handlar om att hitta rätt i litteraturen. Det folkbildande och läsfrämjande uppdraget är viktigare än någonsin.

Skolor och utbildning

Skolorna i stadsdelen är betydelsefulla länkar i den kulturella interstrukturen. Skolornas lokaler (aulor, mötesrum, idrottshallar mm) fungerar i flera fall som resurser för föreningsliv, träning och musikarrangemang och kan bokas via idrotts- och föreningsförvaltningen.

Därtill har skolorna själva kulturella aktiviteter, gästas av turnérande föreställningar, organiserar museilektioner och besöker stadens kulturinstitutioner. Genom statsbidraget Skapande skola som administreras av Statens Kulturråd stimuleras skolornas samverkan med det professionella kulturlivet. Skapande skola bygger på lokalt engagemang, fördelas efter ansökan och utgör ett komplement till skolornas egen kulturbudget.

Skollokalerna är resurser även efter att de slutat användas som skolor. På fd Lundby gymnasium (Blackevägen 1) har kulturskolan, ungdomssatsningen och föreningar haft möjligheter att utveckla ny verksamhet i de lediga lokalerna.

Det är inte möjligt inom denna begränsade kartläggning att belysa mer än en mycket liten del av skolornas kopplingar till kulturella interstrukturen. Här görs därför endast några nedslag:

Bjurslättsskolans aula (Granngården) med plats för 150 personer är en populär danslokal och används regelbundet av PRO, mogen dans, Gbgmotionsbugg, föreningen Attention (intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) m fl. Pensionärsföreningarna har nycklar och är där på dagtid och har även aktiviteter som curling, pingis och PRO-möten. Även gymnastiksalarna nyttjas flitigt utanför skoltid. Här tränar Cirkus Unik nycirkus och gymnastik med flickor, Shora kultur- och idrottsförening, som har lokal på Backaplan, bedriver karateträning, Engelbrekts scoutkår (Biskopsgården) har innebandyträning.

På **Santosskolan** (Lindholmen) arrangerar Ungdomssatsningen Hisingen, Studiefrämjandet och Bara Dansa Gbg, dans varje onsdag för stressade tjejer inom konceptet Dans för hälsa.

På **Bräckeskolan** repeterar Kulturskolans Rock/popensemble och i skolans idrottshall arrangerar föreningen Gymnastiskakademin varje vardag mellan 17-19 gymnastikträning för flickor.

Fritid, gemenskap och delaktighet

MÖTESPLATS LUNDBY (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● PORTAL ● ARENA ● SYNERGI

I tidigare Lundby Gymnasium på Blackevägen 1 ligger idag Mötesplats Lundby. I huset bedrivs kommunal kultur- och fritidsverksamhet med inriktning mot barn och ungdomar. Här finns också kontor och mötesrum för tjänstemän och fältarbetare inom fritid.

Till infrastrukturen i lokalerna hör keramikverkstad, två teater/danslokaler, stadsdelens största aula med scen och konsertsal. På markplan finns en blackbox som bland annat används för drama med barngrupper från förskolorna. Inne i mötesplats Lundby finns fritidsgården Chillzone som innehåller ungdomscafé, inspelningsstudios och replokaler särskilt riktade till ungdomar mellan 16-19 år.

En stor del av verksamheten i huset svarar Kulturskolan Hisingen för, med kurser och verksamheter inom orientalisk musik, orkester, keramik, gitarr, trumpet, saxofon, tvärflöjt, piano, dans, teater med mera.

Mötesplats Lundby står även som värd för olika typer av evenemang, exempelvis Mänskliga Rättigheter Mässan under Lundby Kulturmånad.

I slutet av 2018 beslutade Grundskolenämnden att ersätta stora delar av nuvarande lokaler med en ny grundskola 7–9, inklusive fullstor idrottshall. Nybyggnaden innebär att verksamheten i huset kommer att behöva hitta nya lokaler.

TRÄFFPUNKTERNA

Träffpunkterna är mötesplatser främst för äldre i Lundby (men formellt öppna för alla) och har en rik programverksamhet i samarbete med föreningar och bibliotek med flera aktörer. På träffpunkterna händer det något i princip varje dag, allt från gympa eller lära sig datorer till poesi och musik.

Även Sociala Resursförvaltningen driver mötesplatser, som egentligen är öppna för alla, men som är svåra att hitta till då de inte marknadsförs aktivt mot allmänheten.

AKTIVITETSHUS HISINGEN

Aktivitetshusen vänder sig till människor mellan 18 - 65 år med psykisk ohälsa eller en psykisk funktionsnedsättning. Aktivitetshusen erbjuder social gemenskap, meningsfull sysselsättning, förberedande arbetsträning, kursverksamhet och vägledning till fortsatta studier eller arbete. Göteborgs Stad har fem aktivitetshus och Aktivitetshus HIsingen ligger i Lundby vid Bjurslätts torg..

Mötesplats Lundby - knutpunkten för kommunal kultur- och fritidsverksamhet med inriktning på barn och ungdomar i Lundby.

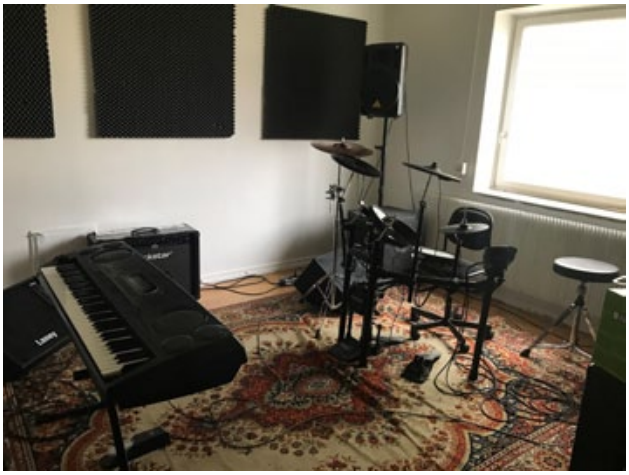

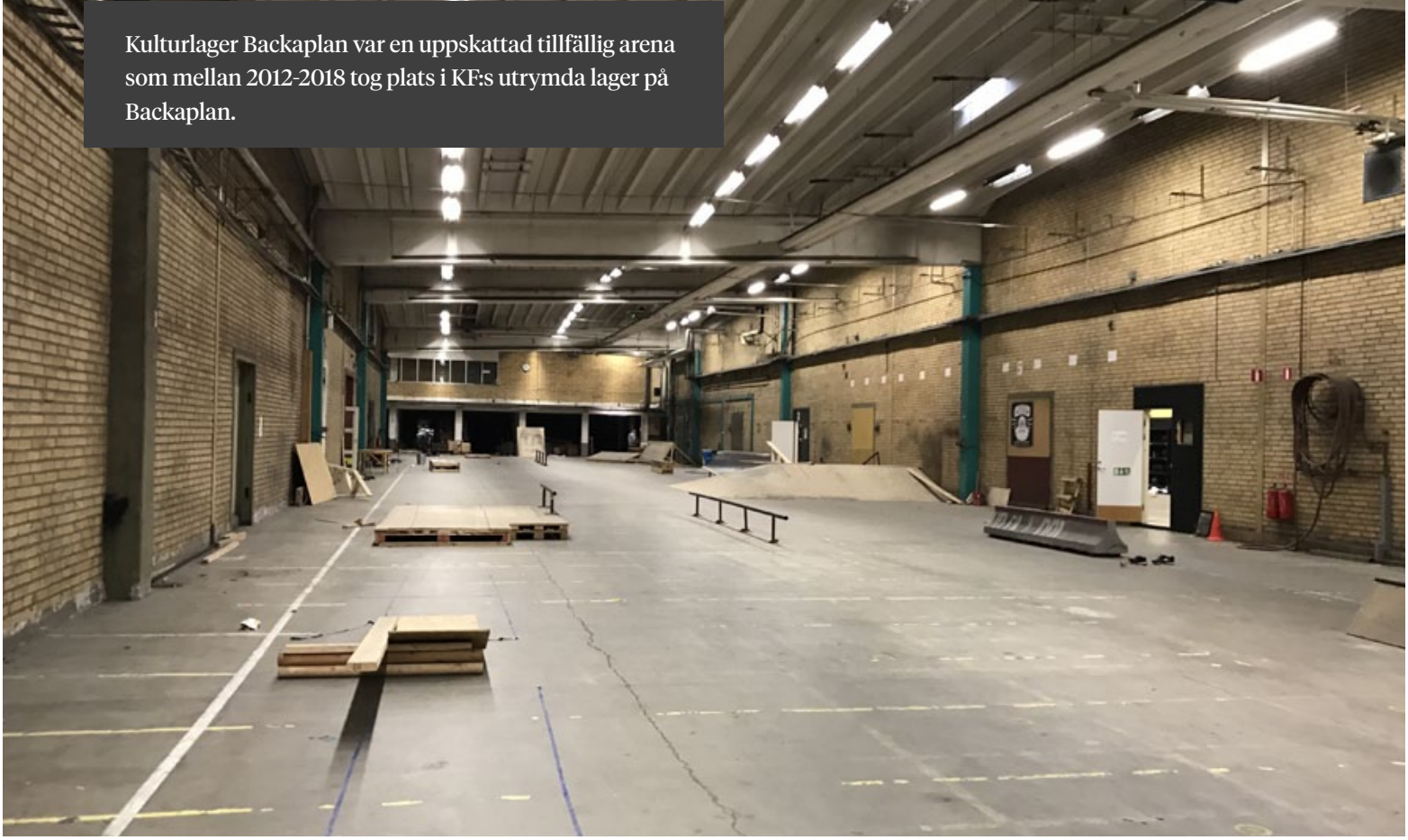

Kulturlager Backaplan var en uppskattad tillfällig arena som mellan 2012-2018 tog plats i KF:s utrymda lager på Backaplan.

ALLAKTIVITETSHUS OCH FAMILJECENTRAL (ERIKSBERG)

Allaktivitetshus och familjecentral i Sannegårdshamnen är en ny funktion som riktar sig till samtliga målgrupper i stadsdelen, men med fokus på unga och äldre. I huset finns också en yrkeshögskola och verksamhet från VGR. Samverkan mellan kommun och region har varit en viktig faktor för att få huset på plats med dess bredd av verksamhet. Verksamhetsbredden är en viktig dimension. Genom att alternera verksamhet för olika syften och målgrupper, genom att det händer mycket på en plats, kan intresse väckas hos olika grupper som blir synliga för varandra.

KULTURLAGER BACKAPLAN (KVILLEBÄCKEN)

Kulturlager Backaplan (2012-2018) visade på behovet av en mötesplats som kan fungera som öppen arena . Satsningen hade flera poänger som kaftigt sänkte trösklarna för vissa grupper av kultur- och föreningsliv. Samtidigt fanns det barriärer både i läget, innehållet och entrén som utgjorde repellenter för andra grupper. Den samlade storleken på Kulturlagret var 32 000 kvm, vilket möjliggjorde en stor bredd av olika typer av platskrävande verksamhet, från parkour, crossfit och skating till glasblåsare och kulturtidskrifter.

Parker, lekplatser, offentliga rum

FLUNSÅSPARKEN (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● PORTAL ● ARENA ● RELATIONSPLATS

Flunsåsparken ("Flunsan" i folkmun) är en offentligt ägd folkpark med fri entré och friluftsscen där det är tillåtet att ta med eget fika och ha picknick vid uppträdanden. Parken anlades på 50-talet och ligger centralt belägen på Hisingen med adressen Sockenvägen. Närmsta hållplats är Rambergsvallen, därifrån är det gångväg på drygt 500 meter till entrén. Parken ligger lite dolt, men genom att den är öppen och tillgänglig dygnet runt ingår den i många Lundbybors promenad- och motionsrundor.

Flunsan bjuder varje sommarsäsong (maj-september) på ett stort utbud artister på sin utomhusscen. Under 2018 genomfördes ett 40-tal programpunkter med totalt över 25000 personer i publiken. Arrangörer har genom åren varit Göteborgs stad genom Stadsdelsförvaltningen Lundby i samarbete med den ideella föreningen Flunsåsparkens vänner. Men även andra föreningar genomför arrangemang i parken.

Verksamheten har under närmare 30 år haft fokus på familjekvällar och allsång med olika artister som genomförts varje tisdag under sommaren. Bland arrangemangen finns även barnens dag, aktiviteter för seniorer, föreningsarrangemang (Folknykterhetens dag i samarbete mellan IOGT och Länkarna, Flunsåsschacket arrangerat av Götaverkens schackklubb, loppmarknad arrangerad av Boende med särskilt stöd m fl) och sportaktiviteter.

Från och med 2019 kommer Stadsdelsförvaltningen i Lundby själva arrangera evenemangen i parken. Staden försöker bredda verksamheten för att nå fler åldrar och boende i stadsdelen.

Under vinterhalvåret arrangeras i princip ingen verksamhet i parken, som dock står öppen. Ett undantag är arrangemanget Jul i Lundby som genomförs i Flunsan under december.

FLUNSÅSSTRÅKET (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● PORTAL ● STRÅK ● SOCIALISATIONSPLATS

Flunsåsstråket i Lundby är ett grönt gång- och cykelstråk som binder ihop Kvillebäcken i öster med Flunsåsparken i väster. Stråket binder även ihop nyare bostadsområden med äldre. De närmaste åren kommer stråket uppgraderas med bland annat förskola, fotbollsplan med konstgräs och en stadsdelspark med plats för odling, lek, aktivitet och avkoppling.

Jubileumsparken i Frihamnen är en aktivitetspark under utbyggnad med stora inslag av deltagande, som här i byggaktiviteter under ledning av Recetas Urbanas.

FÄRJENÄSPARKEN (ERIKSBERG)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● PORTAL ● ARENA ● RELATIONSPLATS

Färjenäsparken en välbesökt park med flera olika lek- och aktivitetsytor och promenadstråk. Parken är i sin nuvarande form relativt ung och började utvecklas 2006, som en del i utbyggnaden av de nya bostadsområdena längs norra Älvstranden. Under 2019 anläggs ett nytt utegym av park- och naturförvaltningen. 2019 var det även premiär för ett välbesökt Valborgsfirande i parken.

JUBILEUMSPARKEN (FRIHAMNEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● PORTAL ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Jubileumsparken i Frihamnen utvecklas som en del av Göteborgs 400-årsjubileum och utgör ett exempel på en samtida offentlig mötesplats med ett strategiskt tänkande kring attrahering, aktivering och involvering av olika grupper. Parken, placerad på hårdgjorda ytor i Frihamnen, har ett aktivitetsfokus och har på kort tid etablerats som en populär sommarmötesplats i centrala Göteborg.

Successivt fylls det på med nya funktioner i parken, flera genom planerings- och byggprocesser som präglas av deltagande och medskapande. I parken finns föreningsdriven seglarskola, Raumlabor-Berlins numera världsberömda bastu ute i älven, badstrand, allmänt utomhusbad i en 20 meter lång pool nedsänkt i älven, vattenpark, rolerderbybana, stadsodlingar, och en kreativ äventyrslekplats skapad av konstnärer och barn. Parken befinner sig under utbyggnad och både nya och tillfälliga funktioner tillkommer efterhand. Jubileumsparken ska stå klar till Göteborgs jubileumsår 2021 men fungerar redan idag som attrahent både för boende i stadsdelen och för besökare från övriga staden och även internationella besökare. Genom involveringen i processerna med att skapa platsen har jubileumsparken etablerat sig som en synergiplats - en plats där det sker samverkan kring skapande.

KONST / GALLERIER OCH ATELJÉER

- RiverCity Gallery, Eriksberg
- Lindholmens Konstrum och konstskola, Lindholmen
- Slottsgrafik, Lindholmen
- Kooperativet Ateljé Trädet, Lindholmen
- ICIA- Institute For Contemporary Ideas And Art, Ringön
- Kiosken på Ringön, Ringön
- Ateljé Bauta, Kyrkbyn
- Färjenäs Konstverkstad, Eriksberg
- Llama Lloyd, Rambergsstaden
- Ateljéklustret Ångpannegatan, Kvillebäcken
- Studio Edin Galleri, Rambergsstaden
- Gren Livs Ateljéer, Lindholmen
- Färjenäs Galleri, Eriksberg
- Leymans galleri café musik, Eriksberg
- Studio KOL, Ringön
- Ringön Street Art, Ringön
- Ateljé Inge Sjögren, Lindholmen
- Katarina Andersson Ateljé, Lindholmen
- Peter Ojstersek Ateljé, Lindholmen
- Torbjörns träverkstad, Lindholmen
- Pia Hansson Ateljé, Lindholmen
- Recreate Design, Ringön
- Stieven Backaplans glasblåsare

I skrivande stund har flera av konstnärerna ovan tvingats flytta från sina ateljéer i området Lindholmen.

Flunsåsparken är en offentlig folkpark med fri entré och friluftsscen där det är tillåtet att ta med eget fika och ha picknick vid uppträdanden.

KONST / MUSEÉER

- Radiomuseet, Lindholmen
- Ostindiefararen och Kulturbåtshamnen, Eriksberg
- Stadsmuseets arkiv och magasin, Lindholmen
- Varvshistoriska föreningen verkar sedan många år för att det skall bildas ett Varvshistoriskt musseeum på Lindholmen

En väderskyddad del av jubileumsparken är huset Jubileumspark 113 som ger plats för arrangemang och även innehåller serveringsmöjlighet och toaletter. Den stora före detta lagerlokalen ägs av Göteborgs stad och lånas ut kostnadsfritt till aktiviteter som uppfyller kriterierna att vara gratis, öppna och tillgängliga för alla.

Det medvetna arbetet med att tllföra attrahenter som vänder sig till olika målgrupper och att upplåta parken för olika aktiviteter gör att Jubileumsparken både har en överbryggande potential och fugerar som arena för olika mötesplatser och olika grupper.

KVILLETORGET (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● SOCIALISATIONSPLATS

Ett av Lundbys offentliga torg är Kvilletorget i Brämaregården. Torget har karaktären av ett klassiskt kringbyggt kvartersstadsstorg för kvarteren i Brämaregården och är osynligt från huvudstråket på Hjalmar Brantingsleden, men utgör icke desto mindre en viktig referenspunkt i den mentala geografin för många Lundbybor. Torget innehåller en liten park med fontän och planteringar, sittplatser under träd, en yta för torghandel och en kommunal lekplats. Torget har även innehållit stadsodling.

Torget utgör en del av infrastrukturen i stadsdelen för aktiviteter som Lundbydagen och torghandel.

DANSBANA KVILLEPLATSEN (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Den öppna dansbanan vid Kvillebäcken föddes som ett initaitv av Ungdomssatsningen Hisingen och genomfördes i en deltagandeprocess med unga tjejer. Idén är att tillhandhålla en öppen arena i det offentliga rummet för dans och musik - både övning och uppvisning, lek och allvar. Bakgrunden till projektet har varit en strävan från ungdomssatsningen att nå gruppen unga tjejer och ge denna grupp fler arenor i offentligheten. Men dansbanan är öppen för alla och utgör även en plats för pensionärsaktiviteter.

Utformningen är enkel: en regnbågsfärgad dansbana anlagd direkt på marken, inramning av gula lampstolpar och ett högtalarsystem som via Bluetooth kopplas direkt till mobiltelefon.

Dansbanan har varit i drift sedan maj 2018 och under den korta tiden både nyttjats för spontandans och stått skådeplats för flera organiserade aktiviteter såsom dansklasser och socialdans med Dance Viida, IG Dance Challenge, Pensionärsgympa och plats för uppträdanden under Hisingsfestivalen 2018 som samarrangerades mellan Ungdomssatsningen och Gothenburg Studios.

Alla aktiviteter på dansbanan är öppna för alla. I övrigt är platsen öppen för spontandans mellan klockan 9.00 - 21:00 varje dag.

Som mötesplats betraktat har dansbanan tillfört en ny typ av plats

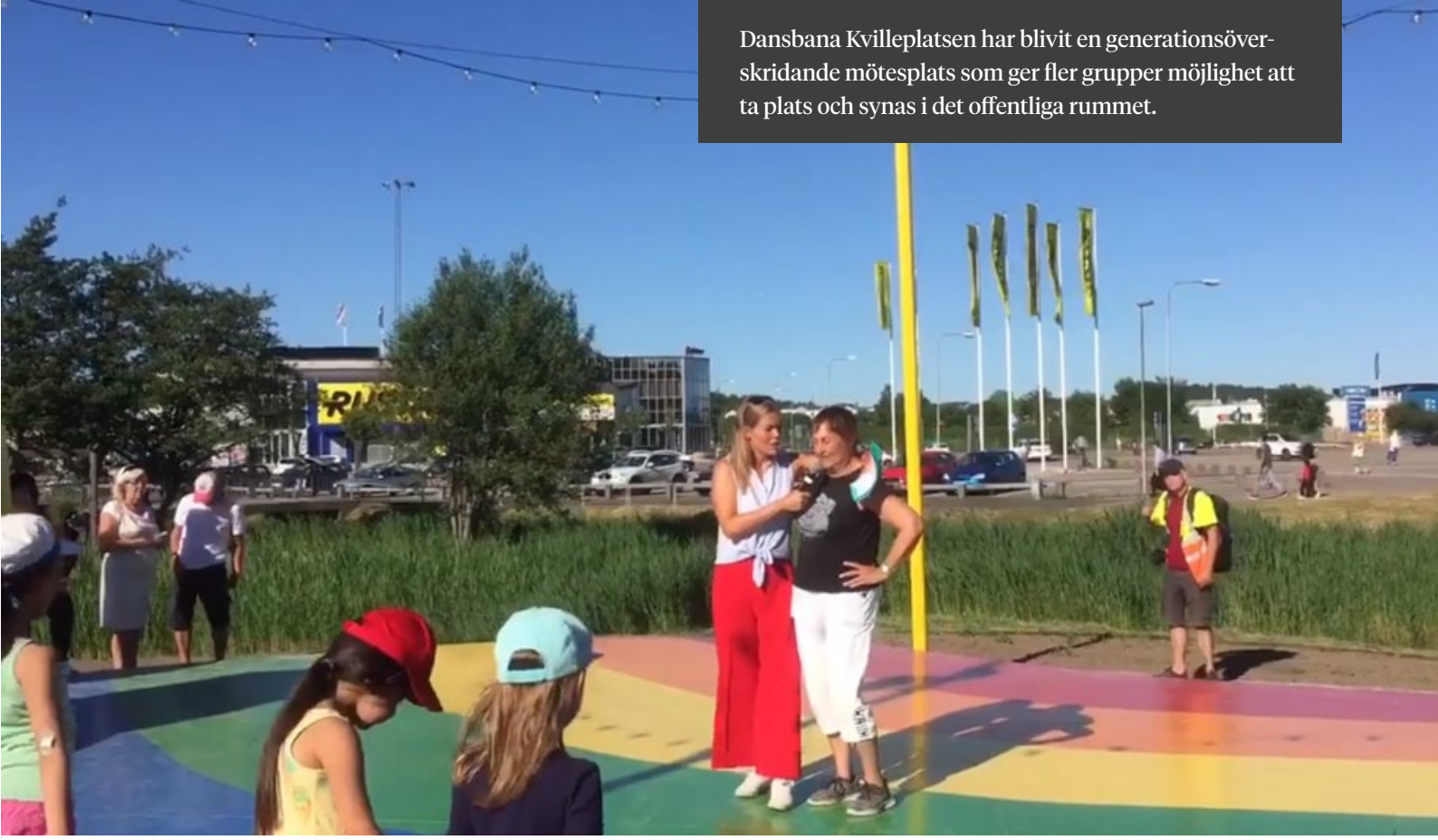

Dansbana Kvilleplatsen har blivit en generationsöverskridande mötesplats som ger fler grupper möjlighet att ta plats och synas i det offentliga rummet.

som gör det möjligt för olika grupper att ta plats i offentliga rummet som skapare av kultur och upplevelser för varandra - utan några formella krav.

BANANPRIEN (FRIHAMNEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● SOCIALISATIONSPLATS

Längst ut i vattenrummet i Frihamnen ligger Bananpiren. En stor öppen yta mitt i centrala Göteborg som under det senaste decenniet öppnats upp för platskrävande evenemang och festivaler med stora mängder besökare. Genom det centrala läget, de stora öppna ytorna och det öppna vattnet runt piren är Bananpiren en evenemangsarena med ovanliga kvalitéer. Anläggningen består både av själva Bananpiren, samt tre stora lokaler; Kajskjul 105 och två paviljonger. Kajskjul 105 är en föredetta industrilokal med en ruff karaktär och plats för 3000 personer under tak.

Några av de evenemang som genomförts på Bananpiren under de senaste åren: Volvo Ocean Race, Oktoberfest, STCC city rally, GBG Mime Fest 2018, Statement musikfestival för kvinnor, Genesis Spin Twist Project, Möbelmässan i Göteborg, Vi som älskar 90-talet, Retrospelmässan, Stay out West, North Sea Tall Ships Regatta, Why not festival, Metaltown med flera.

Genom Bananpiren har besökare från hela Göteborg, och Sverige, lockats till Hisingen. Men på grund av läget ute i älven skapar evenemangen på Bananpiren inga direkta flöden av besökare till resten av stadsdelen och bidrar inte heller till kulturutbudet för Lundbybor mer än vad evenemang på andra platser i Göteborg gör. Med bättre kopplingar över Hjalmar Brantingsleden kan detta se annorlunda ut. Bananpiren "lever på lånad tid" och ingår i stadsomvandlingen av Frihamnen, som efterhand kommer att omvandla området till kvartersstad.

MUSIK / VIKTIGA KONSERTSTÄLLEN

- Truck Stop Alaska (hårdrock, punk, metal), Lindholmen
- Gothenburg Film Studios, Lindholmen
- Aftonstjärnan, Lindholmen
- Flunsåsparken (sommartid), Kvillebäcken
- Frihamnen (festivaler), Lindholmen
- Färjenäsparken, Ramberget (utefester, techno)
- Kyrkorna
- Mötesplats Lundby (stadsdelens största konsertsal)

MUSIK / REPLOKALER

- Rockverket och Rockverstan (ABF), Lindholmen
- SV Musik replokaler, Lindholmen
- Musikfabriken (privat) Ringön
- Blackevägen 1, Kulturskolan, Kvillebäcken

KVILLE SALUHAL (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● SOCIALISATIONSPLATS

Genom sin placering , öppna utformning och verksamhetsblandning har Kville Saluhall snabbt etablerat sig som en ny mötesplats med en överbryggande vardagsrumskaraktär, som upplevs vara en del av det offentliga rummet. Förutom serveringar och matförsäljning innehåller huser även en del programverksamhet som bygger på samarbeten med olika aktörer.

Varannan lördag arrangerar saluhallen livemusik - Jazz 'n' Food, även andra konsterter förekommer och regelbundet föredrag och informationsträffar såsom politikerdebat, och information från Göteborgs stad om fixartjänst för pensionärer.

Ett annat exempel på aktivitet är samarbetet med Lundby församling som ordnar regelbundna bokkvällar i saluhallen både för vana bokläsare och nybörjare. Platsen möjliggör att deltagare som vill kan köpa fika, middag, alkoholfri dryck samt öl eller vin. Vid fint väder träffas gruppen ute på Saluhallsterassen.

Som mötesplats har Kville Saluhall många kvalitéer som kan inspirera vid utformningen av kulturhus Backaplan - synligheten, mångfalden, tätheten, det stora öppna inre rummet och de yttre sociala rummen på takterasserna. Saluhallen har uppnått en folklighet som gör det till en plats som många grupper nyttjar. Tack vare de många verksamheterna i huset finns alltid ett aktivt värdskap på plats.

Ateljéer, konstnärer, kreativa ytor

STENKOLSGATAN 5 (RINGÖN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

På Stenkolsgatan 5 på Ringön har ett 30-tal kreatörer verksamhetslokal, Hyresgästerna inkluderar fotografer, arkitekter, kläddesigners, programmerare, animatörer, musiker med flera, som delar en stor öppen studioyta. Lokalen används också för olika tyer av arrangemang och möten.

KOLGRUVAN PÅ RINGÖN (RINGÖN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Kolgruvan är ett kooperativ på Ringön som samlar kreativa verksamheter, individer, frilansare, företag och startups. Lokalen omfattar en yta på över 700 kvadratmeter, med utrustade arbetsplatser, tysta kontor i en gammal chokladfabrik.

RECREATE DESIGN (RINGÖN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Ett återbrukscenter på Ringön, som erbjuder Studio Share i en studio/verkstad och med möjlighet att hyra verktyg och utrymme samt få kreativ inspiration.

ATELJÉKLUSTRET ÅNGPANNEGATAN (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

I augusti 2009 flyttade de första konstnärerna in i ateljéerna på Ångpannegatan, belägna i samma hus som Emmaus, bakom Backaplan. Ångpannegatan är en av de sista gatorna som återstår av det blandade småskaliga verksamhetsområde som tidigare fanns i Kvillebäcken, där det nu reser sig täta bostadskvarter. På samma gata finns konstnärer, musikstudios, second-handbutiker och olika föreningar.

LINDHOLMENS KONSTRUM (LINDHOLMEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Erbjuder en konstnärlig grund- och fördjupningsutbildning. Lämplig både för nybörjaren och för den som målat tidigare. Här får du öka dina kunskaper i teckning, måleri och fördjupa dig i det egna skapandet inför t ex utställningar. Om du vill söka vidare så finns här goda möjligheter att framställa arbetsprover.

GREN LIVS ATELJÉER (LINDHOLMEN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

I en före detta livsmedelsbutik på gamla Lindholmen ligger Grens Livs Ateljéer. I huset pågår kreativ verksamhet med fokus på konst och design, keramik, textilhantverk, måleri, barnböcker mm.

CONTAINER KITCHEN (RINGÖN)

● KM, FM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

En matinkubator - vad är det? Jo, det är precis vad Container Kitchen på Ringön är: en plats där nya och ännu ej etablerade entreprenörer som funderar på att driva restaurang eller kök kan testa allt från marknadsföring till att sälja, laga mat och skriva meny, lära sig livsmedelshygien mm. I containern finns ett tillagningskök som ger möjlighet att testa matidéer på riktiga kunder. Engagerade i Container Kitchen är Studiefrämjandet, som sedan några år tillbaka sett ett ökande intresse för matfrågan. I containerköket hålls även studiecirklar i mat och workshops.

LLAMA LLOYD (KVILLEBÄCKEN)

● FM ● ÖVERBRYGGANDE ● RELATIONSPLATS

lLlama Lloyd är ett småskaligt kafé i Brämaregården. Fiket drivs av ägaren Robin Olsson och utgör ett uttryck för dennes tankar om hur vi skapar ett bättre samhälle, genom cykling, spårbart kaffe, ekologisk och vegetarisk mat och lösnignar för kollaboration. Fiket tillhandahåller varje morgon nybakat bröd och en kanna specialkaffe. VId lunch serveras soppa. I lokalen finns galleri och konstutställning.

Gallerier, konsthallar, muséer

När det gäller museer och konstgallerier är det ännu stor skillnad på utbudet mellan Hisingen och Göteborg söder om Älven. I stadsdelen finns ett knappt tiotal mindre gallerier med begränsade öppettider, de flesta på Eriksberg och Lindholmen. "Tyngre" och större konstinstitutioner och muséer, med större budget och flera anställda är det dock brist på.

RADIOMUSEET (LINDHOLMEN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Radiomuseet på Anders Carlsons gata 2 på Lindholmen drivs ideellt av Radiohistoriska föreningen i Västsverige och innehåller mycket omfattande samlingar av radiohistoria och -teknik. Museet finns sedan 1994 i Götaverkens tidigare ritkontor. Museet har öppet fyra dagar i veckan under säsong bemannat av volontärer från föreningen.

Här visas inte bara radiomottagare och sändare utan även television, fartygsradio, militärradio, mobilradio, mätinstrument och mycket annat - teknik som redan idag kan framstå som antik men för inte så länge sedan var den absoluta teknikfronten.

KULTURHAMNEN (ERIKSBERG)

● FM, KM ● ÖVERBRYGGANDE ● SYNERGIPLATS

Utanför Eriksberg ligger segelskutan Ingo förtöjd och jämte den, vid pir 4, den stora Ostindiefararen Götheborg. En ikonisk skuta och ett populärt besöksmål. Runt Ostindiefararen växer samtidigt ett större område fram med kajplats för många fler kulturbåtar. Ambitionen är att utifrån de fyra pirarna vid Eriksbergs kaj etablera en permanent och trygg hamn för kulturbåtar i älven som gör platsen till ett av Göteborgs främsta utflyktsmål, där där göteborgare och besökare från anat håll kan mötas och ta del av välbevarade kulturbåtar som ligger vid kaj - och ibland är ute på segling.

Runt båtarna möts åldrar och kulturer - och genom att båtarna sköts om i föreningsform verkar kulturhamnen som en motor för lokalt engagemang. Satsningen på Kulturhamn Eriksberg påbörjades 2014 med förbättringar som nya pirar med förtöjningsplatser och pågår med målet att vara klar till Göteborgs 400-årsjubileum 2021.

ICIA – INSTITUTE FOR CONTEMPORARY IDEAS AND ART (FD. JÄRNHALLEN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● PORTAL ● SYNERGIPLATS

ICIA – Institute for Contemporary Ideas and Art har sedan 2018 tagit plats i den drygt 1000 kvm stora lokal på Ringön som tidigare innehöll konsthallen Järnhallen. I lokalen finns plats för utställningar, program, ateljéer och en gemensam verkstad. Flera av ateljéerna i huset används av utövare som arbetar i gränssnittet mellan teknologi och konst.

ICIA har sedan starten 2012 producerat flera situationsspecifika utställningar, utvecklingsprojekt och program, huvudsakligen i det offentliga rummet eller i samarbete med befintliga institutioner, Verksamheten eftersträvar att lyfta in konsten i stadsutvecklingen genom tillfälliga utställningar och konstverk som undersöker det offentliga rummet.

RIVERCITY GALLERY & ÄLVSTADENS KONSTFÖRENING

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Rivercity gallery är ett konstgalleri i Eriksberg som visar både separat- och samlingsutställningar med fokus på samtida måleri, grafik, foto, glas och skulptur. All konst som visas i galleriet är till försäljning.

Rivercity gallery hjälper även till med olika arrangemang i konstens tecken och har även ett nära samarbete med Älvstadens Konstförening som är en allmän konstförening öppen för alla.

RiverCity Gallery startades för att "bidra till att stärka utbudet av konst och kultur i den framväxande Älvstaden (RiverCity) i Göteborg [och] genom konsten bidra till att staden blir mer sammanhängande."

KIOSKEN PÅ RINGÖN (RINGÖN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● PORTAL ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Kiosken på Ringön i Korsningen Manufukturgatan/Järnmalmsgatan, består av två containrar som drivs av tre konstnärer.

Konstnärerna bakom projektet beskriver kiosken som "ett konstnärligt experiment i offentlig miljö, med samhällsnyttiga funktioner för lokalbefolkning och en testbädd för hur vi kan använda våra gemensamma utrymmen, och varför kapitaliseringen av det offentliga rummet har blivit våran norm".

Kiosken vill arbeta med lokala nyutexaminerade och etablerade konstnärer och agera som vägledning mellan konstskolorna och de kulturutövare som finns i Göteborg. Fokus för verksamheten är möten: Möten över stadsdelen geografiskt men också möten med en helt annan aktör: "En mötesplats för Ringön, en utställningslokal för konstnärer, en lokal för event & workshops, en gästateljé, men framför allt kanske ett samarbetsprojekt mellan de olika organisationerna och företagen som redan finns på Ringön."

Kiosken på Ringön utgör ett exempel på hur även små men strategiskt placerade och inriktade funktioner kan ta en roll för att koppla ihop aktörer.

Teater och film

BACKA TEATER (LINDHOLMEN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Backa Teater hör till en av Lundbys "tyngre" offentliga kulturinstitutioner, med uppdraget att spela teater för barn och ungdom. Teatern etablerades 1978, på Backa Kulturhus vid Selma Lagerlöfs torg, då den s k "Skolteaterensemblen" bildades. 1989 flyttade Backa Teater in i den gamla bultfabriken vid Backaplan och 2007 flyttade verksamheten vidare till den tidigare plåtverkstaden på Lindholmen. Backa Teater ingår i Göteborgs Stadsteater, men leds av en egen konstnärlig ledare som planerar vilka pjäser som ska sättas upp. Fokus är alltså scenkonst för barn och unga, men det finns ingen formell åldersgräns - alla är välkomna.

TEATER AFTONSTJÄRNAN (LINDHOLMEN)

● FM, KM ● ÖVERBRYGGANDE ● ARENA ● PORTAL ● SYNERGIPLATS

Teater, konserter, bio, berättarcaféer, föreningsmöten, föreläsningar, konferenser och många andra aktiviteter tar idag plats i teater aftonstjärnan på Lindholmen. Aftonstjärnan är bland mycket annat en av sveriges äldsta aktiva biografer - den första bioföreställningen i huset visades 1915 . Förutom filmvisningar har huset under årens lopp rymt danstillställningar, nykterhetsmöten, teaterföreställningar och en karamellfabrik.

Mötesplatsen drivs än i dag av den anrika ideella föreningen Aftonstjärnan som grundades 1892 som en fristående nykterhetsklubb av några unga varvsarbetare. Den nuvarande scenen byggdes 1903. Efter ett uppehåll på 40 år då huset var på vippen att rivas återinvigdes biografen och scenen 1994 och huset blev då också kulturminnesmärkt.

Berättarcaféerna är ett exempel på en uppskattad kulturaktivitet som ordnas i Aftonstjärnan. Det pågår en omfattande aktivitet i huset som trots ett något undanskymt uppe på Lindholmsberget utgör en av Lundbys viktigaste kulturmötesplatser och en plats som många Göteborgare har en relation till.

GOTHENBURG FILM STUDIONS (LINDHOLMEN)

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● PORTAL ● SYNERGIPLATS

Gothenburg Film Studios (GFS) på Lindholmen är ett kluster för film- och spelproduktion. Verksamheten grundades av två filmarbetare, två fotografer med en kamera som de även hyrde ut till andra. Därifrån växte det organiskt och utifrån engagemang och behov till det främsta navet för film och spelproduktion i Göteborg, samt forskning och utveckling inom interaktiv digital media.

GFS är ett resultat av vilja och tillfälligheter, men även ett bra exempel på vad som möjliggjorts av platsens förutsättningar på Lindhomen. GFS hade inte kunnat bli växa på det vis som skett utan dem rumsliga förutsättningarna på Lindholmen med ruffa miljöer och relativt billiga lokaler där en liten verksamhet successivt kunna expandera från en liten del av ett hus till en stor studio till ett helt komplex - en kostnadseffektiv och stegvis expansion. Idag erbjuder GFS tre studios på 900, 350 och 250 kvadratmeter. I studiokomplext finns även lounger och personalytor.

Inom hela området Polstjärnegatan 10-14 där GFS liggger finns idag ett 40-tal verksamheter, föreningar och företag med inriktning på film, visualisering och spel. Genom klusterbildningen av filmarbetare kring GFS skapas förutsättningar för fler att försörja sig på filmjobb och för många typer av samarbeten åt olika håll.

Även närheten till Lindholmen Science Park ger förutsättningar för samarbeten med teknik och ICT-sektorn, såsom gemensamma projekt kring VR.

GFS är även producenter för stora konstert- och kulturarrangemang. varav flertal tar plats i lokalerna på Lindholmen. 2017 samproducerades Hisingsfestivalen av GFS och den kommunala Ungdomssatsningen.

Stenkolsgatan 5, lokal för ett 30-tal kreatörer inom kreativa verksamheter.

Aftonstjärnan på Lindholmen är både förening och hus med en stor mängd verksamhet.

Odling, stadsodling, kolonier

RINGÖNS GRÖNA (RINGÖN)

● FM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Ringöns gröna är en trädgård på cirka 1000 kvm på Järnmalmsgatan på Ringön. Trädgården har funnits sedan 2017 som en del av Fastighetskontorets och Stadsnära Odlings arbete med att skapa förutsättningar för kommersiell odling i och omkring Göteborg. På Ringöns gröna odlas örter, sallad, blommor och fiskar, men odlingen är även en trivsam mötesplats på Ringön, en plats där man kan lära sig odla och får vara kreativ tillsammans med andra. Ringöns gröna är en oas där alla ska känna sig välkomna – även insekter och fåglar.

Musik, spelställen, replokaler

Lundby har ett antal uppskattade scener och lokaler för musik och teater. Jämfört med utbudet på andra sidan älven ligger stadsdelen emellertid en god bit efter. Musikutbudet är klustrat till ett fåtal delområden, med stor tyngdvikt på älvstranden och främst Lindholmen. För ungdomsmusiken är dock Kulturskolans verksamhet på Blackevägen 1 (Mötesplats Lundby) knutpunkten och främst för familjer är Flunsåsparken en scen sommartid.

Delar av musiklivet är en utmaning att kartlägga då det delvis sker i "det fördolda". Många musikstudios och replokaler är försiktiga med att berätta om sin existens och publicera sina adresser då lokalerna innehåller mycket värdefull utrustning och på grund av behovet av låga hyror ligger i kvarter och byggnader med låg säkerhet. Kunskapen om dessa kulturresurser och viktiga mötesplatser sprids istället från mun till mun. Även för den underjordiska klubbmusiken är de mest mytomspunna spelningarna svåra att finna för den som inte rör sig inne i rätt facebookgrupper. Nattklubben Mythos på Backaplan har varit en referenspunkt i Göteborgs technoscen, men är nu stängd av brandmyndigheten.

TRUCKSTOP ALASKA (LINDHOLMEN)

● KM, FM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Truckstop Alaska är en välkänd och smått legendarisk kosertlokal på Lindholmen med inriktning mot hårdrock, punk och metal och med band och besökare från hela världen. Verksamheten drivs av den ideella musik- och kulturföreningen Truckstop Alaska, genom stort inslag av volontärinsatser och med stöd från studieförbundet Sensus. Föreningen har ca 10 000 medlemmar och beskrivs som ett alternativ till etablerade konsertlokaler, krogar och samlingslokaler. Föreningen värnar om en tillåtande miljö utan det inslag av vakter som annars präglar mycket av utelivet. Truckstop Alaska vill verka för en meningsfull fritid och genom medlemmarnas genuina engagemang driva verksamheten och på så sätt skapa en gemenskap och ett socialt mervärde.

Under ett år spelar cirka 130 band i konsertsalen. Besöksantalet ligger mellan 30-150 personer per spelning med biljettpris omkring ca 100 kronor. Utöver konserter och musik rymmer Truckstop Alaska även skräckfilmsklubb, loppisar, quizz , bröllop, barnkalas med mera. Lokalen är enkel och ouppvärmd men innehåller förutom konsertlokal även bardel och café. Bakgården är en mötesplats som används för grillning mm.. Den nuvarande lokalen ligger i ett läge med god tillgång till kollektivtrafik hela dygnet (Lindholmens hållplats).

SV MUSIK REPLOKALER (LINDHOLMEN)

● FM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Sedan 2007 erbjuder Studieförbundet Vuxenskolan (SV Musik) replokaler på Lindholmen. Idag rymmer verksamhten totalt 27 replokaler i varierande storlek, med ett 80-tal band. I huset finns även danslokal och gemensamma pausutrymmen. Ett tiotal personer arbetar inom SV Musiks replokaler, och omfattande investeringar har gjorts under

Gothenburg Film Studios är både ett kluster för film- och spelproduktion och en aktiv musikscen.

senare år i tillgänglighetsanpassning, ljudisolering mm. Lastbrygga och hiss detta underlättar för band som ska forsla sina instrument och annan utrustning till exempelvis spelningar.

SV Musik organiserar även dagläger för tjejer i åldrarna 13-17 år, mindre spelningar, vernissager, samvaro under olika teman, rullstolsrock med mera. Närheten till kollektivtrafikknutpunkten Lindholmen gör lokalerna lätta att nå från hela Göteborg.

ROCKVERKET (LINDHOLMEN)

● FM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Rockverket och Rockverkstan är Sveriges största replokalskomplex för rockband. Verksamheterna är lokaliserade i Götaverkens gamla lokaler på Lundbystrand och drivs i ABF:s regi. I de cirka 60 replokalerna repar varje vecka omkring 130 band. Fem av lokalerna är grundutrustade med instrument och tillgängliga för bokning av varje band en eller två gånger i veckan. Två lokaler är reserverade för undervisning och övriga lokaler är till för band som har med sig egen utrustning.

KULTURSKOLAN (PRIMÄRT KVILLEBÄCKEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● PORTAL ● SYNERGIPLATS

Hisingens Kulturskola är en kommunal organisation bedriver verksamhet på hela Hisingen vilket inkluderar Lundby. Skolan är öppen för alla mellan 6-19 år och verksamheten sker efter skoltid och under kvällstid. Inom stadsdelen är de främsta mötesplatserna för Kulturskolan på Mötesplats Lundby och Bräckeskolan. Verksamheten är indelad i sex olika ämnesområden:

- Bild & Form
- Dans
- Foto/Film
- Musik
- Teater/Musikal
- Digitalt skapande

Kulturskolan ger både ämneskurser som löper över en hel termin med minst 10 lektionstillfällen. Kulturskolan arrangerar även aktiviteter på lov och andra ledigheter, samt kortkurser och workshops som pop-up-körer, musiklabb och prova-på. Fördjupad beskrivning i kapitel 8.

Träning, hälsa och idrott

Mötesplatser kring träning, idrott och hälsa inkluderas i kartläggningen och totalt har ett 40-tal fysiska platser identifierats inom kategorin. En tydlig gränsdragning mellan idrotts- och kroppsaktiviteter och kultur är svår att göra, vilket exempel som dans, yoga, schack och parkour kan illustrera.

Den största andelen av mötesplatser inom kategorin utgörs av gymanläggningar. Mätt i mängd aktitivteter och besökare är Lundbystrandshallen och Lundbybadet de främsta. Majoriteten av mötesplatserna drivs av föreningar.

Lokaler för spontanidrott - alla vanligare bland yngre - är något av ett problem. I lagerhallen på Backaplan inrymdes tex Parkour - en grupp som nu tvingats flytta sin aktivitet utanför stadsdelen.

Även de kommunala grundskolornas gymnastiksalar hör till infrastrukturen för stadsdelens idrottsföreningar. Ett exempel på detta är Bräckeskolans idrottshall som nyttjas för gymnastikträning varje vardagskväll.

ACTIONHALLEN I FRIHAMNEN

● FM, KM ● SAMMANBINDANDE ● ARENA ● SYNERGIPLATS

Mellan 2012-2018 var KFUM:s actionhall i KF:s tomställda lager på Backaplan (Backavägen 6) en populär mötesplats för BMX, skateboard, inlines mm, med över 700 medlemmar. I lokalerna utövades även crossfit, mediveal fightning, pargymnastik, parkour och wrestling.. 2018 fick verksamheten avvecklas för att möjliggöra den planerade rivningen av huset. Genom Älvstranden AB och Göteborgs stad har en ersättningshall skapats i Frihamnen - även den på tillfälligt kontrakt som förnyas ett år i taget . Tillfälliga kontrakt gör det svårt att göra stora investeringar i ordentliga lösningar i lokalerna, men den nya actionhallen har ändå börjat byggas upp av ideella krafter. En fördel med rivningskontrakt är att de kan sänka trösklarna för att bygga saker - det är inte lika noga att allt blir perfekt.

Kyrkor, moskéer, bönerum

De religiösa samfundens mötesplatser, Göteborgs moksé, Lundby församling, Rambergskyrkan med flera, utgör en viktig del av infrastrukturen för kulturmöten och ger plats för aktiviteter som musik, körsång, öppen förskola, föredrag, teater, filmvisning, scoutverksamhet, ungdomsträffar, läsning, högtidsfiranden, ceremonier mm.

I vissa avseenden är dessa mötesplatser även överbryggande på ett ovanligt kraftfullt vis - de kan skapa möten mellan grupper som annars inte kommer i kontakt med varandra. Så är exempelvis fallet när det gäller möten över generationsgränser i församlingarna. Samfunden är också inkluderande på ett sätt som många andra formellt helt öppna mötesplatser inte är.

I andra avseenden är de religiösa samfundens mötesplatser dock snarare att karaktärisera som sammanbindande då de främst ger dessa förutsättningar för överbryggande möten mellan personer som ingår i den den religiösa gruppen. Genom att trostillhörighet utgör ett villkor för att inkluderas på mötesplatserna kan de religiösa samfunden därför inte karaktäriseras som överbryggande mötesplatser i den mening som offentliga platser är.

Korporativa mötesplatser och föreningsliv

Inom kartläggningen har vi identifierat 35 aktiva föreningar inom kultur, fritid- och idrottslivet i stadsdelen. Detta utgör dock troligen bara en del av det föreningsliv som finns i stadsdelen. Här beskrivs endast några få av stadsdelens kulturföreningar.

FLUNSÅSPARKENS VÄNNER (KVILLEBÄCKEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Under närmare 30 år har föreningen Flunsåsparkens vänner drivit sommarens programverksamhet i Flunsåsparken tillsammans med Göteborgs stad.

RELIGIÖSA SAMFUND ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATSER?

Är den religiösa samfunden överbryggande eller sammanbindande mötesplatser? Beroende på perspektiv - både och. Religiösa samfund är ett exempel på hur ett delat intresse / identitet kan utgöra en brygga mellan grupper som annars inte skulle mötas.

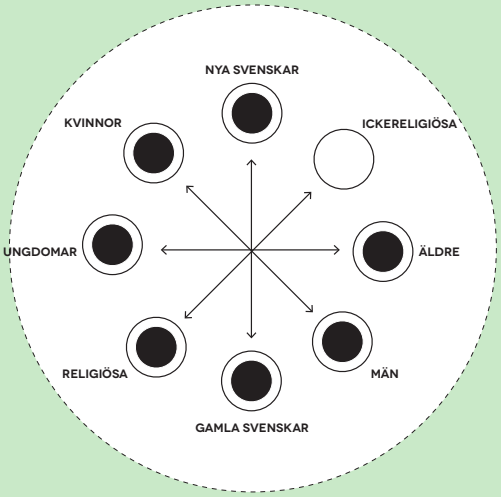

SALTET PÅ RINGÖN (RINGÖN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Saltet på Ringön arbetar med lokal utveckling på Ringön på uppdrag av Göteborgs stad och BRG. Saltet föddes våren 2012 på en workshop inom ramen för Göteborg 2021 som mynnade ut i pilotprojektet Tillåtande Oaser. Saltets arbete följer en strategi som innebär att bevara bebyggelsen, stötta de företag som finns på "ön" (dvs Ringön) idag och fylla på med nya kreativa verksamheter på lediga ytor.

VARVSHISTORISKA FÖRENINGEN (LINDHOLMEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Om det är någonstans som den kulturmiljömässiga själen för södra Hisingen återfinns så är det i den ännu varma varvshistorien. Den södra Hisingsstranden utgjorde en av Sveriges största sammanhängande industrier. Kvarvarande byggnader representerar ett landets mest betydande industrihistoriska spår. Varvshistoriska föreningen är organisationen som förvaltar detta arv idag och dessutom aktivt verkar för att ett varvshistoriskt center / museum skall komma till stånd.

FILMBRYGGAN (LINDHOLMEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● PORTAL ● SYNERGIPLATS

FilmBryggan är en ideell förening som förenar filmutbildning för ungdomar och professionell filmproduktion. Föreningen startade år som

Korporativa

FÖRENINGAR

Göteborgs Krav Maga Klubb
Friskis & Svettis
GKSS Frihamnen
Lundby IF
IF Warta
Lundby Basket
Eriksberg IF
BK Häcken
Röda Korset
KFUM Actionsport
Bräcke Diakoni
Lundby Hembygdsförening
Folkets Bio
Attention Hisingen
Riksförbundet för social och mental hälsa
Emmaus Björkå
Götaverkens schakklubb
PRO Lundby-Bjurslätt
SBF Seniorerna
Vägen in
Truckstop Alaska
SV Musik
ABF
Filmbryggan
Lindholmenflickor
Gamla Lindholmspojkar
Flunsåsparkens vänner
Varvshistoriska föreningen
Radiohistoriska föreningen
Aftonstjärnans kulturförening
Pasallen
Cirkus Unik
Buggskolan
Gbgmotionsbugg
Vinga Yellow Rockers Square Dance Club
Bara Dansa GBG
Ungdomsgruppen Lundby Församling
Sällskapet Länkarna
Lundbykören
Lindholmen Big Band
Konst- och idrottsföreningen Shora Kultur
Payam Iransk Media förening
Bosniens-Hercegovinas Kulturförening dukat Göteborg BHKF
Eriksbergs samverkansförening
Ävstadens konstförening
Föreningen Skonaren Ingos Vänner
MR-piloterna
Naturskyddsföreningen
Kvillegruppen
Hyresgästföreningen
Scouterna Toleredskyrkan
Backabrandens anhörigförening
Damkören Hisingers
Radiohistoriska föreningen i Västsverige

OFFENTLIGA AKTÖRER OCH FUNKTIONER

Kyrkorna
SDF Lundby
Kulturskolan
Ungdomssatstningen
Anhörigkonsulenter
Fixarverksamheten
Lundby Bibliotek
Saltet på Ringön
Blåsorkestern Vi Hörs
Blåsorkestern BB:sta blåset
Blåsorkestern Blown Away
Lilla Hisingsstråket
Hisingsstråkets mellanorkester
Stora Hisingsstråket
Sveriges Radio
Utbildningsradion
Sveriges Television
Nätverk för kulturproducenter
Kulturprocudenter
Barnkultursamordnare
Kulturstrateg
Boende med särskilt stöd
Lundbys pensionärsråd
Lundbys funktionshinderråd
Västra Hisingens föreningsråd

FÖRSAMLINGAR OCH TROSAMFUND

Rambergskyrkan
Gambianska-Svenska Islamiska Föreningen
Göteborgs moské
Svenska Kyrkan i Lundby
Grekiska Ortodoxa Kyrkan
Frälsningsarmén
Katolska kyrkan

PRIVATA AKTÖRER OCH SAMVERKANSORGAN

Ringöns Gröna
Gothenburg Film Studios
Gymnastikakademin
Shaolin Kulturcenter
Tekla
Fastighetsägarna Centrala Hisingen
Ringöns Fastighetsägar-förening
Lindholmens Konstrum och konstskola

ett projekt inom storstadssatsningen i Bergsjön. År 2013 flyttade föreningen till Lindholmen för att komma närmare filmklustret och man har nu kontor på Gothenburg Film Studios. FilmBryggan eftersträvar att genom sitt arbete stimulera och väcka intresse hos ungdomar för det skapande inom film och media och man kan bland annat stötta unga filmare med Processtöd från idé till färdig film, handledning, utbildning, manusutveckling, produktionsplanering, projekt/produktionslokal och teknikstöd. Filmbryggan ändamål är att utveckla, förstärka och stödja lokal, regional, nationell och internationell kultur och filmkonst. Filmbryggan består av enskilda medlemmar, organisationer och föreningar med kunskap och intresse för främst film, rörlig bild och kultur i olika former.

FÖRENINGARNA LINDHOLMENFLICKOR OCH GAMLA LINDHOLMSPOJKAR (LINDHOLMEN)

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Två sociala föreningar för äldre Lindholmsbor. Föreningen Gamla Lindholmspojkar grundades 1950 med syftet att äldre Lindholmspojkar vid olika tillfällen skulle samlas och återuppliva gamla minnen med forna kamrater, för att på detta sätt hålla kontakten med sin barndoms stadsdel.

Aktiviteterna inkluderar allsång, vissångare och bildvisning . Utöver detta sker i maj varje år en utflykt. I december varje år, sedan 1950, utger föreningen Gamla Lindholmspojkar en tidning innehållande anekdoter, artiklar eller historier som beskriver Lindholmen och dess invånare från förr - och lite från idag. Båda föreningarna sammanträder i Teater Aftonstjärnans lokaler.

GÖTAVERKENS SCHACKKLUBB

● KM ● SAMMANBINDANDE ● SYNERGIPLATS

Götaverkens schackklubb bildades 1931 och träffas idag varje tisdag kl 18.30 från september till april, i sin klubblokal i Kyrkbyskolan. Ett av de årliga arrangemangen från föreningen är Flunsåsschacken som spelas i Flunsåsparken i maj.

Temporala mötesplatser

Temporala mötesplatserna är samlingsbegreppet för *händelser, aktiviteter och evenemang* som utgör delar av interstrukturen. Denna typ av mötesplatser avgränsade i tiden är beroende av att det finns fysiska mötesplatser där de kan ta plats och äga rum, men också att det finns en samverkan mellan/med aktörer inom ramen för korporativa och virtuella mötesplatser där aktiviteter kan placeras och förberedas. Med utgångspunkt i deras regelbundenhet kan de temporala mötesplatserna delas upp i tre huvudtyper:

- Återkommande, vardagliga (flertal gånger per år)
- Sällanevenemang (1-2 gång per år)
- Engångsevenemang

Såväl de mindre som de större evenemangen är viktiga beståndsdelar i den kulturella infrastrukturen i stadsdelen och fyller en avgörande funktion som portaler in till andra mötesplatser.

De vardagliga och återkommande evenemangen är en del av många fysiska mötesplatsers dagliga puls: spelningar, föreställningar, föreläsningar, uppläsningar.

De stora breda stadsevenemangen av typen Volvo Ocean Race, sjösättningen av Ostindiefararen, Kulturkalaset (Gothenburg Cultural Festival) och tidigare Göteborgskalaset, har genom åren fyllt flera funktioner för staden som plattform för profilering och marknadsföring av Göteborg i stort. Evemenangen har också fyllt en funktion att profilera de nya stadsdelarna längs norra älvstranden och under de senaste åren har både Frihamnen och Eriksberg stått värd för flera av dessa stora arrangemang.

I synnerhet Frihamnen och Bananpiren har tack vare sina stora outnyttjade, billiga och centralt belägna lagerlokaler och stora friytor mitt i vattenrummet i centrala Götborg under några år varit en betydande resurs för större och evenemang och konserter. Några av arrangemangen i Frihamnen under senare tid har varit Ortens konstfestival, den mansfria festivalen Statement, technofesten Harbour, Metaltown, stadstrienalen och under många år STCC city race.

De temporala mötesplatser som inventerats i kartläggningen är långt i från en uttömmande sammanställning. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att stadsdelens offentliga platser; torg, parker och gator; spelar en viktig roll i att möjliggöra framförallt de breda överbryggande evenemangen.

Temporala

EVENEMANG

Föreningskonferens
Jul i Lundby
Ö-festen på Ringön
Hisingsfestivalen
Lundbydagen
All in Beer Fesvival
Konstrundan Lundby
Lindholmens Kulturdag
Genesis Day Time Festival
Hembygdsföreningens vårmarknad
GBG Mime Fest 2018
DataStorm demofestival
Volvo Ocean Race
Oktoberfest
STCC
Folknykterhetens dag
Sjung in julen
Eriksbergsmetet
Sportbilsmässan
Nordic Iyengar Yoga Convention
Göteborgs stadstriennal
IG Dance challenge
Ortens konstfestival
Folknykterhetens dag
Göteborgs filmfestival
GoKinema
Lundby kulturmånad
E-medborgarveckan
Kulturvagnen i Fyrklövern
Workshops med improfest
Barnens dag i Flunsås
Statement musikfestival
Genesis Spin Twist Project
Tekla Open Air
Tekla Light of Day
Möbelmässan i Göteborg
Vi som älskar 90-talet
Retrospelmässan
Stay out West
North Sea Tall Ships Regatta
Why not festival
Mänskliga Rättighetermässan
Socialdans med Dance Viida
SBF Seniorerna Fika och Musik på Aftonstjärnan
Vegovision - mässa för djuvänliga val
Europride
Hisingens funktionshinderdag

REGELBUNDET ÅTERKOMMANDE AKTIVITETER

GIBCA
Läxhjälp på Lundby Bibliotek
Football Friday
F.A.T Market Ringön
Människan Bakom Uniformen
Öppen förskola
Lindholmen street food and design market (lördagar)
Barnteater på bilbioteken
Digitalt skapande med Lundby bibliotek
Familjekvällar i Flunsåsparken
Lundbys bokklubb
Älvstrandens bokklubb
Makerspace biblioteket
Språkcafé på biblioteket
Bebisrytmik på biblioteket
Speldags
Föreningsmöten
Träning
Jazz'n'Food Kville Saluhall
Bokkvällar i Kville Saluhall
Kulturkram
Valborg i Färjenäsparken
Midsommar i Krokängsparken / Rosenhill

8

Aktörer, intressen, behov

I detta kapitel beskrivs tankar, intressen och behov hos grupper som påverkas av kulturhuset som utförare eller brukare. Aktörerna representerar partners, kulturskapare och kulturdeltagare.

Grupper av verksamheter och brukare har under en lång tid genom ett stort antal medborgardialoger, utredningar och workshops givits möjlighet att formulera sina behov och önskemål kopplade till det planerade kulturhuset, men även beskrivande den existerande interstrukturen. Dessa tidigare beskrivna önskemål har inom interstrukturkartläggningen (del 1) kompletterats med en ytterligare insamling av perspektiv genom gruppintervjuer och genom en workshop.

Den samlade behovsbilden från vår inventering och från övriga underlag redovisas i detta kapitel, uppdelade på rubrikerna *Verksamheter* samt *Målgrupper*.

Verksamheter

SDF LUNDBY SEKTOR SAMHÄLLE OCH KULTUR

Verksamheten inom SDF Lundby Sektor Samhälle och Kultur (tidigare Kultur och Fritid) har under flera år aktivt drivit arbetet med att identifiera aktörer, funktioner och verksamhetsinnehåll i Kulturhuset. I arbetet har även ingått att bistå andra gruppers möjligheter att påverka kulturhusets innehåll.

Placering: SDF Lundby betonar vikten av en synlig och central placering av kulturhuset vid Backaplan och Hjalmar Brantingsplatsens kommunikationsknutpunkt. Detta är av största vikt för att besökare från hela stadsdelen och hela staden ska ha lätt att ta sig till kulturhuset.

AKTÖRSGRUPPERNA

VERKSAMHETER
Aktörsgruppen inkluderar de verksamheter som har en aktivt uttalad vilja eller intresse för att bedriva egen verksamhet i kulturhuset eller som i sin verksamhet kommer ha en trolig direkt koppling till kulturhuset.

INTRESSENTER
Aktörsgruppen intressenter inkluderar *andra aktörer runt kulturhuset*: fastighetsägare, andra kulturhus, Göteborgs stad, myndigheter och förvaltningar med relaterade uppdrag. Denna grupp kan ha mer eller mindre direkta intressen av kulturhusets utformning och mötesplatsfunktion men kommer troligen inte själva bedriva verksamhet i huset.

BRUKARE
Aktörsgruppen brukare inkluderar alla potentiella framtida användare av kulturhusets innehåll, både i egenskap av konsumenter och medskapare. Det innebär allt från kulturutövare (musiker, konstnärer m fl) till samtliga boende i stadsdelen och staden med intresse för någon av de verksamheter som kan finnas i ett regionalt kulturhus av detta slag.

Ungdomssatsningen är en verksamhet riktad till ungdomar som drivs av aktören Göteborgs stad.

VERKSAMHETER

Aktörer som primärt kan komma att bedriva verksamhet i kulturhus Backaplan:

- SDF Lundby Sektor Samhälle och Kultur
- Lundby bibliotek
- Kulturskolan Hisingen
- Ungdomssatsningen Hisingen
- Kulturförvaltningen

Ett kulturnav: SDF Lundby ser kultuhuset som (det idag saknade) navet där hela Hisingens och Älvstadens kulturliv kan mötas. Målet är att huset ska vara tillgängligt och ha öppen verksamhet 365 dagar om året.

Husets utsida: Exteriören ska berätta om vad huset innehåller och erbjuder. Byggnaden skall upplevas som öppen, inbjudande och med ett levande innehåll som syns ut.

Entré och markplan: I entrén bör det finnas ett öppet café och mat omed utbud till rimliga priser, samt goda möjligheter för medborgare att möta varandra men även komma i direkt kontakt med samhällsrepresentanter. Gärna även yta för mindre utställningar och intresseväckande aktiviteter.

Medskapande: SDF Lundby vill att kulturhuset ska kännetecknas av tillgänglighet och medskapande. Verksamheten ska utvecklas i nära samverkan med brukarna**.** Olika grupper, både etablerade konstnärer och grupper av medborgare ruppen måste konstnärer ges förutsättningar att sätta sin prägel på lokalerna.

Föränderliga ytor: Produktionsyta, utställningshall, möjlighet att omgestalta publika ytor i och även runtomkring byggnaden, samt förutsättningar för "artist in residence". Huset ska hela tiden vara i förändring.

Skapa konst i huset: Kulturhuset ska kunna producera konst i lika stor utsträckning som det är mottagare. Skapande kan generera skapande genom att inspirera. En utställning av konstnärer kan tolkas i en utställning intill av barn.

Jämlikhet och integration: Kulturhuset ska bidra till att stärka jämlikheten, överskrida gruppuppdelningar och skapa möten mellan människor och grupper.

Medborgarperspektiv: Kulturhus Backaplan ska tillföra ett nytt perspektiv och finnas för alla och nå ut till de grupper som normalt inte upplever sig inkluderade på kulturinstitutioner. Medborgarperspektivet måste vara styrande och det lokala kulturperspektivet ska stärkas.

Kulturupplevelser: Kulturhuset ska erbjuda kulturupplevelser av hög kvalitet. För att det ska vara möjligt krävs både programinnehåll, tillräcklig bemanning mer rätt kvalifikationer och rumsliga förutsättntingar.

Scener: SDF Lundby vill ha flera lokaler för scenframträdanden för olika gruppstorlekar. Scenytan behöver vara stor så att dansframträdanden, symfoniorkester och professionell teater kan rymmas. Viktigt att scenytan klarar dekor och teknik krav samt att loger ligger i nära anslutning.

Aktivitetsrum: Aktivitetsrum som är utformade och anpassade för allt från hantverk och konst till digitalt skapande, scenkonst och nycirkus. Även särskilda rum för konst - inte samma sak som kulturupplevelser i allmänhet.

Öppethållande och tillgänglighet: Kulturhuset skall vara ett ställe dit Lundbybor åker naturligt och i sin vardag. Gärna meröppet, att kunna vara där även när det är utanför öppetider. Medborgarna ska äga sitt kulturhus.

KULTURPRODUCENT OCH BARNKULTURSAMORDNARE

Genom rollerna som kulturproducenter och barnkultursamodnare agerar Göteborgs stad aktivt för att sprida kultur till fler grupper.

Kulturproducenterna har en ganska fri roll att initiera och genomföra projekt i stadsdelen, exempelvis Jul i Lundby. Rollen innebär att planera och sköta även det praktiska. Ibland kommer det uppdrag från staden centralt. Kulturproducenterna fyller de tillgängliga arenorna med innehåll - finns det en arena skapar de ett innehåll.

Barnkultursamordnaren i Lundby köper in en 30-40 föreställningar per termin till förskolorna. Man försöker se till att förskolorna inte ska behöva åka för långt till föreställningarna.

Lokaler för kultur: Barnkultursamordnaren stöttar även skolorna att genomföra kulturprojekt, (teater, cirkus, keramik mm), stöttningen kan bestå i att koppla ihop och att sköta det praktiska och ekonomiska kring aktiviteterna. Skolorna kan oftare åka in centralt för att ta del av scenkonst, opera, fria teatrar, museeer, men föreställningar kan även förläggas på skolan om de har en scen. Det är brist på bra lokaler som kan fungera för kulturprojekt på skolorna, ett kulturhus hade kunnat vara en resurs för skolorna.

Utställningslokaler och scener: Det skapas mycket inom skola och förskola som inte har någonstans att delas och visas upp, i brist på lämpliga utställningslokaler för utställning av fysiska föremål. Skolorna skapar även många andra typer av kultur såsom föreställningar och musikproduktioner, men det finns ofta inte lämpliga lokaler för att visa upp det för varandra.

Både barnkultursamordnaren och kulturproducenten ingår i nätverk i staden med motsvarande funktioner i de andra stadsdelarna, den vägen delas information och tips.

LUNDBY BIBLIOTEK

Lundby bibliotek är en av stadsdelens främsta överbryggande mötesplatser och bedriver en bred verksamhet som vänder sig till olika grupper. Bibliotekets roll har förändrats. Från det tidigare fokus på boken till att idag i högre grad även handla om människors möten och möjligheter att finna sin egen röst och påverka. Biblioteket vänder sig med sin stora programverksamhet till många olika grupper och vill fortsätta att utveckla den rollen, dock fortfarande med litteratur och läsning som verksamhetens kärna.

Vad lockar till ett kulturhus?

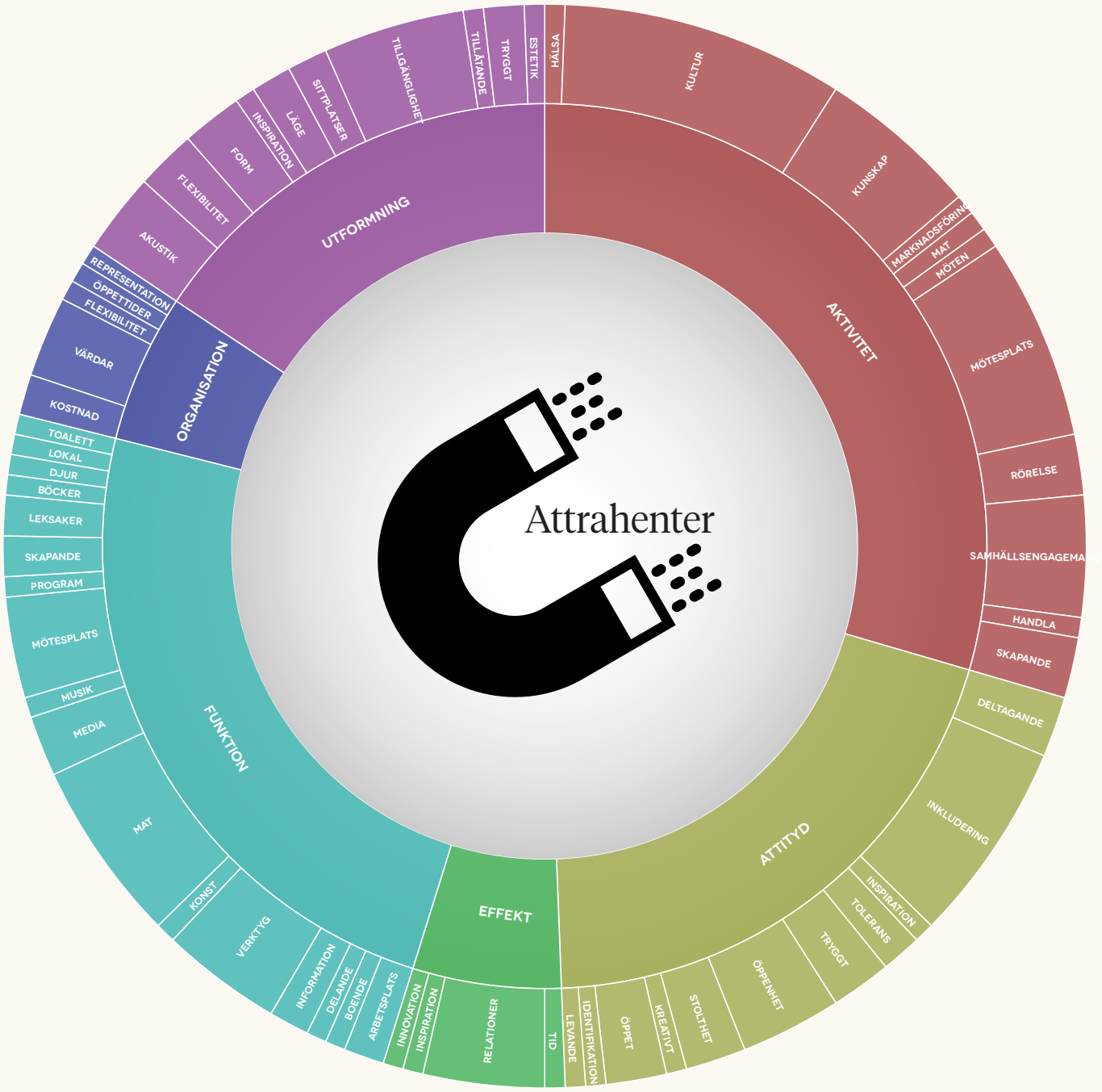

Diagrammet redovisar utfallet vid workshop den 25 oktober 2018 då deltagarna listade faktorer som lockar (attrahenter) respektive avskräcker (repellenter) från att besöka och använda ett kulturhus.

För att bredda representativiteten i gruppen som omfattade 70 deltagare genomfördes en identitetsövning då deltagarna listade alla sina olika indentiteter och intressen. Utifrån totalt 900 identiteter valdes slumpmässiga identiter ut, och användes som utgångspunkt för att beskriva attrahenter sett ur perspektivet av olika identiteters behov.

MÅLGRUPPER

Grupper som förväntas / önskas besöka och använda sig av Kulturhus Backaplan:

- Barn
- Ungdomar
- Äldre
- Kvinnor och män
- Boende i Lundby
- Boende i övriga Göteborg
- Nyanlända
- Funktionshindrade
- Ensamma
- Föreningslivet
- Nybörjare
- Fria kulturaktörer
- Specifika intressen

Medborgarkontor: Biblioteken tar emot många typer av ärenden och frågor som handlar om att hitta rätt i samhället. Finns ett behov av att tillmötesgå det behovet i mer organiserad form. Medborgarkontor är en funktion som tidigare fanns på Bjurslättsskolan, flera respondenter anser att det är en funktion som hade passat in väl i ett kulturhus.

KULTURSKOLAN

Kulturskolan på Hisingen bedriver verksamhet på flera ställen med särskilt stor verksamhet på Mötesplats Lundby (beslut finns på rivning inom två år), Vingen kulturhus i Torslanda, Tuve kulturpunkten och Selma/Backa kulturhus.

Kulturskolan är även aktiva i öppna förskolan, förskolorna, på skolorna och fritids ("after school"), man utbildar specialpedagoger inom särskola och förskola och driver samararbeten med andra aktörer och mötesplatser, exv. Flunsåsparken, biblioteken, Gothenburg Studios, Fritid och förening.

Verksamheten inkluderar dans, instrument, musikproduktion, kör, olika pröva på. Traditionella kurser som löper över en termin och kräver anmälan (krav på svenskt personnummer) omfattar områden som instrument, bild och form och dans. Musik utgör 75% av verksamheten. Kulturskolan attraherar i första hand tjejer till ämnena dans, teater, bild och form. Inom musik är det jämnare könsfördelning, men här finns istället en uppdelning på instrument. Fler tjejer sjunger medan fler killar spelar gitarr. Verksamhetens dagliga "prime-time" ligger mellan kl. 14-20.

Kulturskolan uppger sig vara i ett "paradigmskifte" bort från att verksamheten kretsar kring terminskurserna till vilka man står i kö och med deltagare som får åka långt och delta på repetitioner på bestämda tider, i riktning mot fler kortare och mer flexibla aktiviteter som det är lättare kan kliva in och ut ur och dit man inte ens behöver anmäla sig. Man försöker röra sig från övervägande individuella övningsaktiviter till kollektiva och gemensamma. En del barn vill hellre vara i grupp.

Kulturskolan arbetar med att nå ut till andra grupper av ungdomar än de som "har föräldrar som själva gick i kulturskolan". Det kräver närvaro i olika rum, stor synlighet och exponering och stor tillgänglighet och ett aktivt uppsökande, bland annat genom pop-up-verksamhet på skolor, fritidsgårdar och i offentliga rummet.

En prioriterad målgrupp är kulturskolornas äldre elever (13-19 år) som idag har stor brist på verksamhetsanpassade och intressanta mötesplatser för film, dans, teater, bild och form, och musik. De lokaler som man idag nyttjar ligger i sämre kommunikationslägen och är föråldrade eller endast begränsat omställda från annan användning.

Synlighet: Verksamheten i Kulturskolan behöver kunna synliggöras och exponeras för att locka nya deltagare. Detta sker redan på flera arenor men behöver också kunna ske bättre i anslutning till de platser där Kulturskolan bedriver sin kärnverksamhet. Exemeplvis kan dans bedrivas i lokaler som är väl synliga från utsidan - bara man kan utforma det på ett sådant sätt att deltagarna känner sig bekväma.

Lokaltyper: Lokalmässigt behöver kulturskolan ha rum för övning, rum för "häng" och rum för uppvisningar, spelningar och sammanhang där det kan delta publik. Det sistnämnda behöver vara flexibelt för olika typer av användning och kan vara en integrerad del i det offentliga rummet. Man behöver både större öppna och slutna rum samt små och större rum. Även ensembler måste få plats.

Trygga rum för umgänge och spontanitet: Möjligheten att hänga på en trygg plats i anslutning till verksamheten saknas idag. Barn och ungdomar måste kunna umgås och "bara vara" i anslutning till verksamheten. Många barn kan inte bli skjutsade utan går direkt från skolan och får då sitta och vänta, vilket idag innebär att sitta i slutna och tråkiga korridorer utan ytor för umgänge eller personal som möter dem. Det innebär en tröskel för deltagande och en missad möjlighet både att fånga upp hur barn och ungdomar mår, vad de vill och att ha spontana kulturaktiviteter.

Inramning och teknik: Inramningen och tekniskt stöd är viktig för mycket kulturutövande (belysning, akustik, golvmaterial, dagsljus, insyn, speglar, högtalare, ventilation, inspirerande rum mm) och är genomgående bristfällig i kulturskolans nuvarande verksamhetslokaler.

Rum för spontanmusik: Finns platser där det finns instrument på plats och det bara är att komma dit och spela. Sådan öppenhet ställer dock krav på lokaler och anställda med ett annat fokus och stor uppmärksamhet.

Kulturskolan i kulturhuset: Se beskrivning ovan av lokaltyper. Kulturskolans företrädare tror själva att Kulturhuset troligen inte kommer vara platsen som man huvudsakligen går till för att repa, utan snarare att det är öppet och välkomnande att komma dit och hänga, pröva på, öva i större grupper och att ha framträdanden och uppvisningar.

UNGDOMSSATSNINGEN

Ungdomssatsningen Hisingen arbetar mot målgruppen 16-19 år. Verksamheten tillhör formellt Lundby, men har ansvar för hela Hisingen. Idag finns motsvarande 7,5 stycken heltidstjänster med fritidsledare i Lundby. Fyra inom ungdomssatsningen som ska täcka hela Hisingen samt 4 fältarbetare som arbetar i par. Ungdomssatsningen ska finns som en brygga mellan skolan och barnens fritid.

Har inget eget hus: Ungdomssatsningen i andra delar av Göteborg har egna hus där verksamheten bedrivs och där grupper kan boka rum och träffas regelbundet. Ungdomssatsningen Hisingen har inget hus,

IDENTITETER

Vilka identiteter, intressen och behov finns representerade bland kulturhusets potentiella brukare?

Sammanställning baserad på svaren vid workshop den 25 oktober 2018. Bilden kan inte tas som en representativ bild för alla boende i Lundby. Totalt beskrev deltagarna, utgående från sig själva, över 900 självskattade olika identiteter som i worskhopen tjänade som arbetsexempel på hur verskamheten med utgångspunkt från identiteter, behov och intressen hos stadsdelens invånare kan skräddarsy programminnehåll och funktioner för att träffa både breda och smala identitteter och behov hos målgrupper.

Foto: Kulturförvaltningen / Lars Jonsson. Utdrag från Kulturförvaltningens dialogprocesser kring kulturhus Backaplan 2016-2018.

utan bara ett rum på Mötesplats Lundby. Detta har både för- och nackdelar. Verkamheten tvingas att ta plats på olika ställen. Ur det perspektivet skall Kulturhuset bli en arena för Ungdomssatsningen.

Samarbeten och verksamheter: Ungdomssatsningen bedriver många olika typer av samarbeten och eftersträvar att utveckla nya samarbeten åt olika håll. Aktörer man har tätt samarbete med är BK Häcken, Frilagret och fritidsverksamheterna. Man samverkar även med skolorna i Lundby. Skolorna ser att den öppna fritidsverksamheten efter skoltid, som After School, gör stor nytta och tillför en lugnande inverkan och trygg punkt för många barn. Man har även samarbeten med kulturskolan, driver kulturcafé för mellanstadieelever på mötesplats Lundby.

After school ute på skolorna (Bjurslättsskolan, Tolered och Santosskolan) ger möjlighet att träffa mer blandade elevgrupper. Kan bland annat innebära fika och spel men även samtal kring olika teman som eleverna har fått önska (sex, kultur, musik). Bjurslätt arbetar med konceptet skolan mitt i byn, med inspiration från Malmö där skolan är öppen mot samhället. Det är ett sätt att skapa en bra relation i skolmiljön.

En annan aktivitet är spontanfotboll som Ungdomssatsningen arrangerar på fredagskvällar för att fånga ungdomar, främst killar, istället för att dessa ska behöva dra runt på stan. Ungdomssatsningen arbetar även med en politiskt beslutad satsning på ungdomsråd som håller på att startas upp. Inom aktiviteten MBU - Människan Bakom Uniformen - får ungdomar träffa brandmän, poliser med flera personal. Man får ansöka för att få vara med och det arrangeras som en utbildning. Efter utbildningen blir de deltagande ungdomarna MBU-ambassadörer som kan vara med och hjälpa till vid exempelvis filmfestivalen. Genom den uppsökande verksamheten Hikikomori[1] gör ungdomssatsninen hembesök hos barn och ungdomar som blivit hemmasittare och inte längre kommer till skolan.

1 Hikikomori (japanska) = att dra sig undan/den som drar sig undan.

Den öppna dansbanan på Backaplan: För att locka in fler tjejer i verksamheten, där andra delar domineras av killar, tog ungdomsatsningen initativ till den öppna dansbanan vid Kvillebäcken. Dansbanan var ett sätt att skapa en mötesplats för olika generationer där det kan uppstå bra möten mellan generationerna - det upplever man också att det har blivit. Dansbanan formades genom workshops med unga tjejer som fick vara med och skapa platsen och bestämma utformningen. Den processen resulterade bland annat i att man valde bort trappor och sittplatser runt omkring dansbanan - tjejerna ville inte känna sig utstirrade av publik utan kunna dansar för sin egen skull.

Målgrupper (brukare)

BARN

Behov och önskemål från gruppen barn har dokumenterats inom ramen för en serie dialoger och workshops 2016-2018 (se kapitel 5), följande sammanställning är i till övervägande del baserad på det underlaget, samt intervju med barnkultursamordnare.

Barn lägger inte samma saker i begreppet kultur som vuxna (ofta) gör. Det innebär att barnen i sina önskemål och idéer rör sig fritt från sådant som normalt förknippas med kultur - exempelvis utställningar, teatrar och bibliotek - men även inkluderar sådant som platser för lek, sport, äventyr och umgänge. En bra kulturplats för barn kan utifrån detta perspektiv vara en vardaglig plats att "bara vara på" - där barnen upplever trygghet och tillhörighet, men där det också finns en tillåtande atmosfär och ett brett och tillgängligt utbud av skapandeaktiviteter som man ägna sig åt både på egen hand och organiserat. För barn i grund- och förskoleålder är kreativt skapande, sång, byggande, pyssel, målande ofta en integrerad del av den vardagliga aktiviteteten både i organiserad form och genom lekar.

En upplevelse för ett barn behöver inte heller vara lika lång som den i regel behöver vara för en vuxen för att den skall kategoriseras som en upplevelse. Att gå till kulturhuset behöver inte vara en heldagsaktivitet, en vistelsetid på i 15-30 min kan vara tillräckligt.

Stöd för olika aktiviteter: Barn vill ha möjlighet att göra många olika typer av aktiviteter. Barn vill kunna ta del av andras skapande men även själv skapa och kunna växla mellan olika typer av aktivitet. Kulturmötesplatser för barn behöver därför både en bred kompetens hos personalen och tillgång till många olika typer av lokaler och ytor. Återkommande teman och önskemål:

- Rörelse och fysisk aktivitet (där man också kan få vara ljudlig).
- Digitala spel eller tillgång till dator.
- Brädspel, bra spelbord och platser att sitta på.
- Skapande och tillgång till oömma ytor med verkstäder och materialbaserat skapande, pyssel, teknik, matlagning.
- Scen där det kan vara teater, bio och där man som barn kan uppträda och underhålla andra.
- Lugna och tysta miljöer för att vila, studera och enskild läsning.
- Hängytor där man kan bara vara och hitta på saker.
- Bibliotek
- Fika och mat - måste vara så billigt att alla barn har råd.

Äventyrliga miljöer och teman: Barnen efterlyser miljöer som man kan leka och uppleva äventyr i genom rum som har inslag av natur, vatten, växter och djur och gestaltning efter olika teman (spionrum, istiden, rymden osv).

Egna rum och medskapande: Barn och unga önskar möjighet att ha tillgång till rum och platser där de kan arrangera och skapa själva, utan att styras av vuxenvärlden. För detta krävs flexibla oömma lokaler där barn kan ta plats och deras eget skapande kan synas i miljön.

Inflytande och demokrati: Det är viktigt att barn måste kunna komma med egna idéer och som tas på allvar. Det behövs en infrastruktur för att detta skall bli möjligt.[2]

Föränderlighet: Själva huset skall kunna utvecklas och förändras och byggas på över tid och som barn ska man kunna delta i det på samma villkor som övriga åldersgrupper.

Diversitet och inkludering: Miljöerna ska kännas hemma för alla. Barnen vill att miljön speglar olika kulturer, funktioner, språk, åldrar och bakgrunder. Alla ska känna sig välkomna; de som är små, unga och äldre. De som kan svenska och de som tillhör en kulturell minoritetsgrupp.

Trygghet och vuxennärvaro: Barnen önskar ett respektfullt bemötande och närvarande synlig personal för att uppleva trygghet. Att bli mottagen när man kommer är viktigt för att hitta rätt och känna sig hemma.

Tydlighet och regler: Det behöver vara tydligt vad som är tillåtet och otillåtet, man ska förstå vad man får göra och det ska vara konsekvent för att man ska känna sig hemma. Då vågar man också prova nya saker.

2 Från och med 2020 blir Barnkonventionen lag, vilket betyder att barnens möjlighet till medskapande måste tillgodoses för att verksamheten skall uppfylla lagkravet

Trivsam miljö: Miljöerna måste kännas fräscha, rena och vara tillgängliga. Det behöver särskilt finnas rena, fräscha och gratis toaletter som även är anpassade för barn. Det får inte kosta att vara i kulturhuset.

Utseende och utformning: Färg och material - kulturhuset skall sticka ut och genom sin arkitektur och sitt innehåll bidra till upplevelser, interaktion, lek, fantasi och kreativitet. Historia och olika kulturer får gärna synas i utformningen.

Ute och inne hänger samman: Utsidans betydelse betonas av många barn. Huset ska upplevas som en del av Backaplans kulturella identitet och konstnärliga gestalt. Bra koppling mellan inne och ute och kontakt med en park med vattenaktiviteter.

Entré och ingång: Det ska finnas ingångar på olika sidor så att det är lätt att ta sig in. Annorlunda fönster för att utifrån kunna se vad som händer i kulturhuset. Stor välkommenskylt utanför. Det kan spelas musik vid ingången för att göra kulturhuset mer välkomnande. Gärna livemusik, så ofta som möjligt.

UNGDOMAR

Behov för gruppen ungdomar har dokumenterats genom intervjuer med verksamhetsföreträdare för föreningsliv, familjecentralen Sannegårdshamnen, Kulturskolan samt Ungdomssatsningen Hisingen.

Ungdomars kontakt med kultur är omfattande men mycket varierad, det råder stora skillnader inom gruppen. Den största delen av ungdomars kulturkonsumtion sker idag via uppkopplade kanaler, där konsumeras film, musik, poddar, radio och spel.

Men all kultur kan inte komma den vägen. Att ta del av levande kulturupplevelser och att själv delta i skapande, sätta sitt avtryck och utveckla ansvarstagande i sitt närområde, är en mer traditionell form av kulturverksamhet som alltjämt fyller en demokratisk funktion och efterfrågas av ungdomsgruppen.

Denna form av kultur kommer gruppen ungdomar i kontakt med via i första hand offentliga kulturinstitutioner, skolorna, samt föreningslivet. De offentliga kulturinstitutioner med störst betydelse för att ge ungdomar tillgång till kultur är bibliotek, fritidsgårdar och fritidsverksamhet, kulturskolan, samt motionsanläggningar. Det arrangeras även ett flertal större kulturevenemang med ungdomar som en av målgrupperna varje år, exv. Hisingsfesivalen, jul i Lundby, torgdagar och folknykterhetens dag.

Ställen att hänga: Ungdomar i Lundby saknar och efterfrågar ställen utanför hemmet där de är välkomna att bara vara och "hänga" efter skoltid utan att det kostar och utan aktivitetskrav. Samtidigt är funktionen som renodlad fritidsgård - enbart för ungdomar - enligt flera respondenter inte nödvändigtvis rätt väg att gå. Istället eftersträvas att möta ungdomars intressen i sammanhang där de är blandade med andra grupper, exempelvis i ett kulturhus. Det ställer krav på en mycket aktiv närvaro av ungdomsledare och utbildad vuxen personal för att gruppen skall fungera i balans med övriga intressegrupper i kulturhuset. Frågan behöver hanteras väl och proaktivt för att inte bli ett problem som i slutändan resulterar i att gruppen ungdomar själva blir utestängda. Det måste här understrykas att så inte får ske. Ungdomar är en central målgrupp för kulturhuset.

Inkludering och tilltal: Ungdomar söker sig inte till ett kulturhus om de blir ifrågasatta och de inte upplever huset vara till för dem. Det

krävs tillhörighet och möjlighet att själva forma aktiviteter och miljön. Kulturhuset behöver därför ha en atmosfär och en öppenhet som inkluderar grupper som normalt inte känner sig välkomnade på kulturinstitutioner. Även detta kräver aktiva ungdomsledare på plats och personal som kan fungera som kulturbryggor mellan generationer, olika kulturformer och uttryckssätt.

ÄLDRE

Behov för gruppen äldre har dokumenterats genom tidigare dialoger och processer samt genom intervjuer med verksamhetsföreträdare för äldreomsorg och generationsöverskridande mötesplatser.

Attrahenter och repellenter: Vad som utgör attrahenter för äldre som rör sig i staden har kartlagts av Senior Göteborg genom enkäter och intervjuer. Några egenskaper framträder som särskilt betydelsefulla:

- Släta och jämn gångytor
- Sittplatser - tillgängliga och med armstöd och ryggstöd
- Tillgång till toaletter
- Dricksvattenfontäner
- Gröna miljöer

Gruppen äldre är även intresserade av att ha tillgång till vattenrummet, möjligheter till lämpliga fysiska aktiviteter, bra promenadstråk, utegym, boulebanor, dansbanor och lite lugnare platser med lugnare tempo samt åldersintegrerade mötesplatser.

Kvalitéer i miljön som efterfrågas är variation och omväxling i bebyggelse och stadsbild, natur med möjlighet att följa årstidernas växlingar och en ren och omhändertagen miljö

De främsta repellenterna är:

- Brist på sittplatser, frånvaro av släta stråk
- Mycket människor och mycket trafik

Sociala mötesplatser: Den kommunala kulturverksamheten riktad till äldre har mycket socialt fokus - att bryta ensamhet och att få hjälp att komma ut från hemmet. Samverkan med bibliotek och föreningsliv är viktig, att tillhandahålla sociala mötesplatser som träffpunkter, är centrala komponenter.

Kultur på äldreboenden: Det handlar också om att låta kulturen möta de äldre där de befinner sig. Genom Göteborgs stads verksamhet Speldags organiseras turnéer med artister (dans, musik, sång, teater och uppläsningar) som uppträder på äldreboenden, träffpunkter och vårdavdelningar. Därmed kommer kulturen till gruppen äldre när orken och fysiska förmågan att söka sig till kulturens platser avtagit.

Lokalbehov: En viktig mötesplats för gruppen äldre i Lundby idag är Granngårdens aula och föreningslokal på Bjurslättsskolan, en lokal med plats för 150 pers. Pensionärsföreningarna har nycklar och är där på dagtid och har olika aktiviteter, curling, pingis, dans, PRO-möten. I nuläget förvaltas inte Granngården av stadsdelen utan driften tagits över av Burslättsskolan. Framtiden för de arrangemang som fortfarande äger rum där är oviss. Om Granngården tappas försvinner en viktig resurs som behöver ersättas, exempelvis genom ett kulturhus. Då behövs en lokal av flexibelt slag, av typen multihall. I dagsläget råder det brist på lokaler som sväljer 150-200 personer med en flexibel utformning och platt golv som gör dem lämpliga för dans, curling (ej på is) och liknande aktiviteter.

Träffpunkter och generationsblandning: Idag är träffpunkterna en central mötesplats för äldre i Lundby (men öppna för alla) med en rik programverksamhet i samarbete med föreningar och bibliotek med flera aktörer. På träffpunkterna händer det något i princip varje dag, allt från gympa eller lära sig datorer till poesi och musik. Respondenter i intervjuerna tror dock inte att träffpunkterna kommer användas på samma sätt framöver, istället efterfrågas blandade platser som nyttjas av både unga och vuxna. Även grupperna själva efterfrågar lokala mötesplater som mer fungerar som delade vardagsrum som används av många grupper. Utgångspunkt bör tas mer i aktiviteter än från åldersgrupper. Att få till generationsöverbryggande möten är ett aktivt arbete från kommunens sida. En möjlighet är genom inköpta musik- och teaterföreställningar för förskolor där spelplatserna placeras på äldreboenden. Kombinationen fungerar särskilt bra när det är föreställningar med mycket musik. Förekommer också andra aktiviteter, exempelvis att elever kommer till äldreboenden och målar. I sammanhanget krävs kunnig personal som kan ta hand om barnens reaktioner på saker som de kanske inte förstår i mötet med de äldre samt de äldres intressen i själva aktiviteten och mötet med barnen.

Stöd för anhöriga: Anhörigkonsulenterna är en funktion som ger stöd stöd till anhöriga som vårdar och hjälper närstående, oavsett ålder. Anhöriga kan komma och prata eller exempelvis få massage. Finns behov av att ha ett Anhörigcentrum och det uttrycks önskemål om att detta är en funktion som hade kunnat ingå i ett kulturhus,

ATTRAHENTER FÖR TRE GRUPPER

BARN:

- Trygga miljöer och vuxna man känner igen
- Spännande äventyrsrum
- Mysiga och trivsamma platser
- Många roliga aktivitetsmöjligheter
- Kompisar

UNGDOMAR:

- Avgiftsfritt och öppet
- Inkluderande tilltal
- Ställen att hänga på

ÄLDRE:

- Släta och jämna gångytor
- Sittplatser
- Tillgång till toaletter
- Dricksvatten

ÖVERBRYGGANDE INTRESSEN

Hur kan personer, som i sin vardag befinner sig i olika grupper, ändå mötas? Delade ideniteter, behov och intressen kan utgöra bryggor mellan grupper.

Fem självskattade intresse/identitetsbilder från workshop 25 oktober. Fem olika personer med olika intressen, men några sammanlänkande dito, där samhällsfrågor, film och intresse för friluftsliv / motion är de främsta sammanfallande intressena i denna grupp.

" Lika viktigt som fysisk tillgänglighet är en utformning som tar hänsyn till kognitiva svårigheter."

exempelvis kopplat till ett rum för kontemplation och stillhet.

Locka de grupper som inte kommer: Seniorer med utländsk härkomst är en grupp som är svår att nå. Det krävs mycket tid och engagemang och ett aktivt relationsbyggande. De religiösa samfunden och föreningarna är två vägar relationsbyggandet behöver gå genom, finns det ett upplevt ägarskap och tillhörighet till en plats är trösklarna mycket lägre. Här kan det också finnas delar i byggnadens fysiska form och funktion som stärker tillgängligheten för grupper som inte kommer.

FUNKTIONSHINDRADE

Olika typer av funktionshinder innebär olika behov och krav på miljön för att det ska fungera att använda kulturhuset. Funktionshinder omfattar både fysiska och kognitiva dito - och tillgänglighet är därmed avgörande ur flera perspektiv.

Anpassade miljöer för kognitiva funktionshinder: Lika viktigt som fysisk tillgänglighet är en utformning som tar hänsyn till kognitiva svårigheter. Personer med kognitiva funktionshinder hör till de grupper som har störst behov av ett kulturhus att mötas i, men är också en grupp som fort upplever när en miljö är otillräckligt anpassad. Här behövs bland annat tydligt med information och områden i huset som är avskilda och brusfria. Det får inte vara för tätt och socialt intensivt överallt.

Unga vuxna med ADHD är en grupp som har behov av fler anpassade mötesplatser och forum då detta är något som saknas idag. Det är svårt att ta sig till olika ställen, kanske att man inte hittar eller att det är för stora forum. Många i gruppen kräver särskilda aktiviteter som de är bekväma med och känner sig trygga med för att kunna söka sig till och vara på en plats.. Detta kräver specialistkompetens vid utformning av lokal och ytor.

Kultur på boenden med särskild service: Göteborgs stad arbetar med att försöka ge boende på boenden med särskild service (BmSS) tilltång till kultur och medskapande genom olika verktyg, som husmöten. Har tidigare jobbat med mötesforum kring kultur för brukarna. Vill öka tillgängligheten för brukarna till olika sorters kultur, exempelvis genom att undersöka resvägen mellan lokala BmSS och tillgängliga kulturhus.

SCENER OCH SCENKONST

Scenlokaler: Det behövs fler större scenlokaler i stadsdelen. Aftonstjärnarn tar 200 personer, Aula Granngården Aula 150. Det är för små lokaler många kommersiellt gångbara scenarrangemang. Aulan i Mötesplats lundby är betydligt större - 800 platser, men det är något för stort. Behöver fler lokaler med 400-500 platser (biosittning). Går en gräns där scenstorleken och tillräckliga biytor behövs för att möjliggöra att ta emot större produktioner från exv. Riksteatern. Även antalet publikplatser måste vara tillräckligt många för att det ska löna sig att köpa in kvalitetsföreställningar. En scen på kulturhus Backaplan skulle ligga 5 - 7 minuter från Göteborgs Centralstation med kollektivtrafik, vilket gör att underlaget definitivt finns. Lämpligt minsta scendjup för större produktioner är 12 meter. Loger i anslutning till scenen är ett krav samt tillräcklig höjd för teknikriggen .

Scener för barnkultur: Har intresse av fler blackboxar och liknande lokaler med plats för 60-70 barn, men även för mindre grupper som 30 barn. Scenen i dessa fall får gärna vara i samma nivå som barnen eller endast en liten gradäng - inga upphöjda scener. Även upphöjda scener i spellokaler med plats för 100-150 personer är intressanta för barnkulturen. Positivt med scener som går att dela av.

Mutihallar: Lokaler som kan ställas om mellan olika användningar kan skapa en flexibilitet som ökar användbarheten. Multihallar efterfrågas av flera respondenter. Skjutbara gradänger, att det går att förlänga scenen, bra förvaring för stolar, möjlighetr att dela av salen med vikvägg samt bra tillgänglighetsanpassning är viktiga faktorer för bra multisalar.

Café och restaurang nära scen: I anslutning till större lokaler för scenkonst är restaurang och cafédelar en funktion som är i princip nödvändig för att få upp attraktiviteten för besökarna och göra lokalerna lämpliga för att genomföra aktiviteter som konferenser, samtal, föreläsningar, teater och musikaliska framträdanden. Serveringstillstånd på alkoholhaltiga drycker kan vara en attrahent för att dra grupper av vuxna, möjligt om restaurangverksamheten drivs av extern operatör.

"I anslutning till större lokaler för scenkonst är restaurang och cafédelar en funktion som är i princip nödvändig."

FÖRENINGSLIV

Föreningslivet befinner sig idag i ett skifte i flera riktningar samtidigt. Dels i riktning mot mer kortvariga och tillfälliga engagemang, lösa strukturer och fokus på enskilda frågor eller projekt. Dels i riktning mot ett ökat socialt ansvarstagande, där föreningarna tar ett bredare långsiktigt socialt ansvar, utgående från sin kärnverksamhet.

Sett till båda dessa trender ses ett kulturhus i intervjuer och dialoger som en värdefull potentiell arena både för tillfälliga grupperingar och för föreningar som bedriver mer permanenta och långsiktiga verksamheter.

Föreningarna utgör även en komponent i det lokala demokratiarbetet i Lundby, och ofta en utgångspunkt för att hitta engagerade deltagare från civilsamhället i demokratiprocesser.

Lokalbehov: Föreningslivet i Lundby har enligt respondenterna brist på lokaler. Föreningarna behöver ha tillgång till kulturhuset både som ett ställe att vara på med regelbunden verksamhet, som hyresgäster, men även för att kunna använda lokalerna för att genomföra kortvariga engångsarrangemang av olika slag, 2-3 gånger per termin.

En typ av lokal som efterfrågas av ungdomsföreningar är *billiga eller gratis projektrum* som man kan boka och använda utan krav på föreningsstrukturer och verksamhet, krav som kan bli repellenter för en del grupper. Låga lokalhyror är generellt en extremt stark attrahent för föreningar.

Föreningar och värdskap: Föreningar och sammanslutningar behöver tas emot på ett bra sätt för att hitta in i den infrastruktur som huset kan erbjuda. Respondenterna uttalar också att föreningslivet själva skulle kunna ta ett visst värdskap för kulturhuset.

Samutnyttjande: Samutnyttjande av lokaler mellan föreningar och mellan föreningslivet och andra aktörer, exv. kultuskolan och biblioteket, ses som mycket positivt och ett bra sätt att minska kostnaderna för föreningarna samtidigt som aktiviteten ökar i lokalerna. Att samla många funktioner till en plats underlättar brukandet av funktionerna.

Förvaringsmöjligheter för föreningar: För de föreningsverksamheter som regelbundet nyttjar kulturhuset är det en attrahent om det kan finnas förråd där föreningar kan ha sina saker förvarade. Så fungerar det på träffpunkterna.

Stöd till föreningar: Det händer att föreningar kommer med idéer som de inte har tid eller resurser att genomföra själva, det kan då istället resultera i samverkansproduktioner mellan föreningen och staden. Föreningar har aldrig samma förutsättningar som tjänstepersoner. Möjligheten för kommunen att ge stöd i samverkansprojekt med föreningar behöver däröfr finnas och samverkan med föreningslivet behöver ses som ett komplement och stöd för kärnverksamheten. Goda förutsättningar för detta kan skapas genom kulturhusets design - tex genom lås och larmsystem som möjliggör för föreningar att nyttja huset på flexibla tider.

"Ofta finns det idéer men inte några lokaler."

DEL 2

Mötesplatsanalys

Kulturhus Backaplan

9

Kulturhus Backaplan i interstrukturen

Kulturhus Backaplan kan tillföra en idag saknad överbryggande mötesplats, som knyter samman interstrukturen inom Lundby, samt Lundby med staden som helhet och som samlar olika grupper i ett gemensamt rum präglat av en bredd av kulturella aktiviteter.

Interstrukturkartläggningen (kapitel 6-8) identifierade ett stort behov av att i flera avseenden utveckla interstrukturen för kulturmötesplatser i Lundby. Stadsdelen präglas av en geografisk och social uppdelning och det råder brist på överbryggande mötesplatser. Olika grupper vistas på olika ställen. De viktigaste kulturella mötesplatserna har en låg synlighet i det offentliga rummet.

Kulturhusets funktion i interstrukturen

Vilken sorts kulturhus kan göra skillnad i detta landskap?

För att minska avståndet mellan interstrukturens delar behövs det fler sammankopplande *noder, arenor och portaler* - mötesplatser som länkar samman inte bara individer utan också kopplar samman aktörer, grupper och olika mötesplatser med varandra.

För att ge olika grupper i stadsdelen en vardaglig kontakt med varandra behövs det *öppna, attraktiva, tillgängliga, centralt belägna och synliga* mötesplatser till vilka många olika demografiska identiteter och intressen upplever ett delägarskap och tillhörighet.

Detta är sålunda roller som ett Kulturhus vid Hjalmar Brantingplatsen behöver fylla om det ska bidra till att länka samman stadsdelen och stärka kulturinterstrukturen. Det centrala läget vid knutpunkt Hjalmar ger mycket goda grundförutsättningar för det - förutsättningarna behöver användas till det yttersta genom husets utformning och programmering.

I det följande beskrivs innebörden av Kulturhus Backaplan som överbryggande mötesplats, nod, portal, arena samt sammanbindande mötesplats. Avslutningsvis gör vi också en ansats till att summera detta till en mötesplatsvision, samlad under ett stort tak.

ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATS

Öppna offentliga platser som ingår i samhällets gemensamma infrastruktur fyller en annan funktion än vad de platser som drivs av enskilda aktörer kan göra. Ett Kulturhus är till skillnad från andra kulturmötesplatser inte avgränsat till specifika demografiska grupper eller fokuserat enbart på några specifika intressen. Tvärtom kan det utifrån sitt allmännyttiga uppdrag aktivt tillföra attrahenter för att locka olika grupper att ta del av ett gemensamt sammanhang. Det ger kulturhuset en överbryggande potential som andra kulturmötesplatser saknar. Kulturhuset kan vara den gemensamma neutrala arenan för vardagligt samspel.

- *Kulturhuset bör utformas för att skapa förutsättningar för fler* ÖVERBRYGGANDE MÖTEN *i vardagen mellan grupper som annars har begränsad kontakt med varandra.*

" Kulturhuset kan utifrån sitt allmännyttiga uppdrag aktivt tillföra attrahenter för att locka olika grupper att ta del av ett gemensamt sammanhang. Det ger kulturhuset en överbryggande potential som andra kulturmötesplatser saknar."

DEN SAKNADE MITTPUNKTEN

Kulturens mötesplatser i Lundby är idag huvudsakligen koncentrerade till sex kluster. Backaplan och Halmar Brantingplatsen ligger kommunikationsmässigt mitt i den stratgeiska knutpunkten melan delarna och är geografiskt beläget i mitten mellan Kvillebäcken, Ringön och Frihamnen. Detta är det givna läget för för en kulturmötesplats som både kan utgöra en ny kulturnod i stadsdelen och i staden i stort.

Kulturhuset hamnar på gränsen mellan de norra och södra delarna av Lundby, och kan genom sitt innehåll bidra till en ökad kontakt med fri kultur för de norra delarna av stadsdelen, samtidigt som det stärker kontakten med den kommunala kulturinfrastrukturen för de södra delarna.

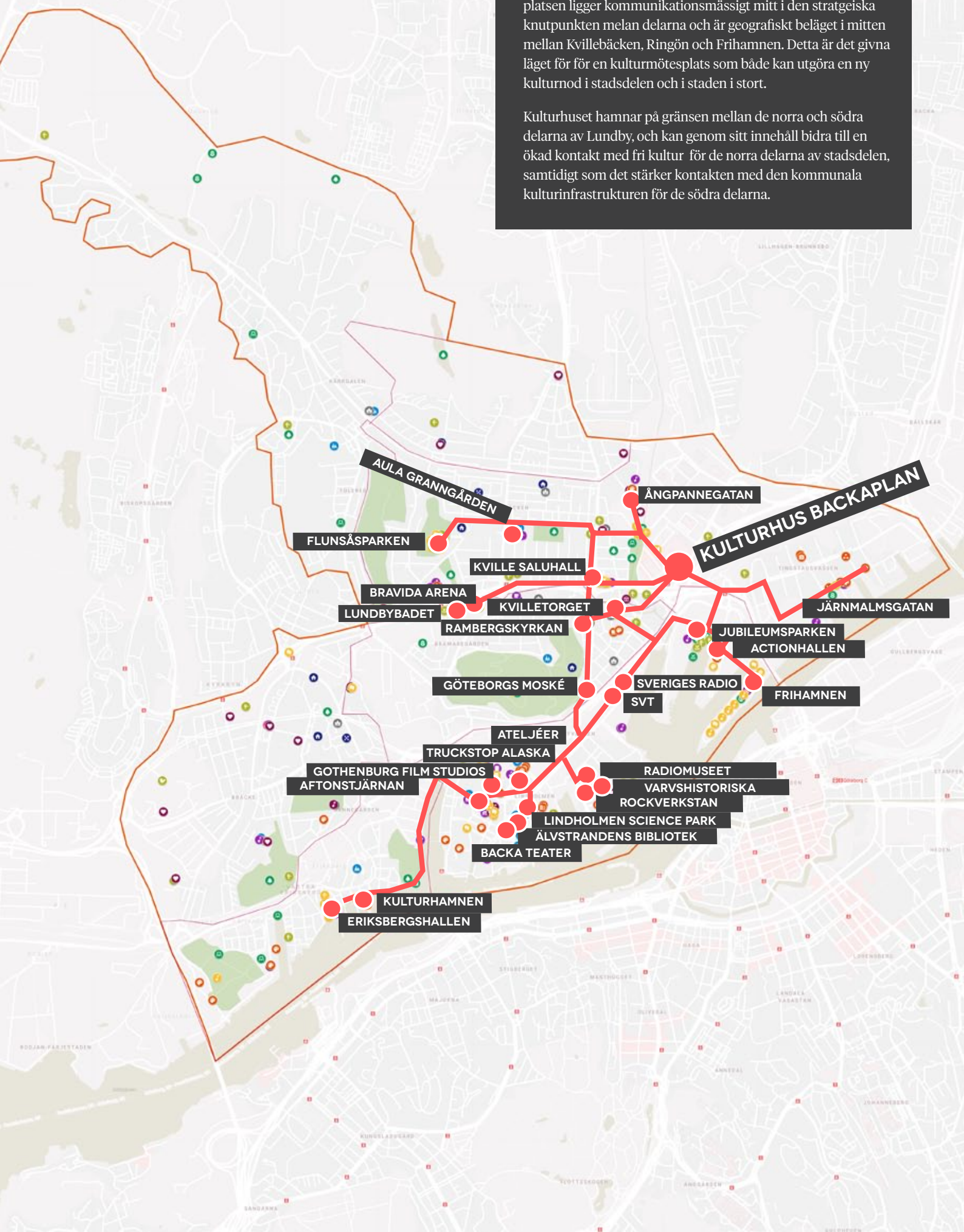

NOD

Befintliga kulturmötesplatser i Lundby är med några undantag inte lokaliserade till stadsdelens knutpunkter, huvudstråk och viktigaste offentliga platser. Det innebär att kulturbesökarna i hög grad både behöver ha kännedom om platserna och bedriva ett aktivt uppsökande, det höjer trösklarna till att ta del av kulturen.

- *Den kulturella interstrukturen behöver lättillgängliga* NODER *som man kan halka in på. Kulturhuset bör därför placeras maximalt centralt vid en knutpunkt och utformas som en väl synlig del av det offentliga rummet på platse. Genom tillgänglighet och synlighet kan kulturhuset inspirera och inbjuda till spontana besök och synliggöra den pågående kulturverksamheten.*

PORTAL

Det råder i Lundby en brist på PORTALER, dvs platser som utgör ingångar till andra mötesplatser. Portaler kan genom sin funktion bidra till att kraftigt stärka omgivande och befintlig interstruktur och att stärka de interstrukturella kopplingarna. De portaler som finns i stadsdelen kan stärkas i sin funktion genom en samlokalisering till ett bättre kommunikationsläge i kulturhuset.

- *Kulturhuset bör utformas för att kunna samverka med och lyfta olika kulturaktörer i stadsdelen och skapa förutsättningar för dessa att synas och ta plats i kulturhuset. Samt verka för möten mellan lokal konst och kultur och den nationella och internationella arenan.*

ARENA

Det saknas i Lundby breda platser som kan fungera som arenor för kulturlivet, scener av olika slag där professionella och ideella aktörer kan ta plats med eget skapande och görande. Ett kulturhus kan på ett unikt vis fylla en funktion som en en flexibel och tillåtande ARENA.

- *Kulturhuset bör innehålla funktioner och rum som gör det möjligt för fria kulturlivet, föreningar och andra kulturaktörer att ta plats med egna aktiviteter, evenemang och verksamhet.*

SAMMANBINDANDE MÖTESPLATS

Även förutsättningarna för sammanbindande möten – som stärker det sociala kapitalet inom grupper - behöver utvecklas i Lundby. Sammanbindande möten är viktiga både för individers och gruppers identitet och funktionsförmåga. Inom kulturhuset kan denna typ av möten med likasinnade ske i ett sammanhang där det samtidigt finns en direkt rumslig närhet till andra grupper.

- *Kulturhuset bör utformas med hänsyn till olika gruppers behov av avskilda och stundtals specifikt anpassade och riktade mötesplatser; verksamheter, rum och funktioner*

" Det råder i Lundby en brist på portaler, dvs platser som utgör ingångar till andra mötesplatser. Portaler kan genom sin funktion bidra till att kraftigt stärka omgivande och befintlig interstruktur och att stärka de interstrukturella kopplingarna. "

EN KOSMOPOLITISK BALDAKIN

En "överbryggande mötesplats" är alltså vår småtorra benämning på en mötesplats med en specifik typ av funktion i interstrukturen som är sammanlänkande *mellan* olika grupper.

Men skulle man kunna förstå och beskriva en sådan plats i mer symboliska och visionära ordalag? Vi har låtit oss inspireras av ett begrepp från den amerikanske sociologen Elijah Andersson, som använder uttrycket "kosmopolitiska baldakiner" (cosmopolitan canopies) för att beskriva en särskild sorts offentliga rum där olika samhällsgrupper vistas bredvid varandra i fredligt sampsel och lär sig att dela ett rum med varandra.

Vi menar att Kulturhus Backaplans roll i interstrukturen kan förstås just som en sådan möjlig kosmopolitisk baldakin för Lundby - och kanske hela Göteborg. En överbryggande mötesplats med ett stort brett tak som håller regnet ute och samlar hög som låg, stor som liten i samma rum.

svt

1. KULTURHUSETS SOCIALA FUNKTION

VILKA TYPER AV MÖTEN SKA KULTURHUSET UNDERSTÖDJA?

RIKTNING:

SAMMANBINDANDE

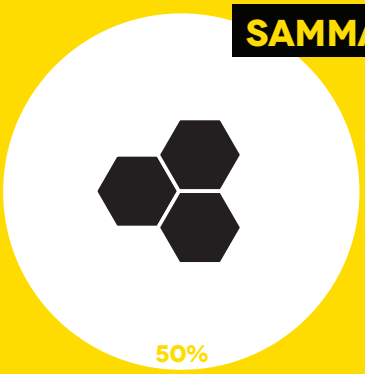

Möten som stärker det sociala kapitalet och relationerna *inom* grupper i Lundby. En mötesplats för äldre som spelar schack med andra äldre, för musiker som repar med andra musiker, för ungdomar som har en plats för att umågs med kompisar.

ÖVERBRYGGANDE

Möten som stärker det sociala kapitalet, relationer och tillit *mellan* grupper i Lundby. En mötesplats för nyanlända kvinnor som har språkcafé med svensktalande ungdomar, för kulturskoleaktörer som steppar för direktörer.

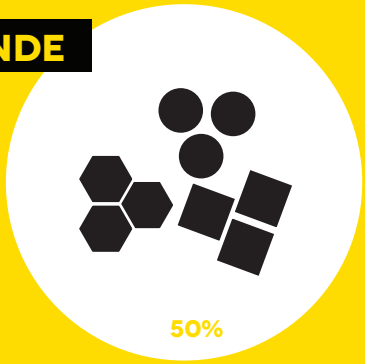

INTERAKTIONSFORM:

SOCIALISATION

Möten där deltagarna vistas i vardagliga gemensamma rum, utför sina egna aktiviteter parallellt med varandra och blir synliga för varandra.

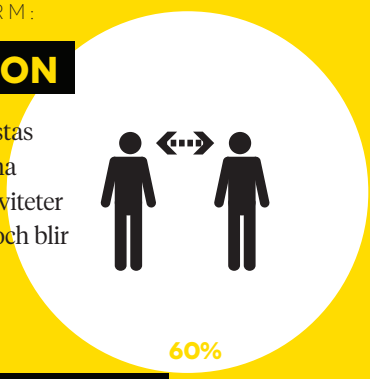

RELATIONER

Möten där deltagarna pratar, lyssnar, lär känna varandras namn och utvecklar personliga relationer till varandra.

SYNERGIER

Möten där deltagarna arbetar och skapar tillsammans, gemensamt formar kulturella uttryck, utforskar, formulerar, gör.

2. VILKEN FUNKTION SKA KULTURHUS BACKAPLAN FYLLA I INTERSTRUKTUREN?

ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATS

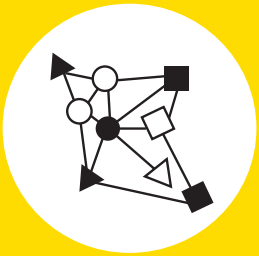

Den överbryggande samspelsplatsen för vardagliga socialisationsmöten mellan olika grupper i staden.

- Ökar tätheten i interstrukturen
- Attraherar olika grupper
- En trygg och tillitsskapande plats

NOD

Noden som kopplar ihop och utvecklar relationer och synergier mellan mötesplatser och aktörer i kultursektorn i Lundby.

- Kortar avstånden

ARENA

Kulturhuset möjiggör andra mötesplatser genom att vara en arena för planerade, spontana, offentliga och oberoende kulturella aktiviteter och aktörer.

- En resurs och en infrastruktur
- En motor i kultur- och föreningslivet

PORTAL

Portalen till kultursektorn i lundby för förstagångsbesökaren, gästen, den vilsne, den nyfikne:

- Synlig och lättillgänglig
- Där man hittar rätt
- Där man ser vad som finns
- Där man inspireras

EN KOSMOPOLITISK BALDAKIN

– EN ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATS

MED ETT STORT BRETT TAK
SOM HÅLLER REGNET UTE
OCH SAMLAR HÖG SOM LÅG,
STOR SOM LITEN
I SAMMA RUM.

10

Strategier för utformning och innehåll

Hur kan kulturhuset utformas för att möjliggöra och stimulera de överbryggande möten som beskrivs i föregående kapitel? I detta kapitel beskrivs de strategier som kan tillämpas för att skapa ett kulturhus som stärker interstrukturen.

Vilka grupper som i realiteten kommer att söka sig till och använda sig av kulturhus Backaplan styrs både av innehållet i kulturhusets programverksamhet, vilka funktioner som lokaliseras till huset, attityder och profilering samt organisation och utformning.

Att locka olika grupper, att hålla kvar grupper i huset och att generera värdeskapande möten mellan dessa - det är kärnan i kulturhuset som överbryggande mötesplats.

För att uppnå detta måste kulturhuset förmå göra två saker:

1. Attrahera och kvarhålla eftersträvade grupper
2. Möjliggöra och generera värdeskapande möten

För att mötena ska vara överbryggande måste kulturhuset dessutom ha en gränsöverskridande attraktion - det måste ha attrahenter som appellerar brett till "alla" samhällsgrupper och till många olika intresse. Ska kulturhuset utöver det fungera överbryggande mellan vissa specifika grupper måste det dessutom attrahera just dessa grupper till sammanhang där de kan interagera med varandra. Det kan ske genom permanenta funktioner och fysiska egenskaper i huset eller genom evenemang vid vissa tillfällen.

De strategier och förslag som presenteras i detta kapitel utgör en summering av, och ett försök till svar på, de behov och problem som identifierats i interstrukturkartläggningen, samt synpunkter och önskemål inhämtade i tidigare dialoger och deltagandeprocesser. Detta kompletteras med metoder och perspektiv från den mötesplatsmetodik som beskrivs utförligare i kapitel 3.

Kapitlet är uppdelat på fem avdelningar, som var och en representerar en dimension av kritiska frågor som i tur och ordning behöver hanteras och behandlas i programfasen för kulturhusets utformning.

- **Aktiviteter:** Utgångspunkten är "vad ska man kunna göra i kulturhuset?" (Vilka aktiviteter måste kunna ta plats och äga rum i huset för att generera eftersträvade sociala värden?)
- **Funktioner:** Innehållsfunktioner och verksamheter (Vilka innehållsfunktioner och verksamheter i kulturhuset kan möjliggöra de eftersträvade aktiviteterna?)
- **Organisation:** Regler, bemanning, styrning. Hur behöver kulturhusets organisation och styrning fungera? Hur inkluderas brukare i utformningen?
- **Attityder:** Hur ska kulturhuset förhålla sig och bemöta till sina användare och besökare?
- **Fysisk utformning:** Form och disposition och rumsliga kvalitéer för både insida och utsida.

ETT KULTURHUS SOM STIMULERAR MÖTEN – EN FORMEL ATT JOBBA EFTER

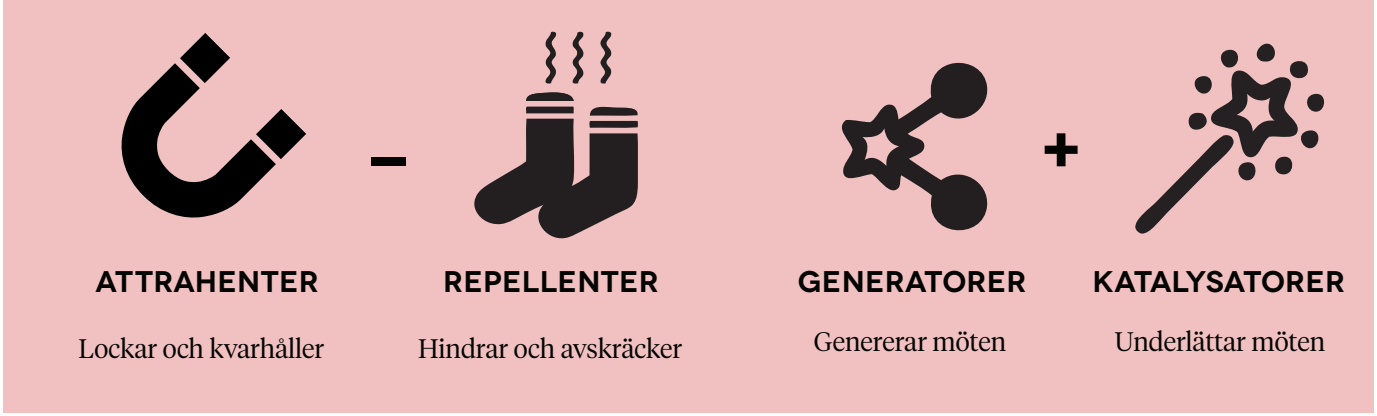

LÄNKAR PÅ EN KEDJA

För att inte tappas bort behöver frågor som attityder, organisation,aktiviteter, funktionoer och fysisk form hanteras i programfasen för kulturhuset. Om någon av dimensionerna inte hanteras på ett bra sätt, om det blir "stopp längs linjen", kommer kulturhuset inte nå hela vägen fram.

FYSISKA STRUKTURER

FYSISK FORM

Hur behöver huset disponeras fysiskt och rumsligt för att möjliggöra eftersträvade aktiviteter och funktioner och understödja organisation och attityder?

SOCIALA STRUKTURER:

ATTITYDER

Hur ska kulturhuset förhålla sig och bemöta till sina användare och besökare?

BYTE TILL RÖD LINJE

SOCIALA STRUKTURER:

ORGANISATION

Hur behöver kulturhuset fungera organisatoriskt för att möjliggöra detta? Hur inkluderas brukare i utformningen?

FUNKTIONER

Vilka innehållsfunktioner och verksamheter i kulturhuset kan möjliggöra de eftersträvade aktiviteterna?

AKTIVITETER

Vilka aktiviteter (möten) måste kunna ta plats och äga rum i huset, för att att generera eftersträvade sociala värden?

VÄRDEN

Vilka **sociala värden** ska huset skapa? (föregående kapitel).

UNDERLAG

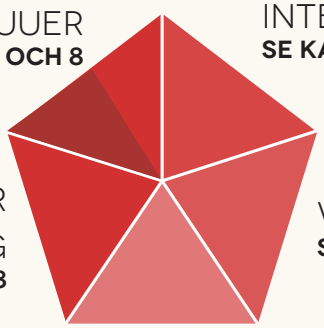

INTERVJUER
SE KAPITEL 4 OCH 8

INTERSTRUKTURKARTLÄGGNING
SE KAPITEL 6 OCH 7

TIDIGARE DIALOGER OCH UNDERLAG
SE KAPITEL 5 OCH 8

WORKSHOP
SE KAPITEL 4 OCH 8

MÖTESPLATSMETODIK
SE KAPITEL 3

Aktiviteter

Vilka aktiviteter som ska kunna ta plats och äga rum i kulturhus Backaplan bildar utgångpsunkt för vilka *funktioner* huset behöver innehålla, vilka typer av rum som då behöver finnas och hur rummen behöver vara placerade och relaterade i förhållande till varandra.

ETT AKTIVITETSBASERAT KULTURHUS

Att närma sig kulturhuset med ett aktivitetsbaserat förhållningssätt innebär att de olika aktivitetstyperna utgör utgångspunkt för form och innehåll och att såväl verksamheter som ytor anpassas efter vad brukare vill kunna göra i kulturhuset. Kulturhuset skall understödja en bredd av aktiviteter oaktat gränser mellan verksamheter, aktörer och funktioner.

Det aktivitetsbaserade förhållningssättet kan användas som vägledning för programmering av byggnaden från grunden och uppåt.

I praktiken kan det innebära att gränserna mellan funktioner som utställningshall, bibliotek, café, mötes- och föreningslokaler, verkstäder, multihall med mera inte görs särskilt tydliga - istället betonas och underlättas en kontinuerlig funktionsdelning mellan husets olika delar. Det förutsätter en organisation med en flexibel struktur för att hantera finansiering och bokning av lokaler mm.

Ju större bredd av aktiviteter kulturhuset förmår härbärgera, desto större bredd av grupper kan nås och fler *olika typer* av möten kan genereras. Ett interaktionsstimulerande och överbryggande kulturhus behöver därför ge plats både för en blandning av regelbunden verksamhet och ett myller av initativ från olika håll, aktörer och grupper. Aktiviteter behöver kunna inrymma både det schemalagda och organiserade och det oplanerade och stökiga. Bredden i aktiviteter med motstridiga behov ställer stora krav på den fysiska utformningen av lokalerna, såväl som på organisation och attityder för att inte resultera i olägenheter och konflikter.

TRE TYPER AV AKTIVITETER

En (av flera möjliga) indelningar av aktivitetstyper särskiljer aktiviteter vi utför därför att vi måste, aktiviteter vi utför därför att vi själva vill och aktiviteter vi utför för att andra gör dom.

De nödvändiga aktiviteterna är en motor för socialisation och överbryggande möten och utgör en "stomme" som valbara och sociala aktiviteter kan adderas till. Det är därför bra att utgå från de nödvändiga aktiviteterna.

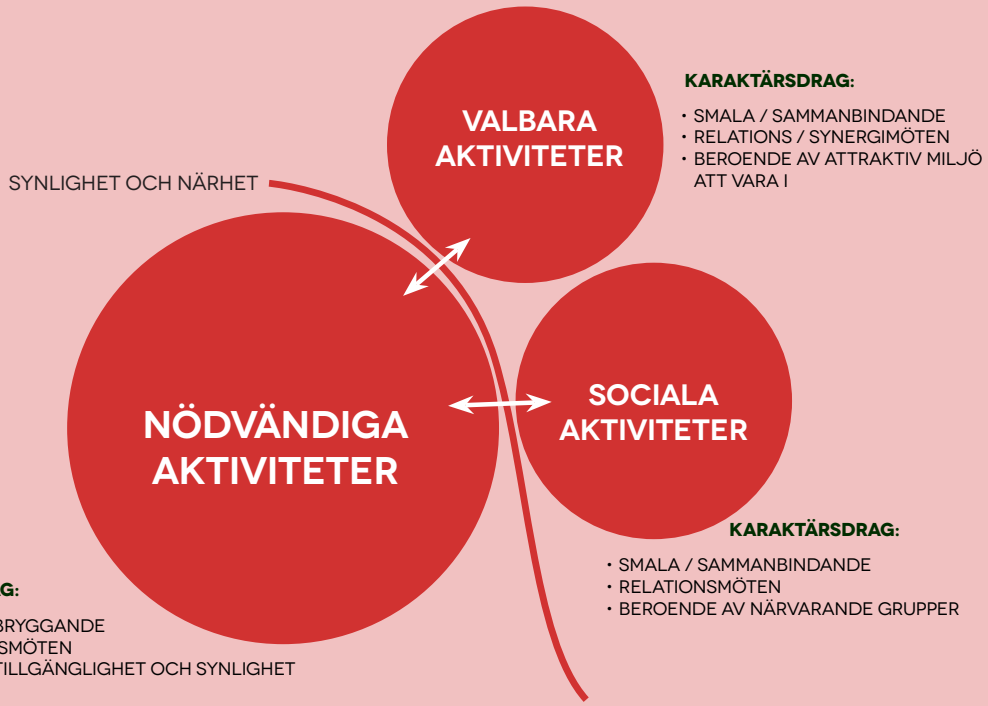

AKTIVITETER

Ett klassiskt ordmoln kan vara ett sätt att försöka fånga in bredden av önskade och möjliga aktiviteter i kulturhuset så som dessa beskrivs av deltagarna vid workshop den 25 oktober 2018.

Funktioner

Vilka funktioner som bör och kan inrymmas och inkluderas i Kulturhus Backaplan är en fråga med många överväganden och dimensioner. Faktorer av betydelse är ekonomi, förvaltnings- och driftsformer, verksamhetsuppdrag och så vidare. Perspektivet i detta sammanhang är dock mer ensidigt: Vi fokuserar på kulturhuset som mötesplats.

HUR STORT BEHÖVER KULTURHUSET VARA?

Kommunfullmäktige har beslutat om ett stadsgemensamt kulturhus vid Backaplan, finansierat inom ett resursnämnsuppdrag, omfattande 4000 kvadratmeter lokalarea.

Att ta den siffran som yttre ram för hela kulturhuskvarterets innehåll riskerar enligt vår analys att resultera i en suboptimerad användning av platsen och det unikt goda läget i staden. Utgångspunkten här är därför inte en fixerad storlek utan den uttryckta målsättningen att kulturhuset *i största möjliga mån skall bli en attraktiv och överbryggande mötesplats i staden.*

ETT KVARTER – FLERA AKTÖRER?

Det krävs en målmedveten samverkan och öppenhet mellan aktörer med olika roller och olika uppdrag. Men om samverkan kan lösas - då kan kulturhuset sammanföra funktioner från olika huvudmän till ett tätt kulturkvarter med stärkt attraktionskraft som ger ökad nytta både för användare/besökare och för aktörerna. En förutsättning är att de andra funktionerna är av en karaktär som ger synergier med kulturhusets innehåll.

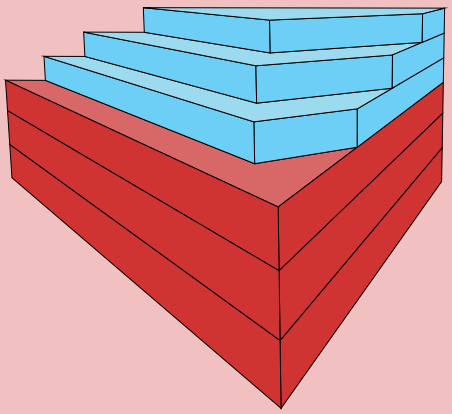

Vi har jämfört *bredden av attrahenter* och den *överbryggande potentialen* för ett kulturhus innehållande de funktioner som tidigare beskrivits för 4000 kvadratmeter, med de ytterligare funktioner som under denna utredning identifierats som potentiella starka överbryggande mötesplatser. Resultatet indikerar att det ur ett mötesplatsperspektiv vore värdeskapande att tillföra ytterligare ett antal funktioner runt kärnan. Såväl platsen som läget i staden medger ett större (högre) hus än 4000 kvm lokalareaa.

Vägledande för de funktioner som beskrivs i det följande är alltså helt och hållet *deras förmåga att komplettera interstrukturen och att generera värdeskapande överbryggande möten* som gör kulturhuset till en bred angelägenhet och attrahent för alla målgrupper och aktörer i Lundby och Göteborg.

Utifrån ovan beskrivna fokus följer att vi har vår uppmärksamhet riktad mot funktioner som bör ingå i kulturhusets byggnad oaktat huvudmannaskap eller styrning av respektive funktion. Alla kritiska genomförandefrågor behöver lösas genom en god samverkan mellan aktörer i kommande arbete. Staden behöver ta ansvar för att få en sådan samverkan till stånd för att de eftersträvade värdena ska kunna tillskapas i huset och kulturhuset ska kunna realisera den överbryggande potential som det goda läget både möjliggör och påkallar.

Totalt summerar ytan, med de interaktionsbefrämjande funktioner vi identifierat och beskriver, till omkring 7000 kvadratmeter lokalarea. Även i detta avseende behöver staden genom god och kreativ samverkan skapa förutsättningar för andra aktörer - offentliga, privata och från civilsamhället, att medverka i att skapa och förvalta de överskjutande ytor som inte har finansering beslutad via stadsgemensamma resurser.

Nu till funktionerna. I den följande framställningen beskrivs var och en av de föreslagna funktionerna mer utförligt. Flera återkommande begrepp har en exakt innebörd inom mötesplatsmetodik. För att inte missa vad som specifikt åsyftas med ord som *generatorer, synergimöten, arenor* med flera, rekommenderas först en läsning av kapitel 3.

FUNKTIONER

Föreslagna funktioner i Kulturhus Backaplan som bidrar till att komplettera den befintliga interstrukturen, attraherar breda grupper och kan generera värdeskapande överbryggande möten.

TILLÄGG BEROENDE AV EXTERN SAMVERKAN:

SAMVERKANSBEROENDE:

- Ligger utanför det kommunala uppdraget.
- Ökar dragningskraften för övriga funktioner i huset.
- Stärker potentialen till överbryggande möten och arenafunktionen.
- Värde av att samla i samma hus.

?	
?	
STADSDELSVÄXTHUS (PÅ TAKPLAN)	1600 M²
"KULTURMOTION"	320 M²
RESTAURANG	160 M²
CAFÉ	
REFLEKTIONS- OCH CEREMONIRUM	60 M²

TILLÄGG FRÅN STADSDEL OCH FÖRVALTNINGAR

STADSDELSSATSNING:

- Tillför attrahenter för andra grupper än de som i första hand söker sig till ett kulturhus.
- Kan möjliggöra att tillgodose några SDF-uppdrag på samma plats.
- Gör kulturhuset till en vardaglig destination för fler, inte bara en sällanplats.

ÖPPET KÖK	200 M²
MEDBORGARKONTOR	100 M²
FRITIDSYTA	200 M²
PROJEKTKONTOR	200 M²
FÖRENINGSTORG	200 M²

KOMMUNGEMENSAM KÄRNA

KOMMUNGEMENSAMT ÅTAGANDE:

- Storleksramar redan fastställda.
- Fokus på "traditionella" kulturfunktioner.
- Uppnår enligt vår bedömning ej "kritisk bredd" och attraktionskraft för att täcka brister i interstrukturen och utgöra en bred arena och portal.

ATRIUM, FOAJÉ, ENTRÉ MED SCEN OCH UTSTÄLLNINGSYTA	400 M²
REPLOKALER	250 M²
STUDIO / BLACK BOX	160 M²
SCEN / MULTIHALL	1000 M²
VERKSTÄDER	125 M²
UTSTÄLLNINGSHALL	200 M²
BIBLIOTEK	2000 M²

Kärnfunktioner

ENTRÉ, FOAJÉ, ATRIUM [KÄRNA]
Entrérummet är den bredaste funktionen i kulturhuset - byggnadens gemensamma "gata". Entré, foajé och atrium behöver i likhet med en bra gata också ses som mer än enbart en passage till husets olika verksamheter, det är ett delat socialt rum, om det gestaltas väl också platsen där kulturhusets karaktär av ett *gemensamt vardagsrum* kan upplevas tydligast.

I kraft av att vara knutpunkten för rörelser i huset samt portalen som leder in från utsidan till de olika mötesplatserna är det också kulturhusets viktigaste plats.

Genom entrén passerar alla kulturhusets besökare. Här behöver även förstagångsbesökaren snabbt kunna fångas av *kulturhusets känsla* och få en bild av vad som händer i huset - även inom de delar av kulturhuset som omfattar andra verksamheter än den man själv kanske är påväg till.

I synnerhet grupper som inte sedan tidigare är aktiva kulturanvändare behöver *lockas* in i foajén, även utan att behöva ha för avsikt att göra något särskilt i kulturhuset. Detta kan ske genom en kombination av *många generella attrahenter* (med bred attraktionskraft). Generella attrahenter i en entré kan vara:

- Café (billigt, öppet, välkomnande)
- Väntyta (lättillgänglig, trygg, kravlös, väderskyddad, tempererad)
- Sittplatser (bekväma, lätta att hitta, av många olika slag)
- "Lägereld" (trygghetsskapande punkt som kan vara en verklig eld, rinnande vatten, en damm, engagerade konstverk)
- Information (tv-skärmar, anslagstavla, skyltar, bemannad disk)
- Medborgarkontor (bemannad samhällsservice)
- Toaletter (gratis, fräscha, lätta att hitta)
- Andra användare (blandade grupper för identifikation, pågående aktiviteter av olika slag, både aktiva och passiva)
- Synliga värdar (aktiva värdar i rummet, ej permanent "gömda" bakom kontorsvägg)

För att fungera som mötesplats behöver entrén kunna ge plats för olika slags aktiviteter och både möjliggöra och inbjuda till att stanna kvar och uppehålla sig i entrérummet och att göra spontana besök. Trösklarna och spärrarna för att gå in behöver vara låga, både fysiskt och socialt. Det senare innebär att olika former av sociala repellenter behöver uppmärksammas och undvikas (se under *attityder*). Här krävs ett ständigt arbete: för vissa grupper är sådana repellenter automatiskt associerade med en offentlig institution och platser där många människor rör sig, för andra grupper är repellenter förknippade med alltför dominerande närvaro av andra specifika grupper.

Entrén är platsen där det skapande och medskapande som pågår i kulturhuset bäst kan synliggöras för flest besökare på. Några verktyg för att åstadkomma detta kan vara öppna utställningar, öppen scen, uppträdanden och annan pågående synlig verksamhet. Detta är också funktioner som utgör generatorer, som kan alstra interaktion i rummet och kan etablera upplevelsen av delägarskap.

En utställningsyta kan ge plats för korta utställningar, från Kulturskolan men även fria kulturutövare.

En låg öppen scen i marknivå är en funktion som efterfrågats och en sådan kan med fördel integreras i foajérummet. En öppen scen i ett utrymme där man ändå passerar kräver inte samma aktiva ställningstagande att "besöka kulturen" som en studio eller konsertsal gör. Trappor till plan 2 kan dubbelnyttjas som läktare. Ett förslag som har lyfts är en inomhusfilial till den öppna dansbanan vid Kvillebäcken.

Vid integrering av en öppen scen behöver akustiken i entrérummet ägnas stor uppmärksamhet för att möjliggöra musik och aktiviteer på scenen som inte stör ut all annan verksamhet.

YTOR MED KONCENTRATIONER AV GENERELLA ATTRAHENTER

1. **PÅ TAKPLAN** – För att ge många anledning att söka sig hela vägen upp genom huset.
2. **I ATRIUM OCH FOAJÉ** - För att ge grupper i huset anledning att söka sig från delfunktioner ut till gemensamma utrymmen.
3. **PÅ MARKPLAN, MOT GATA** - för att locka till spontana besök och sänka trösklarna att gå in i huset.

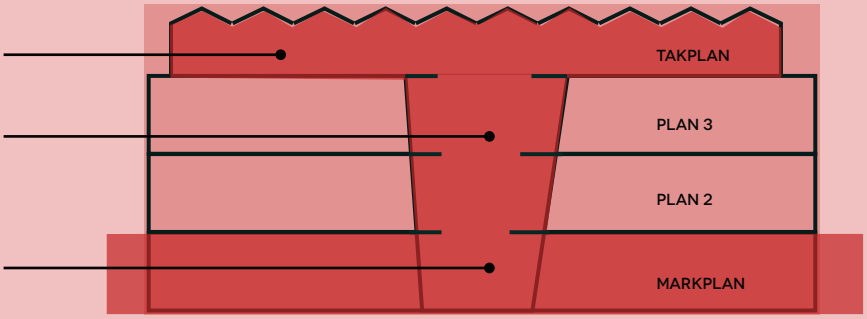

Bilden illusterar en hypotetisk sektion (vertikal vy) av ett kulturhus.

SNABBA OCH LÅNGSAMMA PLATSER

Diagrammet illustrerar uppskattad andel av besökare i respektive funktion som vistas på platsen under kort, medellång och lång tid.

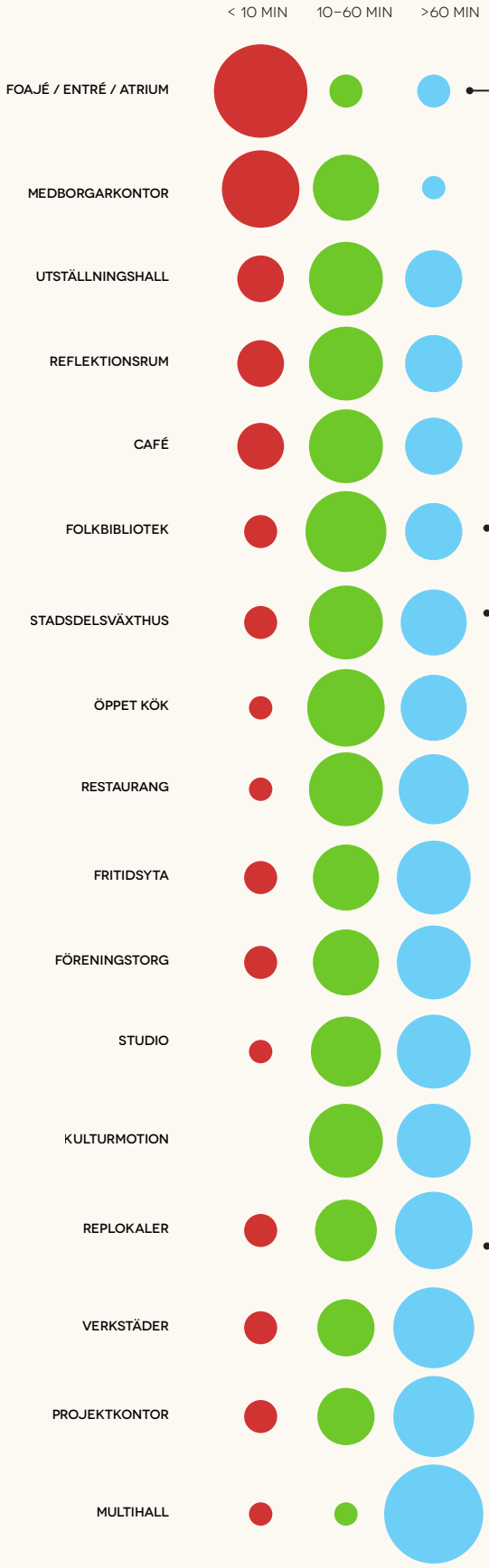

Husets kommunikationsytor - entré, foajé, atrium - kommer vara en typisk *snabbplats*, ett rum flesta besökare passerar genom på väg till andra platser och därmed inte *i första hand* uppehåller sig i. Rummet präglas naturligt av flöden.

En snabbplats präglas av socialisationsmöten - ytligt samspel. Men tack vare den stora mängden besökare skapas samtidigt en stor potential att göra rummet till en mötesplats för relationsmöten i direkt närhet till flödet och socialisationsmötena.

Det är därför eftersträvansvärt att i rummet erbjuda attraktiva möjligheter att stanna kvar under längre tid - om detta sker på rätt vis bidrar det till att sänka tempot, öka rummets upplevda attraktivitet och tryggget och stärka upplevelsen av foajén som ett gemensamt vardagsrum med plats för olika parallella aktiviteter.Genom att tillföra inbjudande sittplatser, grönska, "lägereldar", utställning, låg scen, läktare och ett café i ett öppet samband ger rummet möjligheter för aktiviteter i olika hastighet.

Fyra personer som uppehåller sig i foajérummet i 30 minuter kan bidra till samma kontinuerliga närvaro av människor som 80 besökare som rör sig genom rummet på under en 1 minut vardera.

Biblioteket präglas av att mycket olika vistelsetider ska samsas om rummet. Vissa besökare stannar i flera timmar, andra dyker in på väg hem, återlämnar en bok och lånar en ny. Blandningen ställer krav på zonering och tillräcklig storlek av biblioteksrummet så att de korta besöken inte stör de långsamma och så att de långsamma besökarna inte ska blockera för de korta. När detta fungerar är blandningen mellan korta och långa aktiviteter i denna inramning optimal för att skapa en "vardagsrumskänsla".

Ett stadsdelsväxthus kan antas ha ungefär samma besökstidsprofil som ett bibliotek, med en blandning av snabba besök som tittar till sin odling och med andra besökare som stannar i flera timmar.

Funktioner och verksamheter i den nedre delen av tabellen präglas av att större andel besökare uppehåller sig i funktionen under längre tid.

Detta gör platserna mer inåtvända och stärker förutsättningarna för relations- och synergimöten inne i funktionen. Det begränsar samtidigt omfattningen på hur mycket funktionen genererar rörelser och aktivitet som märks i resten av kulturhuset.

Delar av foajé och atrium behöver ha plats för sittplatser där man kan sitta och "spana" eller bara höra utan att själv behöva bli betraktad. Många vill kunna vara delaktiga i det sociala livet passivt.

INTERSTRUKTURFUNKTION

- **Attrahenter, generella:** Sittplatser, väderskyddad väntyta, lägereld, information, toaletter, andra användare, synliga värdar, café
- **Attrahenter, specifika:** Medborgarkontor, gratis och tillgängliga toaletter, sköna sittplatser, utställning, scen, information, värdar
- **Generatorer:** Utställningsyta, medborgarkontor, scen, värdar, trappor, balkonger
- **Arena:** Utställningar med kulturskolan och fria kulturaktörer, spontanscen / dansbana som också kan bokas.
- **Portal:** Ingångar till övriga delar och funktioner i kulturhuset, information om pågående verksamhet, synlighet för funktioner.

INTERAKTIONSPOTENTIAL

- **Socialisationsmöten:** Detta är i första hand ett socialisationsrum med seende och parallell aktivitet i ett intensivt befolkat rum med olika zoner, flöden av människor, bakgrundsljud, olika höjder.
- **Relationsmöten:** Samtal och transaktioner runt scen och utställningar, café, medborgarkontor, väntan på att aktiviteter ska börja.
- **Synergimöten:** Planering och genomförande av uppträdanden och utställningar
- **Överbryggande möten:** Detta är kulturhusets gemensamma socialisationsrum som används av alla grupper av besökare för ett ytligt samspel.
- **Sammanbindande möten:** Span på andra i samma grupp

FOLKBIBLIOTEK [KÄRNA]

Som överbryggande mötesplats är ett folkbibliotek svårt att överträffa. Lundby Bibliotek har därför en given plats i kärnan av Kulturhus Backaplan och kan starkt bidra till att kulturhuset blir en central referenspunkt i den mentala vardagliga geografin både hos Lundbybor och besökare från andra stadsdelar.

Biblioteket är den enda funktion som i sitt vardagliga tilltal kan *besjäla* kulturhuset med upplevelsen av att omges av ideal som demokrati, öppenhet, bildning och mångfald; förkroppsligade och gestaltade i biblioteket som kulturell och offentlig institution.

Denna potential är något som bibliotek bär på i kraft av sina specifika egenskaper: att inte ställa upp några villkor för tillträdet, inga krav på medlemsskap, inga användningsavgifter. Folkbiblioteket är en öppen resurs i offentlig regi. Bibliotekets tillgänglighet i dessa avseenden kommunicerar att här är varje medborgare per automatik medlem, biblioteket finns till för dig och mig, vi är lika viktiga.

Sett till brukare har bibliotekt en unikt bred målgruppsräckvidd och ett programinnehåll som når till nästan alla grupper i samhället. Genom att både tillhandahålla nödvändiga och valbara aktiviteter och möjliggöra både snabba och långsamma aktiviteter genererar biblioteket besök av många olika slag under hela dagen: det snabba boklånet på väg hem från jobbet (10 minuters besök), uppläsningen på lunchen med den debuterande poeten från Lundby (60 minuters besök), den långsamma tidningsläsningen som tar flera timmar (4 timmars besök), eftermiddagshänget med småbarn i lekavdelningen (2 timmars besök).

INTERSTRUKTURFUNKTION

- **Attrahenter, generella:** Inga inträdesavgifter, "automatiskt medlemsskap" för alla, öppenhet, aktivt värdskap, sittplatser, fri läsning, möjlighet till hemlån av böcker och media.
- **Attrahenter, specifika:** Meröppet, tidningar från hela världen, surfdatorer, småbarnsavdelning, programverksamhet.
- **Generatorer:** Programverksamhet, lekande barn, bibliotekarier.
- **Arena:** Samarbeten kring program med föreningar och andra aktörer , temaveckor, samhällsinformation, fria kulturaktörer (författare, teatergrupper m fl) uppträder.
- **Portal:** Information om andra kulturmötesplatser, tips och vägledning från personalen.

INTERAKTIONSPOTENTIAL

- **Socialisation:** Seenden och parallell aktivitet i ett bemannat, tryggt, delat rum, flöde av människor, mycket sittplatser och rum i rummet, bakgrundsljud.
- **Relationsmöten:** Samtal och transaktioner i samband med programpunkter, möten, bokutlåning, rådgivning, i barnavdelning.
- **Synergimöten:** Samarbeten och gemenskap mellan deltagare i programverksamhet såsom makerspace, samverkan mellan personal och aktörer.
- **Överbryggande möten:** Biblioteket vänder sig brett och genererar besök från så gott som alla samhällsgrupper.
- **Sammanbindande möten:** Specifika programaktiviteter för smala intressen och målgrupper.

MULTIHALL [KÄRNA]

En multihall på cirka 1000 kvadratmeter (inklusive scen och sväll- och biareor) och med plats för upp till 700 personer i sittande publik ger kulturhuset tillgång till en flexibel arena som kraftigt breddar husets relevans och räckvidd åt flera håll. Funktionen är lämplig att inrymma i ett kulturhus placerat invid ett torg och en kollektivtrafikknutpunkt.

Benämningen multihall inbegriper ett krav på flexibilitet. Det innebär en utrustning med utdragbara teleskopläktare - och därmed en möjlighet att frilägga golvet. Genom den flexibiliteten, som är hel nödvändig, kan multihallen växla mellan många olika användningar; repetitioner och teaterföreställningar med riksteatern, stadsteatern och Backa teater, konserter och spelningar, orkesterrepetioner med symfoniorkestrar och kulturskolan, biovisningar, dans, utställningar, mässsor, nycirkus, fester (exv i samband med Göteborgs filmfestival eller Bokmässan), ceremonier, workshops, politiska debatter, föreläsningar, konferenser, möten, pensionärscurling, stand-up, TV-inspelningar och samlingsplats vid stora samhällshändelser.

En god teknisk utrustning och en snabb omställningsbarhet mellan olika användningar kan generera flöden av besökare från tidig morgon till sen kväll och under hela veckan till kulturhuset och kan samtidigt bidra till kvällslivet i stadsdelen. Med rätt teknisk utformning skulle användning under en vanlig vardag då kunna se ut såhär:

ETT KULTURHUS SOM LEVER HELA DYGNET

Genom en blandning av funktioner i kulturhuset skapas förutsättningarna för ett hus som inte bara lever i samband med evenemang eller på eftermiddagar utan hela tiden. Ett 24-timmarshus med ett flöde av olika brukargrupper som nyttjar olika delar av huset, vid olika tillfällen på dygnet. Ett hus som ändrar karaktär över dygnet - och kan anta många olika skepnader. "Man ska inte behöva kolla öppettiderna innan man går till kulturhus Backaplan". Ett ständigt öppet kulturhus är ett tillgängligt kulturhus.

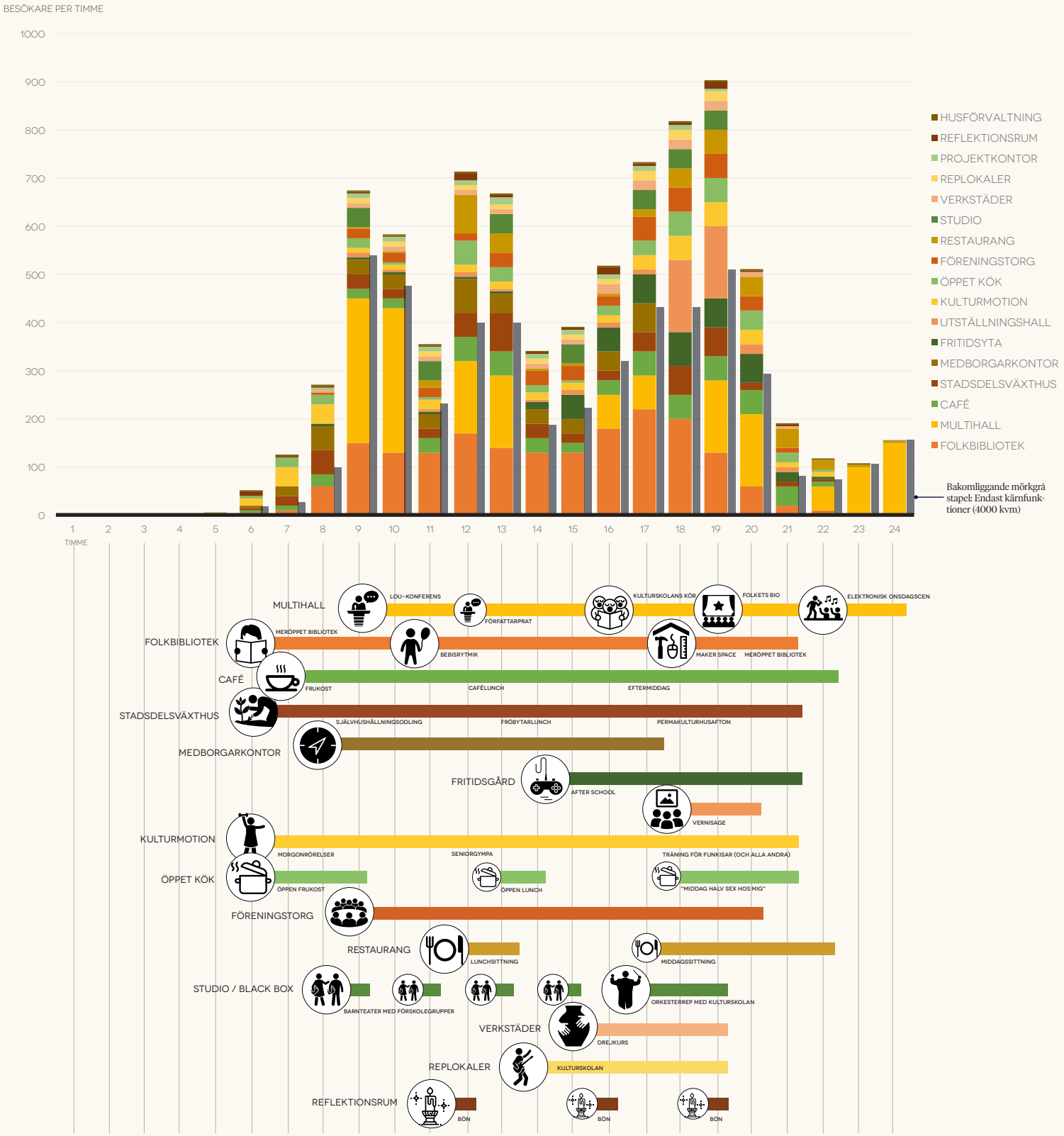

- Förmiddag: Konferens om informationssystem i offentlig upphandling. Presentationer från scen, 450 sittande besökare från kommun, stat, näringsliv.
- Lunch: Sopplunch och föredrag om Göteborgs stadsutveckling, intresserad allmänhet.
- Eftermiddag / tidig kväll: scen och golv delat med skiljevägg. Repetition på scenen med kulturskoleorkestern. Buggdans på golvet med seniorer.
- Kväll: Biograf, teleskopläktare utdragna, plats för 600 i publik.

Multihallen behöver vara en del av den offentliga infrastrukturen för föreningslivet i Lundby. Genom val av driftsform kan den även göras tillgänglig för uthyrning till andra externa aktörer, exempelvis närliggande hotell och konsertarrangörer. Genom en bred användning skulle multihallen stärka bärkraften även i husets café och restaurang.

För att uppnå maximal användbarhet bör multihallen även innehålla möjlighet till en upphöjd fast scen med bredd och djup som möjliggör större föreställningar. Scenytan behöver vara stor så att dansframträdanden och symfoniorkester kan rymmas.

INTERSTRUKTURFUNKTION

- **Attrahenter, generella:** Mångananvändbar arena med varierande innehåll, lättillgänglig, synlig från gata (?)
- **Attrahenter, specifika:** Programinnehåll; konserter, teater, klubbmusik, dans, körsång, konferenser, rådslag, föreningsmöten, föredrag, repetitioner, uppvisningar, modevisning, festivaler, ceremonier, stand-up mm.
- **Generatorer:** Varierar beroende på innehåll i programverksamhet.
- **Arena:** Samarbeten med fria teatergrupper, Riksteatern, Operan, samarbeten med arrangörer inom musik, klubb, konferens, föredrag, orkester- och körrepetitioner med kulturskolan, biograf med folkets bio, mm - en stor mängd temporala mötesplatser kan ta plats i kulturhuset genom multihallen.
- **Portal:** Varierar beroende på programverksamhet.

INTERAKTIONSPOTENTIAL

- **Socialisation:** Beroende på programverksamhet av olika karaktär. socialisation publik-publik och huvudsakligen mellan scen-publik vid scenarrangemang.
- **Relationsmöten:** I samband med involverande aktiviteter; möten, konferenser, dans, klubbmusik, konserter.
- **Synergimöten:** Mellan aktörer på scen, mellan deltagare i aktivitetsbaseradeanvändningar.
- **Överbryggande möten:** Evenemang och aktiviteter med deltagare från olika grupper, evenemang bygger på delade intressen eller gemensamma organisationstillhörigheter.
- **Sammanbindande möten:** Evenemang och aktiviteter uppbyggda kring ett intresse eller en grupp-, organisationstillhörighet.

FOLKLIGT CAFÉ [KÄRNA]

Ett café är en essentiell komponent i varje lite större mötesplats och något som både bidrar till att stärka hela mötesplatsens attraktionskraft samtidigt som det genererar möten i sig.

I ett kulturhus är ett centralt placerat café som dessutom kan ge möjlighet att ha aktiviteter, samtal, föreläsningar och musikaliska framträdanden i en avslappnad inramning, något som kan utgöra husets hjärta.

Ett café ökar trivsel och trygghet och både lockar in och håller kvar besökare i huset. Genom att få besökare att stanna kvar längre skapas förutsättningar för fler möten.

Caféer är till sin karaktär platser där det inte ställs några krav på att delta i aktivitet med andra. Tvärtom är det tillåtet att vara ensam bland andra, inne i sig själv, försjunken i en tidning, en film och en långsamt svalnande kopp kaffe.

Ett café bör ha en profil som gör att det kan fungera som en bred attrahent och generator i detta sammanhang. Det innebär en prisbild och ett utbud som passar alla grupper som använder kulturhuset; ungdomar som väntar på sin musiklektion, pensionärer med låga pensioner som stämmer träff för att gå en runda i motionsslingan. Mot bakgrund av det resonemanget kan man tänka sig att caféet ska drivas av föreningslivet eller exv. Samhall.

UTSTÄLLNINGSHALL [KÄRNA]

En öppen konst/utställningshall bör finnas i kulturhuset. Detta är inte den bredaste av alla tänkbara attrahenter, men den fyller flera andra mycket viktiga syften som inte kan tillgodoses på samma vis av andra funktioner.

En utställningshall utgör en arena för kulturaktörer verksamma inom måleri, performance, bild, foto, film, skulptur mm. I avsaknad av en utställningshall i kulturhuset saknar dessa grupper en arena i kulturhuset, samtidigt som besökarna berövas kontakt med dessa typer av kulturella språk som uttrycksmedel.

En utställningshall utör en specifik attrahent för personer som ser sig själva som konstintresserade. Detta lockar grupper som inte annars nödvändigtvis söker sig till platser med den folkliga karaktär som eftersträvas i kulturhuset i stort. Genom att befinna sig i det blandade sammanhanget i ett kulturhus kan utställningshallen slå en brygga mellan sk "fin"- och "fulkultur" och mellan generationer.

En utställningshall placerad i ett kulturhus där det finns ett flöde av besökare från olika grupper får en exponering gentemot grupper som annars inte skulle ha anledning att söka sig till den här funktionen om det krävde ett mer aktivt val. Utställningshallen kan utgöra portal - inkörsport - till konst på fler platser och för nya grupper.

Utställningshallen är ett rum med en mångsidig möjlig användning som kan inrymma såväl längre som kortare konstutställningar och material från både professionella och kulturamatörer, såväl som workshops, kurser och möten. En tydlig inriktning mot ett aktivt medskapande, en tillgänglig arena för deltagande konst och för kreativitet som en "samtalsform". Med tanke på kopplingen till de skapande verksamheterna bör utställningshallen ligga i nära anslutning till husets kreativa verkstäder. Där kan olika grupper aktivt engageras i att fylla hallen med innehåll.

Utställningar som är upphängda under en begränsad tid fungerar som en "nödvändig aktivitet" för konstintresserade och genererar återkommande besök från denna grupp, samt ger kulturhuset en dragningskraft gentemot grupper från andra delar av srtaden och regionen.

ETT KULTURHUS FÖR NÄR OCH FJÄRRAN

Ett kulturhus på Backaplan som inte bara är en lokal, utan även en regional, angelägenhet kräver ett innehåll av funktioner med en regional - eller internationell - relevans och räckvidd, sida vid sida med funktioner som i första hand tillgodoser lokala behov.

KOMMUNGEMENSAM KÄRNA

MÖJLIG RÄCKVIDD ▶ / FUNKTION ▼	LOKALT	STADEN	REGIONALT	INTERNATIONELLT
FOLKBIBLIOTEK	X	X		
MULTIHALL	X	X	X	X
CAFÉ	X			
UTSTÄLLNINGSHALL	X	X	X	X
STUDIOS	X	X		
VERKSTÄDER	X	X		
REPLOKALER	X			

SAMTLIGA FÖRESLAGNA FUNKTIONER

MÖJLIG RÄCKVIDD ▶ / FUNKTION ▼	LOKALT	STADEN	REGIONALT	INTERNATIONELLT
FOLKBIBLIOTEK	X	X		
MULTIHALL	X	X	X	X
CAFÉ	X			
STADSDELSVÄXTHUS	X	X		
MEDBORGARKONTOR	X			
FRITIDSYTA	X			
UTSTÄLLNINGSHALL	X	X	X	X
KULTURMOTION	X	X		
ÖPPET KÖK	X	X		
FÖRENINGSTORG	X			
RESTAURANG – EXKLUSIV PROFIL	X	X	X	X
STUDIOS	X	X		
VERKSTÄDER	X	X		
REPLOKALER	X			
PROJEKTKONTOR	X	X		
CEREMONI / REFLEKTIONSRUM	X	X	X	X

MULTIANVÄNDBART MED TELESKOP

Teleskopläktare finns i olika storlekar och utföranden med den gemensamma nämnaren att de skapar en fleranvändbarhet i en sal jämfört med fasta läktare. Möjligheten att växla mellan att ha tillgång till golvet och att ha in en stor publik är en efterfrågad funktion i kulturhuset.

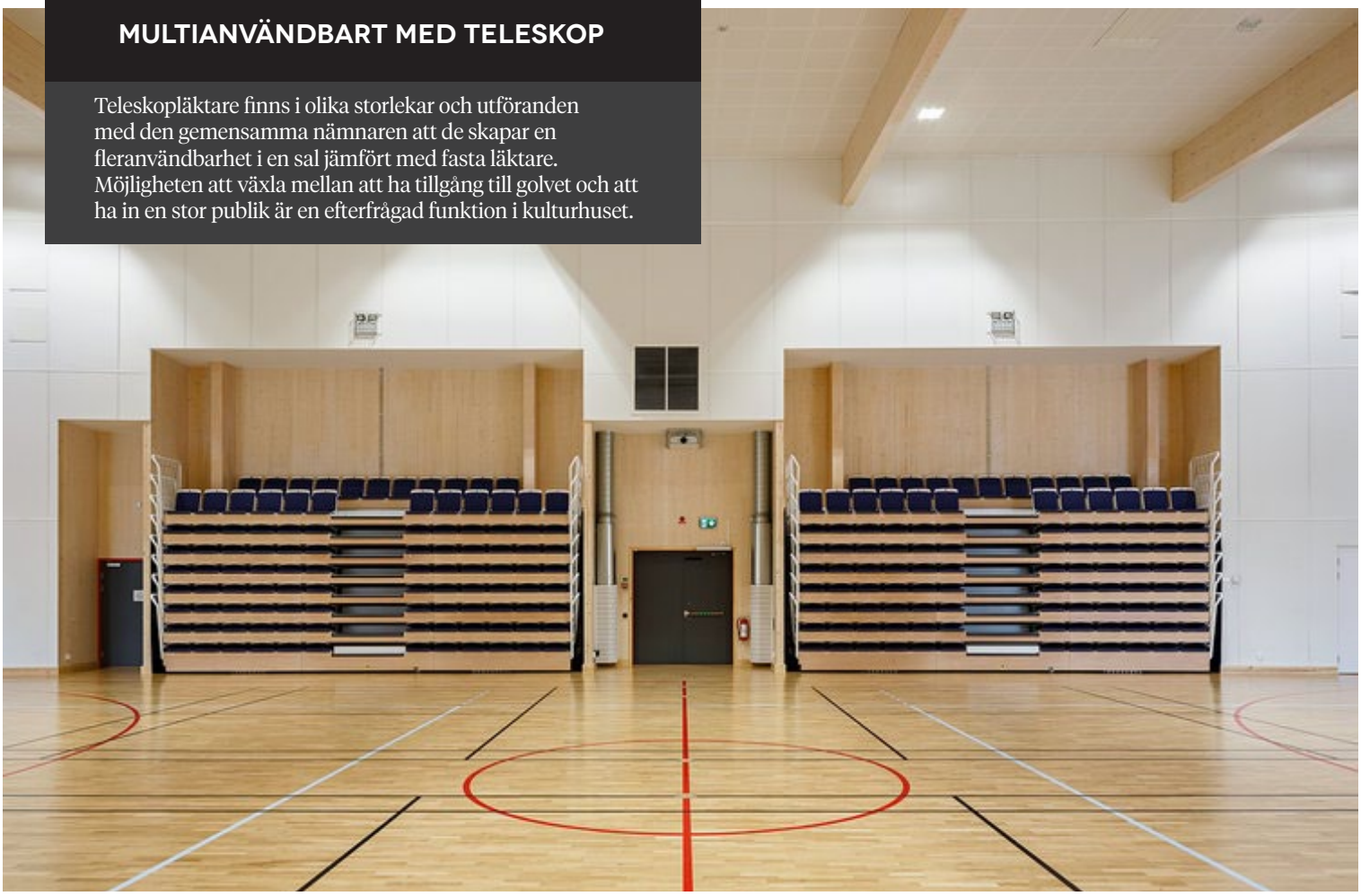

EXKLUSIV RESTAURANG [TILLÄGG]

Ett lämpligt komplement till ett folkligt café är möjligheten att även äta måltider i en mer exklusiv inramning i en restaurang med en gastronomisk profil och under befäl av en ambitiös restauratör. Det kan tyckas fel att förorda exklusivitet i sammanhang av ett kulturhus som vänder sig brett, men en restaurang med en folklig profil hade inte på samma vis inneburit något komplement till caféet - och funktioner som kompletterar varandra genom att locka olika grupper är vad som skapar en bra gränsöverskridande mötesplats. En exklusiv profil fyller härvid flera funktioner. Restaurangen bidrar till husets kvällsliv och kan attrahera grupper av besökare, som kommer längre ifrån och med syfte att besöka just resturangen. Restaurangen kan dra nytta av och samtidigt stärka dragningskraften i utställningshall och i evenemang som tar plats i multihallen.

FRITIDSGÅRD [TILLÄGG]

Egna sociala "hängytor" riktad främst till gruppen ungdomar kan ge gruppen en naturlig vardaglig koppling till kulturhuset istället för att skuffas till egna generationssegregerade platser. Att ungdomar har tillgång till en egen del i huset kan samtidigt säkerställa att de inte utövar en dominerande närvaro i delade utrymmen, vilket i olyckliga fall kan "skrämma iväg" andra grupper

Möjligheten att bara hänga och umgås med kompisar är något som efterfrågas av ungdomsgrupper som överlag har brist på öppna och lättillgängliga mötesplatser där det inte ställs krav på konsumtion för att få uppehålla sig.

Det finns många goda exempel på hur liknande kombinationer har hanterats, från Lava i Kulturhuset i Stockholm till Dynamo i stadsbiblioteket vid Götaplatsen, som utrustats med tidningar, böcker tv-spel och brädspel och används av alla åldrar.

Ungdomar måste även kunna röra sig i resten av kulturhuset, men de lite stökigare aktiviteterna koncentreras med fördel till en egen del.

MEDBORGARKONTOR [TILLÄGG]

Hör ett medborgarkontor hemma i ett kulturhus? Utifrån vårt perspektiv är det självklart att koppla ihop funktionerna och å ena sidan dra nytta av kulturhusets centrala läge och å andra sidan dra nytta av medborgarkontorsfunktionens målgruppsräckvidd.

Ett medborgarkontor öppnar kulturhuset för grupper som annars inte naturligt skulle söka sig till platsen. Vid utformningen är det viktigt att medborgarkontoret får en tydlig avgränsning mot andra funktioner, såsom bilbioteket, för att varken tappas bort i andra uppdrag eller inkräkta för mycket på andra uppdrag. Medborgarkontoret behöver en egen bemanning.

RUM FÖR REFLEKTION, MEDITATION, BÖN [TILLÄGG]

Ett avgränsat och omsorgsfullt gestaltat rum för reflektion, meditation, ceremonier och bön har efterfrågats av flera respondenter i intervjuer. Det är en funktion som i detta sammanhang skulle kunna fylla en överbryggande funktion och öka kulturhusets användbarhet för flera olika syften och nå fler målgrupper som annars inte söker sig till kulturhuset.

RESTAURANG OCH HÄNGYTA

Restaurangen på markplanet i JSP2 på Chalmers Campus Johanneberg är ett rum som samtidigt är en populär lounge för möten och hängande. Ett vardagsrum där maten bara är en av ingredienserna.

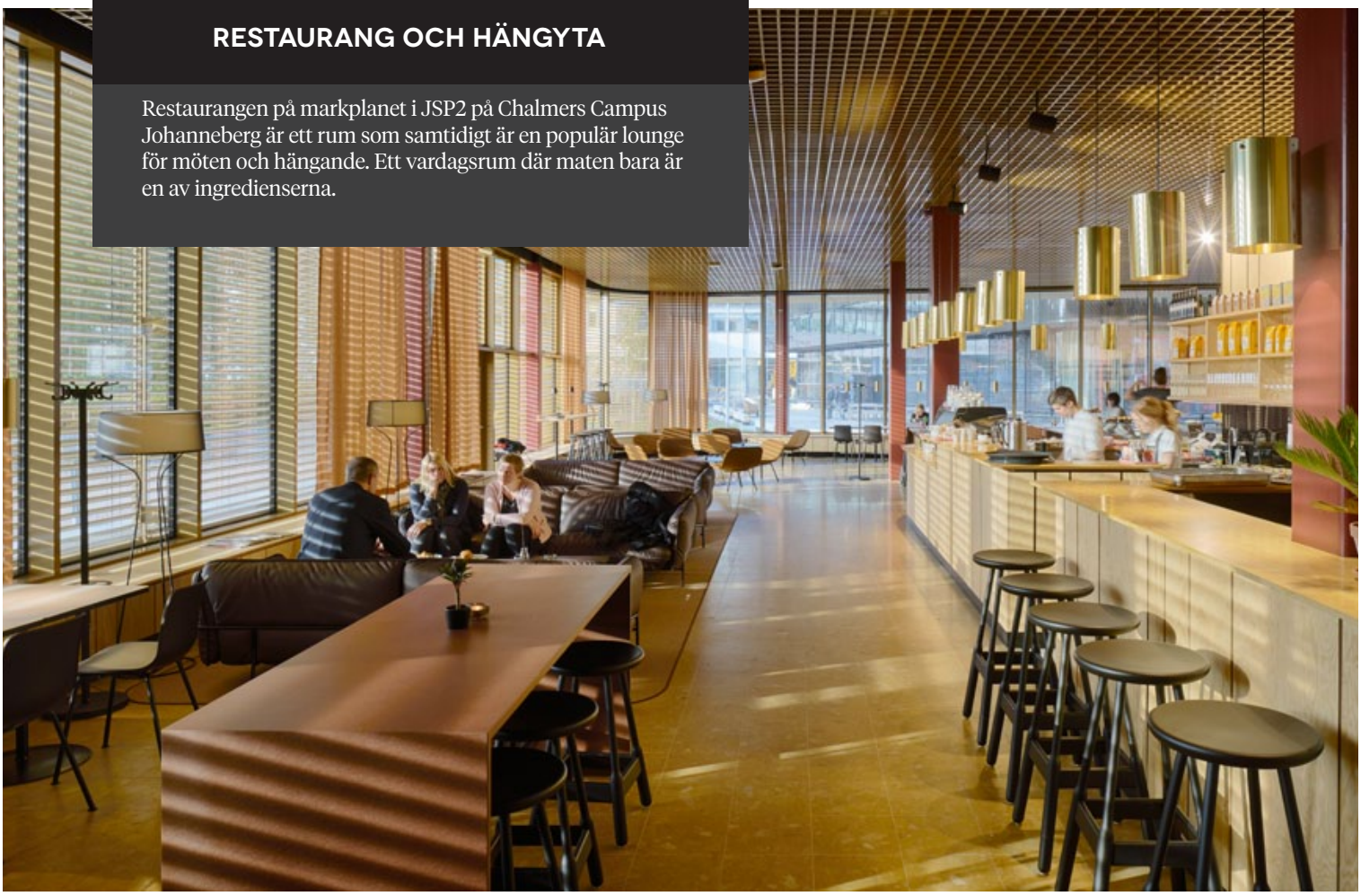

Funktionen bör utformas för kunna användas av både troende och icketroende från olika åskådningar och för att kunna nyttjas för att genomföra ceremonier av olika slag med en värdig inramning. Ceremonier kan inkludera välkomnanden, giftermål, utmärkelser, högtider och bön. Funktionen bör kunna boka både för privata och offentliga sammankomster.

Funktionen skulle kunna utformas och förvaltas tillsammans med församlingar och trosamfund i stadsdelen för att bidra till en upplevelse av tillhörighet och delägarskap från dessa grupper.

Funktionen kopplar an till en diskussion om vilken funktion kulturhus ska fylla i staden, som historiskt har pendalt mellan "tempel" och "vardagsrum". I Kulturhus Backaplan är det tydligt att det är ett samhällets vardagsrum som många röster skisserar fram. Men ett reflektionsrum kan tillföra en tempelliknande funktion som kan balansera vardagsrummets "sociala tjatter" med att betona mening och sammanhang.

Funktionen är relativt liten ytmässigt men har i relation till ytan stor potential.

STADSDELSVÄXTHUS / KULTURVÄXTHUS [TILLÄGG]
Bland de många olika förslag på funktioner som har lyfts i dialoger, intervjuer och workshops, särskiljer sig idén om ett kulturväxthus som en tanke som både har bred uppslutning och, enligt vår bedömning, en stor potential att bidra till att stärka och bredda kulturhuset som mötesplats.

Rätt utformat (exempelvis som en rymlig inomhuspark på kulturhusets takplan) kan ett kulturhus-växthus utgöra en attraktiv och flexibel arena för många olika typer av mötesplatser - odlarföreningar, studiecirklar, teater, musikuppträdanden, boule, trädgårdsterapi, motion, parkour, bokklubb, öppet kök, picknickträffar, språkcafé, bebisrytmik, utställningar med mera.

Just den möjliga verksamhetsbredden i ett växthus är det som gör funktionen så högintressant i detta sammanhang. Rummet kan effektivt understödja såväl sammanbindande som överbryggande möten, både socialisation, relationer och synergier.

Placerat på taket och med stor synlighet mot Hjalmar Brantingplatsen skulle växthuset bli en generell attrahent som framhäver kulturhuset i stadsrummet. I synnerhet under vinterhalvåret utövar ett klimatskyddat, upplyst och grönt rum stark dragningskraft på den av väder och mörker hårt ansatte Göteborgaren.

Ett kulturväxthus kan kombinera en professionell odling med plats för enskilda och föreningar i stadsdelen att ha egna ytor för odling året runt. Därigenom kan växthuset stärka upplevelsen av delägarskap och anknytning till kulturhuset i stort.

Odling är dessutom en både valbar och nödvändig akvititet - odlingen måste skötas om och då växthuset placeras på taket generar detta kontinuerliga rörelser upp genom huset.

Det kan i sammanhanget nämnas att utredning som bedrivs på fastighetskontoret kring matproducerande kvarters- och stadsdelsväxthus innebär att det även finns förutsättningar för att här skapa synergier med andra målsättningar i staden. En brygga mellan kultur, natur, ekologi och mat - en motor för tillit och socioekologisk resiliens.

Attityder

Hur ska platsen möta och förhålla sig till sina besökare? Ett dåligt bemötande, höga trösklar och stela regelverk, fördomar och exkluderande program kan i praktiken omintetgöra aldrig så goda ambitioner i fysisk form och verksamhet.

Våra intervjuer visar att egenskaper som kan sammanfattas under begreppet attityder för många grupper och individer rentav är den viktigaste potentiella barriären och repellenten för att söka sig till en verksamhet eller ej. Här beskriver vi därför ett antal aspekter av attityder som i arbetet har framkommit som säskilt angelägna att hantera och förslag på strategier.

UPPLEVELSE AV ÄGARSKAP

Kulturhusets brukargrupper och verksamhetsutövare behöver allihop ges möjligheten att uppleva att huset och dess funktioner är deras, att det tillhör dem - att uppleva ett ägarskap.

Upplevelsen av ägarskap är viktig både för anknytning, engagemang, kreativitet och omsorg. Den som är "delägare" i en funktion bryr sig i högre grad om och värnar funktionen. Kan kulturhuset etablera en upplevelse av ägarskap hos olika grupper kommer det därför stärka husets relevans och räckvidd.

Strategier för detta kan vara tillåtande lokaler där det går att sätta avtryck och ta plats, bokningsbara och obokningsbara lokaler, att grupper och föreningar i närområdet kan mötas i kulturhuset och har tillgång till ett eget rum/förråd, scener för uppträdanden, delaktighet i styrning (se avsnittet organisation) samt territorier/hemvister (se avsnittet utformning).

MÅNGFALD

En blandning av aktörsgrupper i huset och öppenhet för mångfald är en attityd som lyfts fram av många som mycket central. I den attityden ligger också möjligheten till igenkänning genom representation och ett inkluderande bemötande.

Men ju större mångfald och bredd som eftersträvas, desto högre blir kraven på husets organisation och utformning, för att det ska fungera väl. En av utmaningarna på en överbryggande mötesplatser, som ska användas av "alla", är att undvika situtioner där olika grupper genom sin närvaro utgör repellenter för varandra. När en grupp (exempelvis pensionärer) alltför tydligt sätter sin prägel på platsen kan det avskräcka andra grupper (exempelvis ungdomar) från att söka sig till platsen (få ungdomar föredrar att chilla på arenor som förknippas starkt med pensionärsaktiviteter).

Men samtidigt är "delägarskap" och möjlighten att sätta sin prägel på en plats som vi berört ovan viktiga för att uppleva delaktighet och bygga anknytning. Här finns sålunda en motsättning som behöver balanseras det finns flera strategier för det inom områdena fysisk utformning, funktioner, aktiviteter och organisaiton.

En strategi är att dels ha starka generella attrahenter som lockar brett och "därutöver" tydliga specifika attrahenter (riktade mot specifika grupper) samt fysiska och temporala territorier för olika grupper inom platsens yttre ramar. Det möjliggör för grupper att existera nära varandra, men med sitt eget "revir".

Ett exempel på hur detta kan fungera i praktiken kan vi hämta från affärsanläggningen Nordstan i centrala Göteborg. Detta är en plats som är tillräckligt stor (se *rymlighet* under avsnittet **Utformning**) för att ha en mängd olika zoner på de inbyggda gatorna som kan nyttjas av olika grupper. Inne i det gemensamma rummet har olika grupper "mutat in" sina "territorier", platser där de dominerar och hittar varandra inom gruppen. Vid gången ner till centralen sitter oftast ungdomarna, på vissa av caféerna umgås främst pensionärerna och på andra caféer känner sig de föräldralediga med barnvagn välkomna. På torgen där gatorna möts hittar man predikanterna och musikerna och främst i norra Nordstan hittar även socialt marginaliserade grupper en plats att umgås på. Tack vare platsens storlek och breda generella attrahenter fungerar balansen oftast och grupperna samexisterar utan att avskräcka varandra eller hamna i konflikt med varandra.

BÅDE BILLIGT OCH DYRT, "FINT" OCH "FULT"

Ett kraftfullt verktyg för att attrahera olika grupper till en plats är att arbeta med olika priser och exklusivitetsgradienter. Gratis toaletter, fria vistelsemöjligheter och billig fika kan vara starka attrahenter för grupperna ungdomar och äldre, medan en restaurang med höga priser och en exklusiv meny kan attrahera medelålders höginkomsttagare. Genom att kombinera det folkliga med det mer "exklusiva" i kulturhuset, innanför en gemensam entré , kan olika grupper attraheras till platsen. Strategin har tillämpats med framgång i många kulturhus, bland annat Kulturhuset Sergels torg som varvar finkultur med lavaverksamhet där ungdomar känner att de får vara.

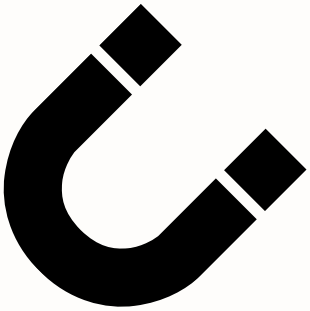

ATTRAHENTER

GENERELLA

- Öppet och öppna dörrar
- Att få vara en del av ett sammanhang
- Ett inkluderande bemötande
- Igenkänning
- Mångfald
- Medskapande, möjlighet till deltagande
- Ägarskap – att få sätta sin prägel på lokalerna
- För alla åldrar
- “Fin och fulkultur tillsammans utan åtskillnad”
- Lokal förankring
- Låga trösklar
- Lokal stolthet och lokalförankring
- Tillåtande förhållningssätt mot varandra
- Få oskrivna koder
- Medborgarperspektiv
- Huliganfritt
- Drogfritt
- Dynamisk arbetsplats
- Kreativt men inte stökigt

GRUPPSPECIFIKA

- Kunskap i huset om funktionsvariationer (både fysiska och kognitiva)
- Queer
- Barnvänligt

REPELLENTER

GENERELLA

- För mycket struktur och ospontanitet
- För mycket ”formaliakrav”
- Krav på deltagande
- Uteblivet bemötande
- Åldersegregation
- Ensidigt fokus, exklusivt utbud
- Slutenhet, för de ”invigida”
- Fördomar

Att ha en bred räckvidd och "attrahera alla" sker inte genom att försöka anpassa alla verksamheter för att locka alla. Istället kan extremerna utforskas och ta plats sida vid sida. Gratis dumpstermat och folklig soppa vägg i vägg med White Guide.

ETT KULTURHUS SOM INTE ÄR ETT KULTURHUS

Kulturhus kan upplevas vara en funktion för "kulturintresserade människor", medan det är ett främmande begrepp för många grupper och kan vara särskilt svårt att relatera till för ungdomar. För denna grupp kan en annan vinkling på huset vara avgörande för att locka och attrahera. Kanske skall det inte alls kallas för kulturhus?

Det kan innebära att huset ska vara öppet för att utgöra en arena för aktiviteter som organiseras med en "ickekulturell" inriktning och med ett specifikt fokus på grupper som inte känner sig naturligt inkluderade i kulturhuskonceptet.

RÄTT ATT BARA VARA – UTAN KRAV PÅ DELTAGANDE

Besökare behöver känna att de har möjlighet att vara delaktiga och aktiva i kulturhuset. men även att de kan komma och bara vara i huset - utan att behöva bidra med något eller delta i aktiviteter.

Många barn tar sig runt själva i staden och behöver platser att vara på utan några särskilda aktivitetskrav, kan de grupperna av barn och ungdomar uppleva att det finns plats för dem i kulturhuset, utan krav på deltagande?

EN TILLÅTANDE PLATS FÖR ALLA

Kulturhuset Nordkraft i danska staden Ålborg är inrymt i ett gammal kraftverk i centrala Ålborg. I de rymliga lokalerna finns det plats för många parallella verksamheter och aktiviteter och många möjligheter för olika grupper att hänga på sina egna villkor - utan krav på deltagande i något. I den gamla turbinhallen ligger några av kulturhusets restauranger samlade runt en kombinerad playa / lekplats / scen.

Organisation

Frågor om husets verksamhetsmässiga organisation omfattar aspekter såsom regelverk, styrning, samverkan, bemanning, avgifter och öppettider. Detta är frågor som kan avgöra hur väl de funktioner som placeras i huset kommer kunna fungera i praktiken. Husets organisation föregår husets innehåll - utan en genomtänkt och tillräckligt rustad organisation, inget välfungerande innehåll.

STYRNINGSFORMER, MEDSKAPANDE, DELTAGANDE

Hur skall verksamhetens brukare kunna utöka inflytande över verksamheten? Betydelsen av ett lyhört och medskapande kulturhus återkommer i många samtal, men det förutsätter skarpa vägval - hur långt skall medskapandet tillåtas sträcka sig? Medskapande kan exempelvis innebära formella plattformar för deltagande i programplanering. Representantskap integrerade i kulturhusets organisation. Det kan också innebära att kulturhusets scener och mötesrum får tas i bruk av det fria kulturlivet och av föreningar utan några villkor, annat än ett självklart krav på personligt ansvarstagande som följer med frihet.

FORUM FÖR SAMVERKAN OCH SAMPLANERING

Samutnyttjande av resurser, funktioner och ytor mellan aktörer och grupper, samt ovanliga verksamhetskombinationer, förutsätter att det både finns samverkansforum och etablerade former för samarbete inom huset, men också mellan huset och den omgivande stadsdelen och kvarteren som är av största betydelse också för kulturhuset.

ÖPPETTIDER – MERÖPPET KULTURHUS

Generösa öppettider är något som efterfrågats av många respondenter. Två återkommande visioner är "det meröppna kulturhuset" och "det ständigt öppna kulturhuset" .

Generösa öppettider har mer än bara en praktisk funktion. Det kostar pengar att hålla en verksamhet öppen även nattetid, ändå gör vissa kommersiella hamburgerrestauranger det. Varför? Därför att den symboliska innebörden av "alltid öppet"-skylten är så stor, det etablerar *känslan* av en 100% tillgänglig och offentlig plats dit man "alltid kan söka sig", där det "alltid finns någon", där man aldrig behöver vara ensam.

På samma vis signalerar hotellet, som har en ständigt öppen lobby, en tolerans för att hotellgästerna har olika vanor och inte ska behöva planera sina ankomsttider efter hotellets öppettider. För vissa grupper är generösa öppettider den viktigaste tillgänglighetsfaktorn och antingen en förutsättning för bruk överhuvudtaget eller en faktor som kan göra kulturhuset till en särskilt attraktiv plats att söka sig till vid tider när andra mötesplatser är stängda.

De aktiviteter som tar plats i ett kulturhus på förmiddagen skiljer sig också från de aktiviteter som kan äga rum under kväll eller sen natt. Därmed varierar husets relevans och attraktionskraft för olika grupper över dygnet. Ett kulturhus med bred räckvidd behöver ha öppettider som möjliggör hela dygnets olika typer av aktiviteter och går olika gruppers dygnsrytm till mötes. Genom att aktiviteterna i kulturhusets skiftar karaktär över dygnet kan olika grupper utveckla en upplevelse av ägarskap till kulturhuset. Med generösa öppettider kan kulturhuset vara ett verkligt vardagsrum i lokalsamhället. Ett kvälls- och nattöppet kulturhus kan samtidigt bidra till att stärka tryggheten i Lundby och tryggheten vid Knutpunkt Hjalmar, till nytta för hela stadsdelen.

Diagrammet på sid 95 illustrerar hur kulturhusets räckvidd förändras med förändrade öppettider.

AVGIFTER

Huruvida avgifter utgör repellenter eller ej är något som direkt samvarierar med den egna inkomsten. En liten inträdesavgift till en verksamhet kan vara en ickefråga för en höginkomsttagare, men en fullständig repellent för en låginkomsttagare, som ständigt behöver prioritera mellan olika utgifter. Därför har avgiftsfrågan en stor betydelse för vilka som i praktiken använder sig av kulturhuset. För en funktion som eftersträvar en bred social räckvidd är avgifter något som i möjligast mån bör undvikas då det skapar olika höga trösklar för olika grupper.

AKTIVT VÄRDSKAP

Genom ett aktivt värdskap i en bemannad reception i entrén på markplan blir huset en trygg och inbjudande plats som kan möta alla besökare utifrån deras behov. Det aktiva värdskapet är en förutsättning för att den eftersträvade öppenheten mot gata och besökare skall fungera i praktiken.

FLEXIBLA OCH BOKNINGSBARA LOKALER

För att möjliggöra både för verksamheter med regelbunden verksamhet och för spontan organisering behöver kulturhuset innehålla såväl bokningsbara som obokade lokaler.

ORGANISATION: ATTRAHENTER OCH REPELLENTER

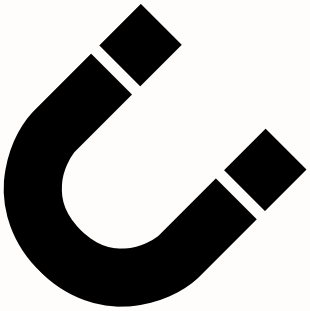

ATTRAHENTER

REPELLENTER

GENERELLA

- Billigt / Kostnadsfritt
- Duktiga programproducenter
- Aktivt värdskap
- Utbildad personal (funktionsvarationer, ungdomsgäng)
- Generösa öppettider – ”meröppet kulturhus” / 365 dagar /år
- Involvera föreningar i stadsdelen
- Delat ansvar för drift av funktioner
- Bokningsbara och obokade lokaler
- Valfrihet att kunna välja

GENERELLA

- Dåliga öppettider
- Otydlig information, rörigt
- Oförmåga att hantera grupper som gör andra otrygga
- Oskrivna och konstiga uppföranderegler
- Inträdesavgifter
- Ingen vilja eller förmåga att samarbeta över gränser

Fysisk utformning

I det här avsnittet beskrivs strategier som bör få vägleda och prägla den *fysiska utformningen* av kulturhuset i syfte att stärka dess förmåga att fungera som en attraktiv och överbryggande mötesplats.

OFFENTLIG BYGGNAD VID OFFENTLIG PLATS

För att torgen ska bli attraktiva och levande krävs att de omges av målpunkter - mötesplatser. En kritisk massa av människor förutsätter en kritisk massa av målpunkter som har öppet under olika tider på dygnet. Detta har historiskt varit något som markeras av att torgen flankeras av betydande offentliga byggnader.

Relationen mellan den offentliga byggnaden och den offentliga platsen är ett ömsesidigt förhållande.

Den offentliga byggnaden behöver den öppna platsen framför sin entré såväl funktionellt som symboliskt. På det symboliska planet medverkar den öppna platsen till ett upphöjande och särskiljande av byggnaden i stadsrummet - en betoning av dess särskilda status. Den ursparade öppna platsens offentliga liv speglar det offentliga uppdraget.

Men även torget behöver den offentliga byggnaden - av både funktionella och symboliska skäl

Den offentliga byggnaden medverkar till att ge torget dess status av allmän och offentlig plats. Ett torg omgivet av enbart privata byggnader och bostäder upplevs som mer privat och en besökare kan bli osäker på dess egentliga status. Är det verkligen en plats för alla eller är det egentligen en plats i första hand för de boende?

En offentlig byggnad drar besökare utifrån och genererar rörelser över den öppna torgytan. Avhängigt dess innehåll sker detta under olika tider på dygnet och veckan. En byggnad som rådhuset i Göteborg lever främst under kontorstid och i samband med kvällsmöten. Få offentliga byggnader - få funktioner överhuvudtaget - har samma förmåga som ett kulturhus att generera aktivitet och besök från olika grupper både dagtid och kvällstid, hela veckan.

När vi rör oss i staden uppskattar vi detta sedan länge etablerade förhållande mellan offentliga byggnader och torg. Den offentliga byggnaden behöver inte vara storslaget utformad - det är funktionen som är viktig. Men ju större torget är, desto viktigare är den offentliga byggnaden. Det är tunnsått med exempel på offentliga torg av den storlek som den skisserade Hjalmar brantingsplatsen (i storleksordning ungefär lika stor som Gustaf Adolfs Torg) som inte flankeras av offentliga byggnader.

Detta förhållande representerar samtidigt stadsbyggandets kulturella och historiska värden. Framtida generationer av stadsinvånare uppskattar de stadsbyggare som vid varje given tid hade vett att se till att upprätthålla en ordning där platser av betydelse markeras av byggnader av betydelse, så att stadens mönster och strukturer understödjer varandra och sammantaget bidrar till en läsbarhet, logik och ordning.

Ska det vara någon mening alls med saken måste kulturhuset "komma fram till torget", med entré och fasad i tillräcklig bredd och höjd för att märkas och synas på platsen - och därmed också upphöja torget till en viktig offentlig plats. Om detta inte sker, om kulturhuset bara får sticka in ett finger i en glipa ut mot torgytan, likt Traktören vid Gustaf Adolfs torg, då kan vi sluta låtsas att de har med varandra att göra och en historisk möjlighet har gått förlorad.

KULTURPARK – KULTURHUSETS FÖRLÄNGNING

En park är till sin definition en plats där kultur och natur möter varandra och den planerade parken just norr om kulturhusets föreslagna läge utgör en naturlig förlängning av kulturhuset under delar av året.

Parken bör behandlas som kulturhusets öppna trädgård där verksamheten kan ta plats i samma utsträckning som inne i huset. En plats för både tillfälliga funktioner, utställningar, evenemang och permanenta funktioner såsom utescen, kulturkiosk öppen ateljé, kulturlekplats mm. För att uppnå detta behöver parken inkluderas i kommande husprogramarbete.

EN BEGREPPSPÅMINNELSE

ATTRAHENTER:

FAKTORER SOM LOCKAR OCH KVARHÅLLER

REPELLENTER:

FAKTORER SOM FÖRHINDRAR OCH AVSKRÄCKER

GENERATORER:

FAKTORER SOM MÖJLIGGÖR OCH STIMULERAR MÖTEN

UTFORMNING OCH PLACERING AV FUNKTIONER

Hur väl de föreslagna funktionerna fungerar i praktiken är avhängigt att de ges en lämplig placering och genomtänkt utformning. Här illustreras hur funktionerna med fördel kan lokaliseras i huset samt några överväganden avseende utformning. Illustrerad hussektion utgör endast principexempel.

BIBLIOTEK

Utformning: Stort rum med många rum i rummet, flyttbara hyllor, scen i biblioteket synlig från gatan. **Placering**: Långt ner i huset, mycket fönster ut mot gatan, öppet mot atirum / foajé, egen "smitingång"

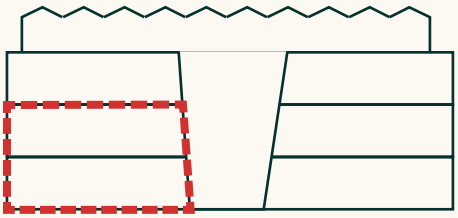

MULTIHALL

Utformning: Teleskopläktare, upphöjd scen med tillräckliga mått (djup, bredd, höjd) för stora uppsättningar, öppningsbara väggar i flera plan mot gatan. Bör ha egen ingång som i vissa fall gör det möjligt att nå multihallen från gatan, men generellt ska den nås genom det gemensamma entrérummet. **Placering:** Markplan, på grund av funktionens höjd krävs flera våningsplan av rymd, övre läktare kan finnas på plan 2,5

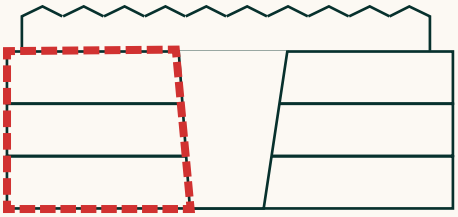

CAFÉ

Placering: maximalt tillgänligt på markplan. Besökare får gärna "spilla ut" på uteservering gatan mot Hjalmar Brantingplatsen, men caféet skall nås genom att gå genom det gemensamma inre kommunikationrummett, caféet behöver stå i förbindelse direkt med inre atriet.

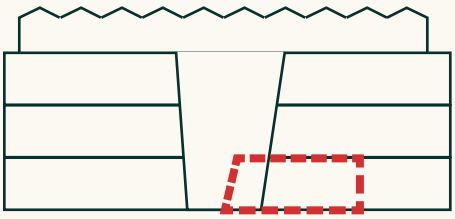

EXKLUSIV RESTAURANG

Placering: Placering i markplan för att möjliggöra uteservering som aktiverar uterummet sommartid . Entré genom atriet. Lämpligt med läge nära caféet, men avskilt från detta. Möjligt med direkt koppling till utställningshall. Glasat och väl synligt från utsidan.

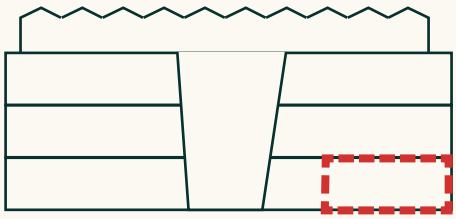

MEDBORGARKONTOR

Placering: Placering i markplan och nära entré för högsta möjliga tillgänglighet och möjlighet att även fungera som reception / värdfunktion till kulturhuset. Öppet mot atriet.

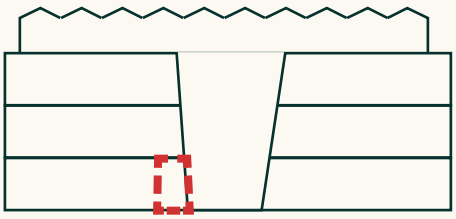

UTSTÄLLNINGSHALL

Placering: Placering på övre plan för att generera rörelser upp i huset. Ingen direkt gatufunktion, god exponering mot atriet.

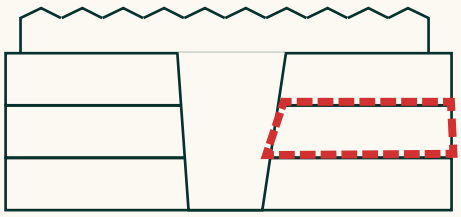

VERKSTÄDER

Utformning: Flera verkstder med olika inriktning bredvid varandra, öppet samband till atrium, synliga mot Hjalmar Brantingplatsen.
Placering: Placering en bit upp i huset, Närhet till utställningshall.

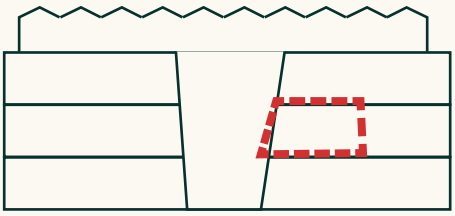

VÄXTHUS

Placering: Placering på takplan med största möjliga synlighet mot gata och bästa solläge. Visuellt synligt från nedre plan genom atriet.

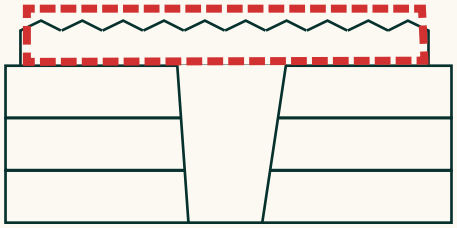

KULTURKVARTER – OMGIVNINGEN

● ATTRAHENT ● GENERATOR

Kulturhuset behöver ingå i ett sammanhang där det finns en direkt närhet till andra kulturverksamheter, under olika huvudmannaskap, i den omgivande staden. Här finns det starka skäl att ha en tät dialog med byggherrar och aktörer i omgivningen i ett tidigt skede, annars är risken stor att frågan tappas bort.

Utifrån den pågående planeringen av Backaplan kan vi se att det kommer att bli omfattande handelsverksamhet i närområdet med enbart nyproducerade byggnader. Det innebär som regel nya och relativt kostsamma lokaler. Finns det plats för "olönsam" och icke vinstdrivande kulturverksamheter och föreningar i kvarteren runt kulturhuset?

Frågan är inte bara av betydelse för omgivningen utan också för kulturhuset som sådant. Det finns en risk att kulturhuset blir en ensam kulturfunktion i en omgivning som i övrigt saknar liknande platser och funktioner. Det gör gör kulturhuset isolerat och minskar dess förmåga att generera besök.

Vi har tidigare (kapitel 7) diskuterat den naturliga tendensen till klusterbildningar som uppstår därför att de enskilda aktörerna inom ett fält har nytta av att befinna sig i varandras närhet - men också för att det gynnar brukare och besökare. Klusterbildningar har också en baksida - den verksamhet som befinner sig utanför klustret betalar ett högt pris för utanförskapet och har desto svårare att locka besökare.

Kulturhus Backplan skapar en *möjlighet* för omgivningen att utvecklas till ett helt kulturkvarter, en kulturell klusterbildning, med kulturhuset som viktigt draglok. Men ett kulturkvarter kan bara uppstå om det aktivt ges förutsättningar för det.

Så använd de möjligheter kulturhuset ger. En konsertsal med plats för 700 besökare skapar förutsättningar för ett aktivt kvällsliv och restaurangutbud i omgivande kvarter.

En levande kulturhuspark med aktiva evenemang kopplade till kulturhuset skapar en attraktivitet för både kulturverkamheter och andra publika funktioner och mötesplatser som kan ta plats i husens markplan runt parken.

För att säkerställa att kvarteren runt kulturhuset får rätt förutsättningar för kultur - och inte förhindrar kulturverksamhet - föreslår vi ett kulturellt handslag och att exempelvis en Kulturplan för kvarteren utarbetas tillsammans med fastighetsägarna. En strategi i en sådan kulturplan kan vara att koncentrera lokaler tillgängliga för kulturverksamheter med anpassade hyresnivåer runt Kulturhusparken och ett åtagande att vika lokaler i C-lägen för kulturaktörer som är mindre beroende av A-lägets synlighet och genomströmning, men samtidigt behöver närheten till Kulturhuset.

FASADERNAS UTFORMNING

● ATTRAHENT ● SOCIALISATION

Kulturhusets väggar mot utsidan behöver ge både inblick och utblick för att huset ska samspela väl med staden och förmå locka spontana och nya besökare. Naturligtvis behöver vissa funktioner ha insynsbegränsningar, men överlag bör fasaderna vara så transparenta som möjligt, låt insidan lysa mot utsidan, som en projektionsduk. En självklar förebild är kulturhuset vid Sergels Torg i Stockholm.

Även för den omgivande staden fyller en transparent kulturhusfasad en viktig trygghetsskapande funktion kvällstid.

Förutom transparensen bör fasaden även möjliggöra att aktuella evenemang kan speglas och utannonseras på fasaden.

ENTRÉER OCH RELATION TILL UTSIDAN

● ATTRAHENT ● GENERATOR ● SOCIALISATION

Entréerna och markplanets relation till utsidan behöver utformas på ett sådant vis att den mentala trösklarna för att gå in i huset hålls så låga som möjligt. Det innebär att entréer å ena sidan inte skall ligga indragna i huskroppen och att verksamheter som café, bibliotek, restaurang, utställning och andra funktioner som kan ligga på husets, markplan delvis skall kunna ta plats på gatorna utanför huset med sittplatser, bord, skärmar och aktivitetsytor.

Entréerna ska gå att urskilja från långt håll och finnas minst en mot varje gata. De måste vara breda nog att möjliggöra för parallella rörelser och för grupper som uppehåller sig utanför entrén att mötas där utan att hamna i vägen för besökare.

DEN VARMA INSIDAN I DEN KALLA VINTERN

● ATTRAHENT ● GENERATOR ● RELATION

Genom att ett varmt och ljust inneklimat kontrasterar med den blöta och kalla vintern utanför och genom att huset sommartid kan kontrastera svalka mot utsidans värme, skapas en relativ skillnad som kan fungera som attrahent i sig.

Attrahentens kraft kan utnyttjas genom att synliggöra den varma ljusa insidan mot utsidan vintertid. Genom lättillgängliga sittplatser och fritt inträde ges det möjlighet även för en flyktig engångsbesökare att uppskatta värmen och uppleva trevnaden i kontrasten mot utsidan. Tack vare husets läge har attrahenten även en dragningskraft på spontana och kortvariga besökare, som de resenärer som väntar på ett sent bussbyte på Hjalmar Brantingsplatsen.

Flera målgrupper efterlyser rum som innehåller kvalitéer som beskrivs i termer av *gröna, spännande, trevliga och mysiga*. Detta är värden med en universell attraktionskraft, även om olika grupper lägger olika betydelse i begreppen.

VAR GÅR MAN IN?

Inte så svårt att hitta entrén till biblioteket Kiasma i Helsingfors.

Genom att variera fasadens grader av öppenhet riktas fokus mot de mest öppna partierna och det inre livet uppfattas tydligare i fasaden.

CENTRALT ATRIUM SOM FÖRBINDER VÅNINGARNA

● GENERATOR ● PORTAL ● ARENA ● SOCIALISATION

Ett öppet atrium som visuellt och rumsligt kopplar samman våningsplanen är ett rumligt verktyg som generellt är av godo för att hålla samman vertikala husprogram och ge en känsla av gemensamt sammanhang och kontakt mellan delarna, samt kan locka och vägleda besökare att söka sig uppåt i ett hus.

Då kulturhuset utformas i mer än ett plan är ett sammanbindande atrium - i en eller eller annan form - en nödvändighet här. Det måste finnas visuella förbindelser mellan våningsplanen inne i huset.

Ett välutformat atrium bör få dagsljus från takfönster och bör kanalisera de flesta av besökarnas vertikala förflyttningar mellan våningarna.

Ett centralt atrium innebär samtidigt en stor potential: genom att omges av balkonger och avsatser med tillräckliga mått för att möjliggöra både aktiviteter och vistelse, kan atriet bli ett socialt aktivt rum i flera dimensioner med en stor mängd av varierade zoner som möjligör både att synas själv och att betrakta, att delta och att vara för sig själv, att röra sig fort och att stanna kvar längre i rummet. I atriet synliggörs olika grupper av besökare för varandra.

TILLGÄNGLIGHET

● ATTRAHENT

Tillgänglighet kan tyckas vara ett självklart värde, men dess betydelse kan kan knappast överdrivas. Både som attrahent och som en avgörande repellent - hinder - när den är dåligt omhändertagen. Tillgänglighet behöver vara en utgångspunkt i gestaltningen och en integrerad del av formen för huset, detta är en del av vad den fysiska formen kommer att kommunicera - och upplevelsen av ett kulturhus som är till för alla ligger mycket i att detta signaleras redan i husets form. Tillgänglighet behöver samtidigt beaktas ur många perspektiv, såväl fysiskt som socialt och kognitivt vilket ställer krav på att inte bra lösa undan fysiska hinder utan också planera för en lättfattlig orienterbarhet och för lättillgängliga zoner med lugnare tempo och sänkt ljudnivå.

SITTPLATSER

● ATTRAHENT ● GENERATOR ● SOCIALISATION ● RELATION

Tillgång till sittplatser är ett fundamental inslag för attraktiva mötesplatser och något som har stor inverkan både på platsens förmåga att attrahera brukare och att generera interaktion. I en klassisk studie av användningen av offentliga platser i New York kunde William Whyte konstatera att den faktor som mer än något annat inverkade på användningen var just tillgången på sittplatser. I samma studie konstaterades ett enkelt samband: ett ökat utbud av attraktiva sittplatser skapar även en ökad efterfrågan, sittplatserna *attraherar* brukare.

Väl utformade sittplatser placerade i delade utrymmen lockar också ut grupper till vistelse i gemensamma utrymmen. Brist på sittplatser kan på samma vis utgöra en mycket konkret repellent mot användningen av en mötesplats.

Låt oss fundera lite mer över varför det är såhär. Alla behöver sitta. En del grupper i högre grad en del i mindre grad. Men det handlar ändå inte "bara" om möjligheten att sitta för att vila benen. Sittandet är alltid mycket mer än så, i grunden är sittandet i ett offentligt rum en social upplevelse och aktivitet, även när man sitter "för sig själv". Sittplatser och deras utformning är därför viktiga faktorer i att definiera det sociala rummet. De berättar om hur man förväntas bete sig och använda ett rum, hur länge man förväntas stanna kvar. Sittplatsernas form, placering och orientering antyder vilka grupper som rummet vänder sig till. Omsorg om sittplatser kommunicerar en omsorg om brukarna.

Sittplatser skickar helt enkelt ständigt en massa signaler och spelar därmed en kommunikativ roll i kulturhusets form. Tänk bort sittplatserna från ett bibliotek och det tappar genast en stor del av hela sin dragningskraft. För det är inte bokhyllorna i första hand som drar besökare till biblioteket - det är lika mycket möjligheten och rättigheten att sitta ner, att råda över sin egen tid och forma sitt eget rum runt sittplatsen, ensam bland andra.

Sittplatser är alltså starka attrahenter och rätt utformade kan de även vara effektiva generatorer för social interaktion genom att placera individer och grupper i rumslig och temporal (tidsmässig) närhet till varandra. Genom inbjudande och sköna sittplatser i bra spanlägen uppnås den eftersträvansvärda sociala effekten av ökad uppehållstid. Fler stannar längre i rummet, det ger fler interaktionschanser och ökar den allmäna känslan av av trygghet.

Utformningsstrategier:

- Största möjliga utbud av fasta och lösa, inbjudande och mjuka sittplatser i alla gemensamma utrymmen på markplan.
- Grupper av sittplatser orienterade runt gemensam mittpunkt ("lägereld").
- Placering av öppna sittplatser (exv. läsplatser i biblioteket, väntutrymmen utanför scen / kulturskola, café, foajé mm) vid fönster mot gata för att synliggöra husets brukare även mot utsidan
- Sittplatser runt husets hela perimeter mot omgivande gator.

TÄTHET

● GENERATOR ● SOCIALISATION

En viss tillräcklig täthet är nödvändig för att etablera den synlighet och kontakt mellan funktioner och aktörer som placerar dem i ett och samma sammanhang och underlättar funktionsdelning i vardagen. Med tätheten följer en potential till karnevaliska upplevelser, intensitet, stimulans, liv och rörelse, och en upplevelse av att vara nära andra även under tider på dygnet då färre vistas i lokalerna.

Täthet är en därför en fysisk utformningskvalitet att eftersträva i sociala rum. Detta kan exempelvis uppnås genom att leda alla flöden av besökare genom samma rum, genom att krympa vissa ytor och genom att koncentrera de funktioner som har flest brukare så att de vänder sig mot varandra

RYMLIGHET

● ATTRAHENT ● RELATION ● SYNERGI

Lika betydelsefull som täthet är egenskapen rymlighet som möjliggör andra värden. Det behöver finnas en rymlighet för att det även ska finnas platser i kulturhuset där man får vara ifred, där det är lugnare

och ett annat tempo råder. Där det finns utrymme för inåtriktat engagemang. Saknas sådana platser, som bara kan skapas genom att det finns en tillräcklig rymlighet för att det ska gå att hitta privata zoner även i ett intensivt använt kulturhus, då kommer täthetens intensitet bli en repellent för många grupper av besökare.

Rymligheten behövs också för att möjliggöra vissa utrymmeskrävande aktiviteter och undvika ett tids- och resurskrävande arbete med att ständigt ställa om ytor mellan olika funktioner.

AKTIVITETSGRADIENTER

● GENERATOR ● SOCIALISATION

Ett begrepp som slår en brygga mellan täthet och rymlighet är aktivitetsgradienter. Detta innebär att lokalprogrammet planeras med tanke på att ge tillgång till ett spektrum av aktivitetszoner som går från de intensiva och sociala till de avskilda. Kulturhuset måste ha alla typer av miljöer för att vara en plats som olika grupper vill använda, det innebär platser längs hela akvitetsgradienten.

TERRITORIER

● GENERATOR ● ATTRAHENT ● RELATION

Att olika grupper ges möjlighet att uppleva en extra stark tillhörighet till olika delar av kulturhuset - på samma vis som i en stad - är ett sätt att uppnå en välfungerande mångfald och skapa trygghet även i närhet till grupper man normalt inte blandas med (se avsnittet om attityder). Den fysiska utformningen kan understödja detta genom att ge förutsättningar för olika brukargrupper att identifiera och etablera egna territorier / hemvister inom huset, samtidigt som den fysiska formen behöver tillse att dessa områden inte blir "ockuperade" på ett permanent exkluderande vis.

Balansgången är inte helt enkel, men några nycklar är att:

- Koppla de olika territorierna tätt och i visuellt öppna samband till det gemensamma rummet (atriet) och till gemensamma stråk i huset.
- Skapa offentliga övergångszoner mellan gemensamma och avgränsade rum.
- Placera nödvändiga funktioner (toaletter, fika mm) i delade utrymmen.

POSITIV FRIKTION

● GENERATOR ● SOCIALISATION

Utforma rummen och placera funktioner och målpunkter så att olika brukargrupper ofrivilligt stöter ihop med och "gnider" mot varandra på ett sätt som gör en vardaglig interaktion ofrånkomlig och tvingar olika grupper att ta hänsyn till varandras behov. En positiv friktion skapar förutsättningarna för en daglig socialisation i huset.

Positiv friktion handlar om att *inte* eftersträva att skapa en helt "störningsfri miljö" utan istället se till att vardagligt buller och störningar kan förekomma på ett vis som inte blir påträngande.

En positiv friktion mellan grupper i huset kan uppnås genom delade stödfunktioner (scener, mötesrum, pausutrymmen, studios, vaktmästare) och genom placering och utformning av nödvändiga funktioner i delade utrymmen. De nödvändiga funktionerna i huset inkluderar toaletter, entréer, foajé och vertikala kommunikationsvägar, sittplatser, pausytor, kaffemaskiner och café. Detta är funktioner som alla behöver nyttja, titt som tätt.

Även mer subtila grepp kan nyttjas, som avsmalnade delar av korridorer, genvägar till verksamheter genom andra verksamheter, lunchmatsal med "för få platser", viss ljudöverhörning mellan delar, mm.

Ytterligare exempel på lösningar för positiv friktion:

- Besökare till en restaurang rör sig genom ett entrérum som även innehåller medborgarkontor och väntyta utanför konsertsal.
- Utställningshall delar övergånszon med fritidsgård och verkstäder.

UTFORMNINGSASPEKTER

Ett antal centrala utformningsprinciper.

MÅLSÄTTNING	SKÄL	PLACERING	STYRS GENOM...
Mycket god synlighet mot Hjalmar Brantingplatsen, plats för aktiviteter runt huset	Avgörande för kulturhusets förmåga att attrahera besökare och för att aktivera den offentliga platsen.	Exteriör / Placering	Detaljplan Lokalprogram
Entré mot Hjalmar Brantingplatsen utformad så att man lockas in och upplever att det är öppet för alla	Att locka till spontana besök och få in grupper som inte aktivt söker sig till ett kulturhus	Gränssnitt Inne / ute	Detaljplan Lokalprogram
Utformning av foajé som rymligt rum med många sittplatser och öppen scen, där man vill uppehålla sig och delta i aktiviteter.	Göra foajén till ett socialt rum med lättillgängliga funktioner där blandade grupper deltar.	Interiör	Lokalprogram
Genomgående stråk så att det finns rörelseväg genom kvarteret.	Skapa fler skäl att röra sig genom kvarteret. Sänka tröskeln för att gå in.	Gränssnitt Inne / ute	Lokalprogram
God kontakt med parken och tydliga entréer även åt detta håll.	Möjlighet att ta plats i det offentliga rummet med aktiviteter sommartid, bidra till kulturella uttryck i stadsdelen.	Gränssnitt inne / ute	Detaljplan Lokalprogram
Centralt placerat atrium som knyter ihop mark och tak och alla våningsplanen	Kontakt mellan våningsplanen - leda besökare upp genom huset, socialt multifunktionellt rum i flera plan.	Interiör	Lokalprogram
Öppna fasader på alla våningar. Verksamheten inne i huset väl synlig mot utsidan	Synliggöra verksamheten mot staden, locka, inspirera, bidra till trygghet dygnet rum på gatan.	Exteriör	Lokalprogram
Placera gemensamma stödfunktioner, (toaletter, café, paus och fikarum i gemensamma utrymmen)	Locka ut grupper från delfunktioner / verksamheter till gemensamma utrymmen, positiv friktion.	Interiör	Lokalprogram
Café och restaurang nära entré på markplan	Attrahera besökare från gatan, snabba besök, tryggt och befolkat vid entrén,	Interiör	Lokalprogram
Gemensam entré till alla funktioner i huset	Kanalisera flöden genom ett gemensamt rum. Upplevelsen av Ett kulturhus.	Gränssnitt inne / ute	Lokalprogram

MÅLGRUPPER

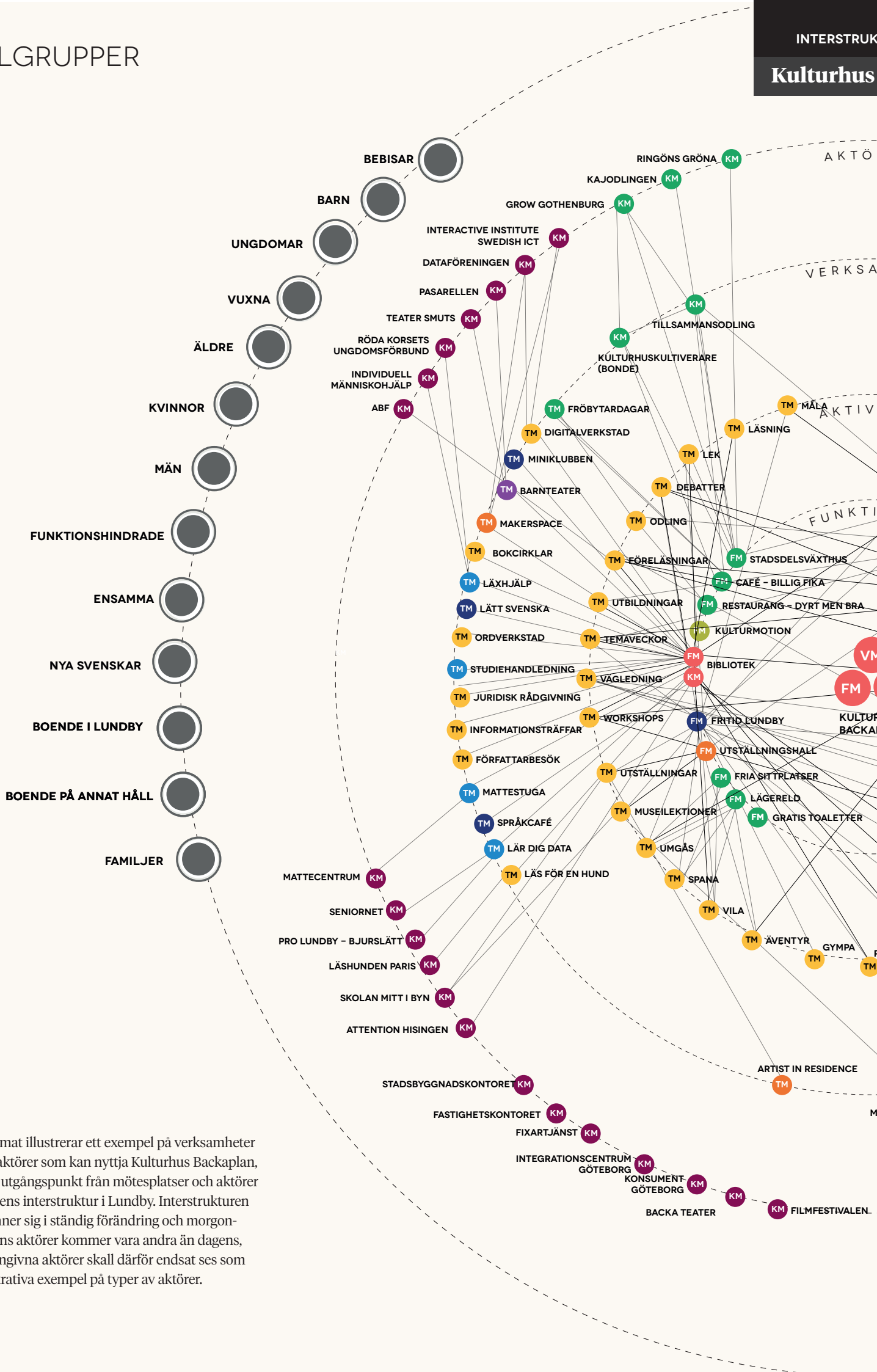

Schemat illustrerar ett exempel på verksamheter och aktörer som kan nyttja Kulturhus Backaplan, med utgångspunkt från mötesplatser och aktörer i dagens interstruktur i Lundby. Interstrukturen befinner sig i ständig förändring och morgondagens aktörer kommer vara andra än dagens, namngivna aktörer skall därför endsat ses som illustrativa exempel på typer av aktörer.

INTRESSEN OCH BEHOV
(AKTIVITETER)

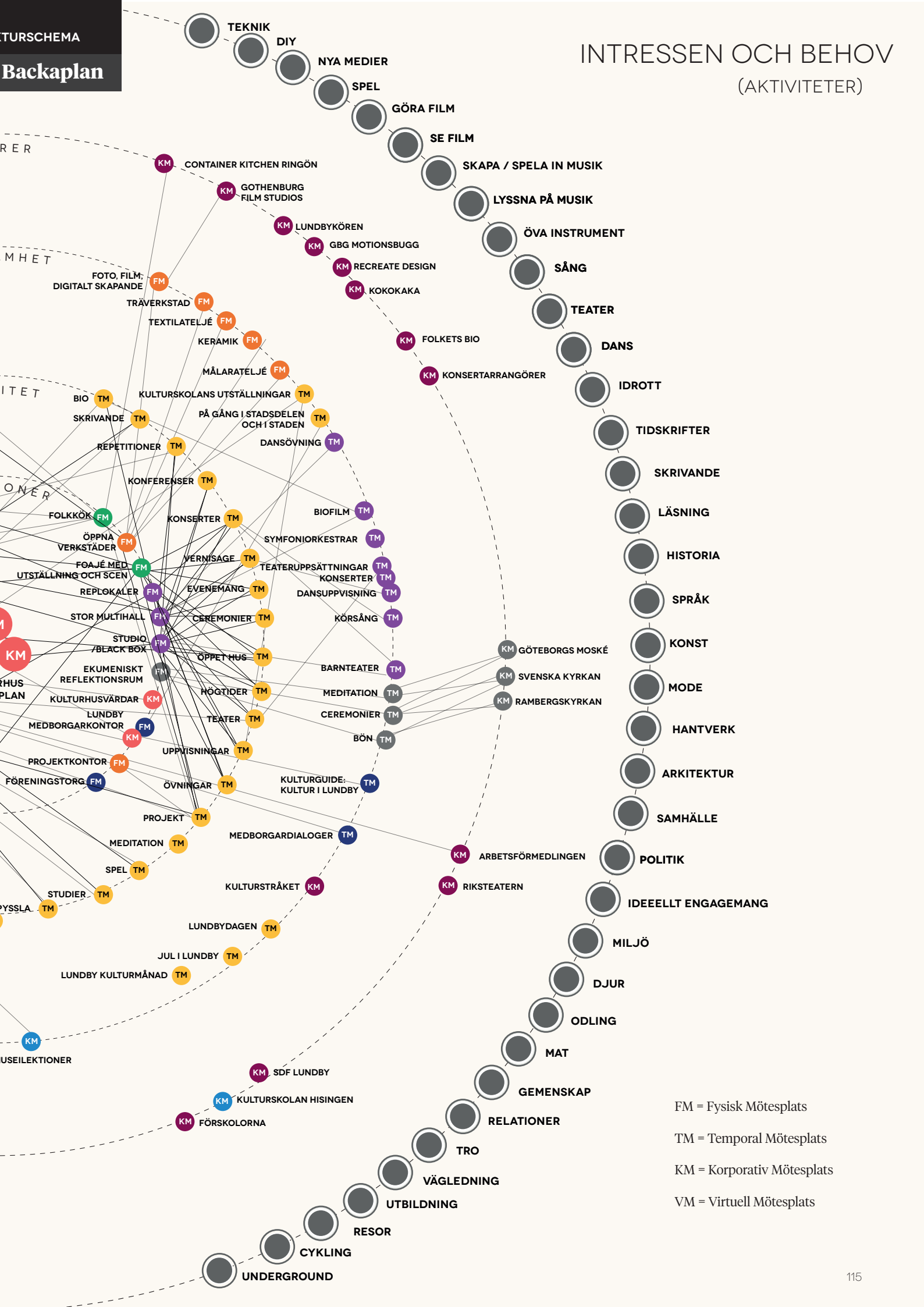

FM = Fysisk Mötesplats

TM = Temporal Mötesplats

KM = Korporativ Mötesplats

VM = Virtuell Mötesplats

11

Källor och referenser

UNDERLAG INTERSTRUKTURKARTLÄGGNING

Lokalt Utvecklingsprogram Lundby

Jämlikhetsrapporten 2017 - följer skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg som ett led i Göteborgs stads långsiktiga satsning för att minska ojämlika skillnader i livsvillkor i staden.

Trygghetsundersökning Lundby (2015) - intervjustudie genomförd av HKL Resarch på uppdrag av SDF Lundby och Polisen

The Spontaneous city in Ringön (2012) - rapport från workshop om Ringöns utveckling och framtid. *Gert Urhahn and Bernardina Borra på uppdrag av Fastighetskontoret*

Inventering av Närings- och kulturliv på Karlavagnsgatan med omnejd (Diarienummer N139-0120/16 Göteborgs stad 2016)

Kulturkonsekvensanalys (KKA) på Lindholmen, *Göteborgs stad*

Kulturmiljöunderlag, bilaga till program för Frihamnen (2014). *Melica på uppdrag av Stadsbyggnadskontoret.*

DIGITALA RESURSER

Kulturpunkten.nu - samlande plattform för Göteborgs fria kulturliv samt mötesplats för såväl kulturaktörer som publik, på uppdrag av Göteborgs stad

Samtidskonstkartan.se - samlar platser som visar, producerar och diskuterar samtidskonst runtom i Sverige. Drivs av Konstfrämjandet.

Smartakartan.se - samlar alla verksamheter som hyr, byter, lånar, delar, ger och får i Göteborg, kulturens delandeekonomi.

Bok.goteborg.se - lokalregister och bokningsdata för offentliga lokaler i Göteborgs stad, Idrotts- och föreningsförvaltningen

Lokal kunskapsbas Lundby (LKB) - kartbaserad och uppdateras kontinuerligt. Den lokala kunskapsbasen samlar information från tre källor: 1) dialog med invånare och medarbetare, 2) statistik och 3) data från andra förvaltningar.

REFERENSLITTERATUR

Göteborgs stads kulturprogram (2015)

Kulturnärvaro – inspel till boende och stadsmiljö (2016)

Platsar kulturen i den nya staden? (2017). Niklas Sörum, Ylva Berglund, Helene Brembeck.

Stadens kultur och tillväxt (2013) - *Antoni. R Mellander. C. Fastighetsägarna*

Att bygga mötesplatser (2017) - guide till strategisk interstrukturförsörjning och mötesplatsanalys. *Erik Berg, Andreas Eklöf, Martin Livian, Fredrik Rosenhall, Inobi*

Planera för verksamhet (2010) - vägledning och stöd vid planering och etablering av verksamheter. *Göteborgs stad, Sweco*

Samnyttjande av offentlig service (2017) - ett kunskapsunderlag till riktlinjer för planering av offentlig service inom älvstaden. *Resursnämndsuppdraget stadsdelarna i Älvstaden*

Strategi för utbyggnadsplanering (2014) - Strategin anger hur detta Göteborg ska växa i mellanstaden utanför kärnan. *Göteborgs stad.*

Planeringsförutsättningar för Backaplan (2013)

Projektorganisation

Beställare SDF Lundby, sektor Samhälle och kultur
Barbara Ekström
Jascha Marteleur

Arbetsgrupp på Inobi

Pernilla Ottosson	Inobi, projektledare
Erik Berg	Inobi, arkitekt / analytiker
Veronica Aspvall	Inobi, projektledare, biträdande analytiker
Tove Wennberg	Inobi, biträdande analytiker
Martin Livian	Inobi, arkitekt, rådgivare

Produktion och illustrationer
Inobi AB

inobi

ANALYS → ARKITEKTUR